

EPA

2004-2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

6
XII. ÉVFOLYAM
3-4. SZÁM

MAGYAR GRAFIKA

UNGARISCHE GRAPHIK

A NYOMDAIPAR, KÖNYV- ÉS REKLÁM
MŰVÉSZET FOLYÓIRATA

Az idei **leipzig** tavaszi vásáron

legújabb kivitelű, 87×120 cm alakú **Roland kétszínnyomó-gyorsanjáró-offsetsajtónk** több napon át egy legfinomabb raszterű munkát két színben nyomott, amikor

5000 ívet, azaz

10000 nyomást végzett óránként

A Roland kétszínnyomó gyorsjárású offsetsajtónak ez a nyomásteljesítménye a legmagasabb, amely valaha egy egy- vagy kétszínnyomó íves offsetsajtóval nyilvánosan elértett. Roland gépünk ismert előnyei a gép kezelését annyira megkönnyítik, hogy a prakszisban úgy tartamban, mint minőségben és mennyiségben a legtöbbet nyújtják.

ROLAND egy és kétszínnyomó-gyorsanjáró
offsetsajtó a vezető német világmárka!

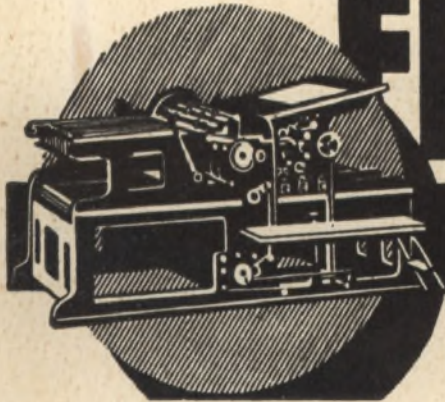

FABER & SCHLEICHER AG • OFFENBACH AM MAIN
OFFSET- ÉS KÖNYOMDAI SAJTÓK LEGNAGYOBB NÉMET SPECIÁLGYÁRA

EUROPA

az 1930. év legnagyobb sikerrel Csupán Magyarországon, Ausztriában, Csehszlovákiában, Romániában és Jugoszláviában 80 darabon felüli számban adatott el. Az EUROPA-gyorsajtót vásárló cégek tudják, hogy pénzüket miért ezen gépbe fektették be, amelyben a jelenkor legnagyobb teljesítményű gyorsajtóját látták. Az EUROPA 15-féle papírnagyságban épül és 46x66 centimétertől 80x112 centiméteres nagyságig szállítható. A géphez tartozó összes berendezések, mint a leállítható nyomóhenger, az egyenként állítható ívfogó és precíziós illeszték, az állítható kivezetődob a gép normális tartozékait képezik és külön felszámítás nélkül szállítatnak. Üzemben megtekinthető: BETHLEN IRODALMI ÉS NYOMDAI RT Budapest VIII, Nap ucca 13

FRONT-RAPID

az egyetlen igazán német kéttúrás gép, amely eltér minden egyéb rendszertől abban, hogy kettős hengeres festékezőszerkezetével a festékek olyan eldörzsölését biztosítja, amely a legkényesebb autotipia-nyomatoknak nagy sebességgel való elkészítését teszi lehetővé. A modern üzemben nagy fontossággal bíró helyszükségletet tekintve is nagy előnyt jelent a FRONT-RAPID rövid építése, amely minden más kéttúrás géppel szemben, hasonló papírnagyságnál, legalább háromnegyedméterrel rövidebb. A gép rövid építése dacára könnyen kezelhető és minden részében jól hozzáférhető. Masszivitása utólérhetetlen és számos olyan szabalmazott szerkezete van, amely a gép élettartamát jelentősen meghosszabbítja. Kétféle nagyságban épül: 72x104 és 86x124 cm. Üzemben megtekinthető: BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA, Budapest IV, Központi városháza

SCHNELL PRESSEN FABRIK
FRANKENTHAL
ALBERT & CIE • AKT • GES • FRANKENTHAL / PFALZ

Vezérképviselő:

LÖWY LÁSZLÓ GÉPÉSZMÉRNÖK
Budapest VI, Lovag ucca 20. Telefonszám: Automata 223-67

Az **INTERTYPE**

szedőgépek világsikerei eldöntik a kérdést, melyik a jobb szedőgép. Újabban a nagy és kis üzemek egész sora tért át az

INTERTYPE-SZEDŐGÉPEK

használatára. Tekintse meg üzemben az

INTERTYPE-SZEDŐGÉPET

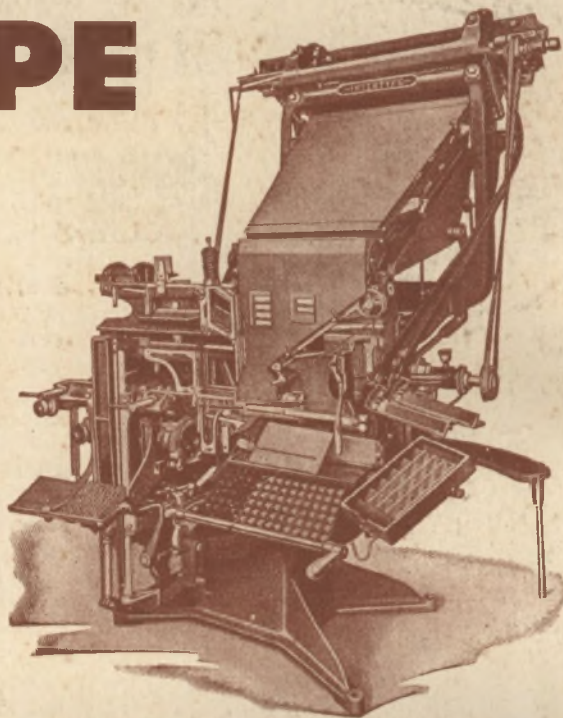
és Ön is el fogja ismerni, hogy az

INTERTYPE A JOBB SZEDŐGÉP

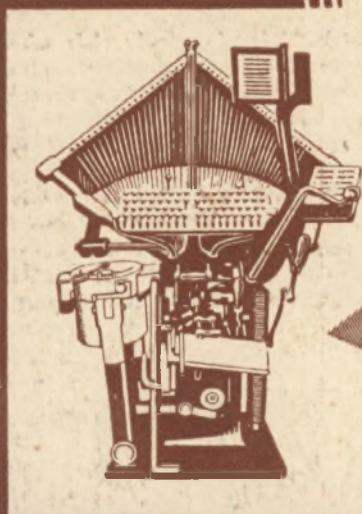
Vezérképviselő Magyarországon, Ausztriában és a Balkán részére:

**GRAFIKA GÉPKERESKEDELMI RT
BUDAPEST, ÜGYNÖK UCCA 21**

Intertype Corporation 1440 Broadway, New-York
Intertype Corporation 360 Furman Street, Brooklyn N. Y., U. S. A.

KÉPVISELŐ: TANZER MIKSA, BUDAPEST VIII, DÉRY U. 8

TYPOGRAPH
G·M·B·H BERLIN NW

Hirlapok, folyóiratok
művek, katalógusok, árjegyzékek és
címtárak, telefonkönyvek, táblázatok,
akcidenciák és egyéb más munkák

TYPOGRAPH

szedőgépen előállíthatók. A gépnek ezt a nagyarányú alkalmazhatóságát különösen elősegíti, hogy azzal körzetek, léniák ciceróvastagságig, betűk 16—36 pontig és térzők is készíthetők

Több mint 4000 hirlapot és folyóiratot szednek Typograph szedőgéppel.

A Magyar Grafika előfizetési díja Magyarországon:

Nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak egész évre 30 pengő, fél évre 15 pengő.

Egyes számok ára nyomdatulajdonosoknak, cégeknek és szakmán kívül állóknak 5 pengő. **Előfizetési díj**

külföldiek részére: Az európai kontinensen 30 P, Angliában, valamint a tengerentúli államokban 6 dollár

Jahresbezugspreis: Für die europäischen Staaten (mit Ausnahme England) 30 Pengő, für das übrige Ausland 9 Dollar. Einzelbezugspreis: 5 Pengő, resp.

1 Dollar. Die Magyar Grafika erscheint zweimonatlich

MAGYAR GRAFIKA

A NYOMDAIPAR, KÖNYV- ÉS REKLÁMMŰVÉSZET FOLYÓIRATA

UNGARISCHE GRAPHIK

ÉS NYELVMŰVELŐ CÍMŰ MELLÉKLAPOKKAL. SZERKESZTI:

ROSNER KÁROLY. FELELŐS SZERKESZTŐ: WANKO VILMOS

FŐMUNKATÁRSÁK: KNER ALBERT, KUN MIHÁLY ÉS LÖWY LÁSZLÓ

Tartalom:

Wanko Vilmos: A magyar szakirodalom iránti érdeklődés felébresztése

Rába Leó: A bibliofilia halálára

Haraszti József: Hamisított Corvin-kódex

Wanko Vilmos: Emlékezés Pollák Simonra

Z. Gy.: Modern orosz grafikai gyermekképeskönyvek és ismeretterjesztő füzetek (5 ábrával)

A bécsi Graphische Lehr- und Versuchsanstalt könyvnyomóosztálya (5 ábrával)

Wanko Vilmos: Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit? (16 ábrával)

Dr. Beer János: Szerzői jog — magyar szerzői jog — a grafikus, iparművész és fényképész szemszögéből

H. J.: Mátyás király Corvináinak felkutatása

Juhász Béla (Szentés): Vidéki levél a nyomógépek apróbb fogyatékoságairól

Bálint György: Irodalom

Vetítésre való diapozitívek nyomása

Típoszignetek (8 ábrával)

A szedőgépek igénybevétele a kéziszedési munkakörben

Az első amerikai angol szótár 100 éves jubileuma

Egyszínű nyomtatványok (8 ábrával)

A tipográfiai előzékpapírról (1 ábrával)

Kellemetlen jelenségek a gyorsajtónyomásnál

Szavak rövidítése az akcidensszedésben

Szakkulturális élet — A kritika rovata

A könyvnyomtató új betűi — Gondolatok, mondások

Bortnyik Sándor: Plakát

Csemiczky Tihamér: Interiőrplakát

Csillag Vera: Allatkertplakát

T. Bródy Rózsi: Plakát

Melléklet: Az Iparművészeti Társulat plakátja

A magyar szakirodalom iránti érdeklődés felébresztése

Bizonyára nem túlozunk, ha azt állítjuk, hogy Magyarországon az utolsó békeévekben évenként közel 70.000 példány szaklapot vásároltak és olvastak a szaktársak, a gazdasági jellegű Typographián és Hivatalos Közleményeken kívül; s jó néhány ezerre becsülhető a forgalomba került szakkönyvek száma is. A fenti szám semmiesetre sem túlzás, hiszen az időben 2200—2700 példányban jelent meg havonként a Szakkör Grafikai Szemléje, kb. 1500 példányban a Magyar Nyomdászat, 500 példányban a Graphica és ugyanannyiban a szekszárdi Nyomdaipar Magyarországon című szaklap is. Ezenkívül havonként átlag 600 példányban fogyott a német Graphische Revue, Typographische Jahrbücher, Archiv für Buchgewerbe és a Deutscher Buch- und Steindrucker, meg a többi nyomdászt is érdeklő művészeti lap, mint pl. a Dekorative Vorbilder, Kunst und Dekoration stb.

Ezzel szemben ma alig éri el a szaklapfogyasztás a fentiek a 10 százalékát, sőt nem resteljük bevallani, hogy ebben a 10 százalékban sokkal több a túlzás, mint a fenti 70.000-es példányszámban. Kissé messze mennénk, ha ennek a szomorú jelenségnek okait őszintén akarnók feltárni. Hogy ennyire süllyedtünk, abban része van az általános gazdasági válságnak, része van a munkaadóknak, akik ma egyáltalán nem honorálják a magasabb szakképzettséget s része van — ezt egész őszintén bevalljuk — az elhibázott szaklapkiadói politikának, amely egyetlen szaklapunkat olyan irányba terelte, amelyből a vállalkozásnak semmi néven nevezendő haszna nem volt, de annál nagyobb kárára szolgált a nyomdászati szakirodalomnak s nagy mértékben járult hozzá a nyomdászságnak a szaklap-olvasástól való elidegenítéséhez. Ezeket a hátrányokat leküzdeni nagyon nehéz és súlyos feladat.

A gazdasági válság rákényszeríti a szaktársakat a takarékoskodásra, amit elsősorban a szakirodalommal éreztetnek. Ott kezdik a spórolást, hogy lemondanak a szükségesnek vallott szellemi táplálékról. Teszik ezt annál könnyebb lelkiismerettel, mert számtalan példára hivatkozhatnak, amikor a nyomdák a kitűnő szakerőket szélnek eresztik, a munkanélküliség kesernyés kenyerére utalják s ha hajlandóságot is mutatnak jó szakerők alkalmazására, ezek tudását csak minimális munkabérré vagy 2—3 pengőcskével magasabb anyagi ellenszolgáltatásra érdemesítik. Nem csoda hát, hogy a szaktársak ma egyáltalán nem tartják elengedhetetlenül szükségesnek, hogy szaklapokat olvassanak.

Már pedig ezen a szomorú és szégyenletes állapotokon változtatni kell. A magyar nyomdaipart ebben a vonatkozásban nem engedhetjük balkáni nivóra lezülleszteni. A Segélyző Egyesület széleskörű és pompásan funkcionáló szakkulturális tevékenysége, a különböző szaktársi körök és kulturális alakulatok nagyszerű oktató munkálkodása kell, hogy arra serkentsen minket, hogy fáradságot és áldozatot nem kímélve, a magyar nyomdászati szakirodalom iránti érdeklődést felébredessük és a szaktársak nagy tömegeit újból a szakirodalom barátaivá tegyük.

Szakkulturális intézményeinkre méltán büszkék lehetünk, mert ezeket a magunk anyagi erejéből tartjuk fenn, de ezeknek nevelő hatása szűk korlátok közzé szorul, ha nem csatlakozik melléjük a sajtó a maga gondolatterjesztő, eszmehintő hatalmával.

Mire e sorok elhagyják a sajtót, akkorra valószínűleg pontot teszünk egy olyan megállapodás végére, amely azt a célt van hivatva szolgálni, hogy a Magyar Grafika a legszorosabb nexusba kerüljön a szakmai szakkulturális élettel.

A Kéziszedők Köre vezetősége kezdeményezésére egy olyan akcióra szántuk el magunkat, amely lehetővé teszi a körtagoknak a Magyar Grafika kedvezményes megszerzését s viszont biztosítja a lap részére a Kör szakkulturális munkálkodásával való együttthaladást a köz érdekében s egyben garanciáját nyújtja, hogy a Magyar Grafika eredeti hivatásához, a szakmai továbbképzés istápolásához, visszatérjen.

Hogy e megállapodás hová fog vezetni, elérjük-e az óhajtott célt, hogy a szaktársakat visszahódítsuk a szakirodalomnak, s hogy vajjon milyen mértékben válnak be reményeink a szakirodalmi tevékenység iránti fogékonyság feltámasztása dolgában — az a jövő titka.

Egyelőre csak ennyit: lapunk szerkesztősége és kiadója tanubizonyosságát adta előzőkenységének és jelentős anyagi áldozatkészségének s most a magyar nyomdásztságon a sor, hogy megértést mutasson s szívvel-lélekkel barátjává és támogatójává váljon a jelenlegi egyedüli magyar nyomdaipari szakfolyóiratnak: a Magyar Grafikának és ezen túlmenően a magyar szakirodalomnak is.

A bibliofília halálára

Nekrológot írni erről a tárgyról hálátlan feladat, különösen amikor a „halottakról jót, vagy semmit” kegyes elvét nem lehet betartani. Márpedig, ha az elhunyt erényei nem szárnyalják túl hibáit, lehetetlen a tárgyilagos bírálatról lemondanunk, hacsak az igazság ösvényéről nem akarunk letérni. A megszüpítő messzeség is elhomályosítja kegyeletekre intő kapcsolatainkat — beszélhetünk hát őszintén. Hisz az általános érdeken túl van még pillanatnyi aktualitása is a témának; a magyar könyvkiadás szellemében újabban egy józan és egészséges irányzat kezd tért hódítani: ízléses és mégis olcsó könyvek termelése. A bibliofil könyvek tisztavirág-életű tündöklési korszakát, annak tanulságait fordítja most hasznosan javára a könyvpiar.

A társadalmi válságok, háborúk, forradalmak után a történelem tanulsága szerint pontosan bekövetkezik egy periódus, amikor a tomboló luxus és a rosszillatú szegénység hű tükörképeként megjelenik a könyvesboltok kirakataiban a pazar bőkezűséggel kiállított, számozott, kézzel festett, szerzőtől, művésztől szignált bibliofil kötet, mellette pedig a hevenyészett kiállítású, olcsó olvasmány. (Van ugyan a könyvművészetnek egy egészséges, társadalmi eseményektől független fejlődési vonala, ez azonban nálunk inkább még csak külföldi példákra indul el.) A modern magyar bibliofiliát, annak néhány becsületes törekvésétől eltekintve, egy ilyen korszak spekulációja hozta létre. A kiadói spekuláció — meg a hadigazdag, konjunktúra-lovag spekuláció. Az igazi nemes gyűjtőszennedélynek vajmi kevés része volt ebben. Megalakult ugyan annakidején a magyar bibliofil társaság, de ha végignézzük a taglistát, láthatjuk, hogy nem kevesen kénytelenek voltak megmaradni a bibliofil könyvek iránti platonikus vonzalomnál. Az a könyvvásárló réteg, amely méterszámra vásárolta könyvtárát újonnan tervezett villájának beépített könyvespolcaira, erotikus mappát az íróasztalíókba, bőrintarziás albumot dolgozószobájára asztalára — a könyvet csak dísznek, műtárgynak tekintette, akárcsak a gyöngyházzal kirakott zongorát. Ilyen „gyűjtő” járhatott csak úgy a nagy tőzsdei manipulációk idején, hogy Arany János díszkötésű műveinek tizenkettedik kötetéből tévedésből 12 példányt vitt haza. Ma is ott áll könyvespolcán. Amíg él, nem is fogja észrevenni, hisz az a fő, hogy jól mutasson! Maecenas epigonjai csak a sznob jelzőt érdemlik ki — pillanatilag sem az író, vagy a művész támogatása, legkevesebb azonban a könyv tartalmi értéke lebegett szemük előtt, amikor szemrebbenés nélkül fizettek ki milliókat körülményes raffinaltsággal kiállított művekért — műtárgyat vásároltak ők és talán sajnálták is, hogy a szép papíros el van csúfítva a nyomtatott betűk fekete foltjával. Számozott legyen a könyv, szerző és művész kézjegye díszítse és főleg minél kevesebb készüljön belőle — ezek voltak a „gyűjtők” főszempontjai. Megtanulják a legkülönbözőbb papírfajták neveit, buzgón és szakértelemmel morzsolják a lapokat ujjaik között: ez japán papír, ez merített, ez holland, ez velin — megkülönböztetni azonban természetesen nem tudják egyiket a másiktól. A nagy kereslet lerontja a bibliofil könyvek niveljét. Anyagban csak nem takarékoskodnának az alkalmi kiadók, de szakértelmük egyenlő az ujságáruséval.

Komolyabb és higgadtabb időkben látjuk csak, hogy tombolt akkor a dilettantizmus. Honnan is tudhatták a szerencsétlenek, hogy milyen az igazi bibliofil könyv, honnan is tudhatták, hogy a könyv egy művészi egész, amelynek részleteiben is tökéletes harmónia kell uralkodjék. A papír, a betű, a tükör, az előzők, a kötés, mind-mind művészi egységben csoportosítva hat csak esztétikusan. Mennyi látszólag jelentéktelen dologra kell figyelni: a betűk kiválasztása, a sorok közti távolság, a kolumnák szélessége és magassága, a margó és a tükör proporciója, a címlap szövegének elrendezése, iniciálék, fejlécek, keret, illusztrációk és száz meg száz apróság, amire már csak azért sem ügyeltek az alkalmi kiadók, mert a sznob vásárló amúgysem értett hozzá. A plakátstílus bevonulása a művészetbe demokratikusabb levegőt hozott a könyvművészetbe is. A plakát a tömegekhez szól, az írásmű is csak addig lehet arisztokratikus jellegű, amíg készül az ihlet lázában — amint a verejétkkel írt sorok hűvös és élesvonalú nyomtatott betűkké alakulnak, a tömeghez, a kollektív emberhez szólnak már. A művész mondanivalója nem zártkörű társaságok számára születik, a becsületes és őszinte írás, ha igaz értékek, emberi igazságok felé tör, az olvasóközönség számszerűleg alig meghatározható tömege, a kollektív ember felé sugározza szépségét. Az írói elefántcsonttorony kiűnőd megfő a kiadó vásárló ponyvasátra mellett is, sőt bizonyos mértékben nem is nélkülözheti. Ez az egyszerű tétel világosodott most meg a luxuskiadványokkal való abúzus legkonokabb művelőjének, mértékadó vélemények szerint a ma élő legnagyobb költőnek, Paul Valérynek is. Az ő meg-

Hamisított Corvin-kódex

Tudvalevő dolog, hogy a régi kódex (kézirat-könyvek) és a nyomdászat bölcsőkorára (egész 1500. évig bezárólag) inkunábulumainak az ára már csak ritkaságuk és művészeti kiállításuknál fogva is, napról napra emelkedik. Ez okból nem lehet csodálni, ha e téren is kifejlett egy jövedelmező iparág: a kódex és inkunábulumok hamisításának ipara. Sok százakra, sőt ezrekre megy azon kódexek és inkunábulumok száma, amelyek valódiaknak adatnak el magas áron, holott pedig nem mások, mint egész egyszerű, ügyes hamisítványok, amelyek természetesen értékben vajmi keveset képviselnek a valódi és eredeti könyvkincsekhez képest. Egy ilyen hamisított Corvin-kódexet akart 1889-ben Gottlob Hess müncheni antikvárius a Magyar Nemzeti Múzeumnak eladni 5000 forintért. Pulszky Ferenc akkori igazgató Hess ajánló levelét Csonotosy János múzeumi őrnök adta át tanulmányozás végett, egyben értesítette Hesst, hogy látatlanban nem vesz a múzeum kéziratkönyveket vagy egyéb nyomott könyvet, de mindenesetre óhajtanó lenne, ha a kódexet betekintésül megküldené. Csonotosy, aki a Corvinák terén szaktekintély volt, már az ajánló levélből látta, hogy a dolog nem egészen tiszta, mivelhogy a kódex leírásából látta, hogy az lényegesen elütő Mátyás kódexeitől. Először is a kötésen két holló van, holott az ismert Corvinák kötései csak egy hollóval bírnak, meg aztán gyanús volt a szokásos körirat is, a D. Math. D. G. Hung. Reg. (Divi Mathiae Dei Gratia Hungariae Regis), amelyet Hess bélyegzőnek mondott. Továbbá az is gyanús volt, hogy Hess a kódexet, mint négyrétű örmény kódexet említi. Hess a kódex elküldésekor arra hivatkozott, hogy azt Párizsban, ahol előnyös vezetője van, visszakérte és beküldte a Nemzeti Múzeumnak betekintés végett. A kódexet a legelső bibliofilek vették vizsgálat alá és megállapították, hogy az fényes kiállítású, örmény nyelvű papíros-kézirat, tehát nem hártýára és nem pergamenre írott, ami már magában is mutatja a hamisítás voltát. A könyv fényes kiállítású és örmény nyelvű, melyet szép csoportos miniatűrök, szenteknek színes alakjai, csinos homokvignetták, továbbá madarak és halak, valamint ezek iniciáléi díszítettek. A kódex korát meghatározni nem lehetett, mivel a keleti és főleg örmény könyvekben a népkonzervatív jellege mellett a 18. századbeli nyomtatványokban is ugyanolyan az írás, oldalvignetta, iniciálé, mint a 15. századbeli írott kódexekben. Konstatáltatott továbbá, hogy a Gottlob

Hess által jelzett két holló tulajdonképpen nem is holló, hanem galamb, amint áldozati kehelyből isznak. A kötés vizsgálásánál mindjárt az első pillanatra feltűnt, hogy a kódex a Corvina jellemző kötésével nem bír, hanem egyszerű, 13 cm magas és 10 cm széles barna bőrkötés, préselt arabeszekkel és kis keresztelkekkel. A könyv kötése máskülönbben korányszerű, ami határozottan török hamisításra mutat, amit Pulszky Ferenc igazgató, dr. Hampel József, dr. Czobor Béla, dr. Fejérpataky László és Csontosy János múzeumi őrk állapítottak meg szigorú és szakavatott bírálat mellett, amit úgy a kódex kötésén és a szövegrészben végeztek. Bár maga a kötés a tudós szakférfiak előtt a 15. század benyomását tette, de mégis az azon levő hollós-címer nem felelt meg Mátyás akkori idejéből valóknak, meg aztán az első táblán levő köriratot Mátyás-címer is határozott hamisításnak bizonyult, mert a valódi Corvinák a Mátyás címere mellett az M. A. (Mathias Augustus), vagy M. R. (Mathias Rex) monogrammot nem viselték, míg ez a kódex igen. De meg Petrubány József gimnáziumi tanár, aki örmény irodalmi kutatásokkal foglalkozott, azt mondta, hogy a könyv örmény énekeskönyv és legfeljebb kétszáz éves s így kialakult az a vélemény, hogy a könyv örmény imádságos könyv egyházi énekekkel, imádságokkal és szent leckékkel, amit Telengárián Jakab, született örmény magántanár is megerősített, de a könyv valódiságáról ő sem tudott egyhamar szorosabb vizsgálat nélkül határozott választ mondani, mivel erre nem volt mód, mert a kódex csak rövid időre volt betekintésre beküldve, s így a szorgos és alapos vizsgálatok mellett teljes jogosultsággal kialakult ama véleményt kellett fenntartani, hogy itt egy hamisított Corvin-kódexszel van a múzeumnak dolga és így le kellett mondani arról a reményről, hogy az eddig felfedezett 120 Corvin-kódexet a 121-ikkel megtoldják, ami bizony szomorúsággal töltötte el a híres magyar tudósokat akkor, mikor Mátyás ezrekre menő kódexeiből csak ily keveset tudtak felfedezni és így visszaküldték Gottlob Hessnek az ötezer forintos hamisított kódexet.

Haraszti József

szivlelésre alkalmas esetének említését nem lehet elkerülni a téma felvetésénél. Már a francia akadémia tagjai közé választották, könyvei még mindig asztronómikus számokban kifejezhető áron voltak csak kaphatók, mind drága luxuskiadványok. Most végre ő is kénytelen volt annyit esztendő után rátérni a normális árú könyvek példájára — erkölcsileg, de anyagilag sem járt rosszul ezzel a lépésével. A franciák egyébként is nagy barátjai a fényűzésnek, érthető, hogy a könyvek terén sem tudnak megmaradni szerény keretek között. Egy francia könyvujdonság 5—6 különböző minőségű, kiállítású és árú kiadásban jelenik meg egyidejűleg. Az olcsó, a plebsznek való 12 frankos kötetből, ha jól bevezetett szerzőről van szó, még ma is 80—100.000 példányos kiadások készülnek, a számozott példányok ára mégis 50 frank és 10.000 frank között mozog. Nem lenne visszatetsző ez a féktelen túlzás, ha a 12 frankos kiadás kiállítása valami elfogadható mértéket ütne meg, sajnos, azonban erősen fatartalmú, silány papírra nyomva, rotációson készülnek ezek a tartalmilag egyébként sokszor nagyértékű munkák. Néhány kiadó ráébredt már erre a visszásságra és ú. n. alpha-papíron, ízléses köntösben jelenteti meg jobb szerzőit, 25—40 frankos áron. Ez az összeg nem lényegesen magasabb egy fűzött magyar regény áránál és a könyv boldog tulajdonosának még az az illúziója is megvan, hogy számozott példányt kap.

Angliában bevett szokás, hogy az első 21 shillinges példányok után pár héttel jön egy 7/6, 5, sőt 2/6 shillinges rendes, gonddal kiállított és használható kiadás. Újabbban egyes könyvkiadóvállalatok ezt a konzervatív szokásokon épült frontot is áttörik: így G. B. Shaw összes színművei nemrégiben jelentek meg egy 12 shilling árú, ízléses vászonkötésű kiadásban.

A németeknél luxuskiadványról, bibliofil könyvről ma egyáltalán nem lehet beszélni: ők a szükséglet és a különleges helyzet mérlegelése szerint új típusú könyveket gyártanak, a 2.85 márkás köteteket. Th. Knauer lipcsei kiadó ötlete teremtette meg ezt a könyvfajtát és ma már úgyszólván minden kiadó rátért erre az útra, még a legexkluzívabbak is: S. Fischer és Insel is. Hoznak ezen az áron régebben megjelent műveket, de újdonságokat is. A megfontolás nagyon helyes üzleti kalkulációból indult ki: régi standard-művek új kiadásánál (pl. Thomas Mann: Buddenbrooks, Wassermann: Gänsemännchen stb.) nyilvánvaló, hogy legalább ötvenszer annyit lehet 2.85 márkás áron elhelyezni, mint a régi 12 vagy 20 márkás áron. A számítás kitűnően sikerült: nemhogy ötvenszer, hanem több mint százszor nagyobb lett ez a szám. A régi vásári elv bevált, nagy kvantumokat megjelent műveket el látszólag kevesebb, de tényleg tekintélyes haszon mellett. Új munkáknál ugyanez volt a helyzet: 8—10 márkát kevés könyvvásárló kockáztat új író ismeretlen művéért, a 2.85 márkát könnyelműbben szánja rá. És ezért az árért sem rosszabb kiállítású könyvet kap, famentes papír, jó nyomás, cérnafűzés, egészvászón aranyozott kötés — a legszigorúbb kritikát is kiállják ezek az új típusú könyvek.

Most aztán végre térjünk át a mi viszonyainkra.

Bármily fájdalmasnak tűnik is a tény, a magyar amatorkönyv — legalább is jóidőre — lekerül az érdeklődés színteréről. Válságban van a magyar könyv, az egyszerű, olvasásra szánt, fűzött és kötött kommersz-kiadvány egyaránt. Általános jellegű és mindenütt fellelhető csapások sujtják: a rádió hirtelen elterjedése, az újságok gazdag irodalmi mellékletei, a nyomasztó pénztelenség, a folytonos olcsó könyvakciók, árleszállítások szülte bizalmatlanság és tartózkodás és hasonló jellegű bénító körülmények. Mindezekhez járul még egy speciális, csak ránk nehezedő átok: az elszakított nyelvterületekkel, megszállott részekkel elvesztett olvasóközönség. Helyettük új rétegeket kell a könyv felé csábítani, ezt pedig csak egymódon lehet elérni: értékes tartalmú, gonddal kiállított és alacsony árú könyvek forgalombahozatalával. Az ízléses

JOSEF EDUARD RIGLER

PAPIERWARENFABRIK AKTIENGESELLSCHAFT

BRIEFFACH: „BUDAPEST 62“
TELEGRAMMADRESSE: RIGLERJE“

CENTRALE: BUDAPEST VI, RÓZSA U. 55.
NIEDERLAGEN: V, GR. TISZA ISTVÁN U. 24.
IV. VÁCI U. 33. RUSTSCHUK (BULGARIEN)

Egyszínű gyakorlati
tipográfia:
levélfej, tervezte
Sallmayer Ferenc

és olcsó könyv tendenciáját nevezhetjük szociális irányúnak, vagy akár humánus jellegűnek, végeredményben azonban mégsem más, mint egy gazdasági állapotnak kényszerű kísérő jelensége: kevés a pénz, fokozottabbak az igények. Ma már elvesztette komolyságát az a derűs igazság, hogy „a könyveket hál' Istennek nemcsak olvasásra, hanem mutogatásra is vásárolják!” Ma százszorosán meggondolja egy kiadó, mit dobjon a könyvpiacra, ma már nem lehet felelőtlenül gyártani a silány tartalmú, de luxuriózusan kiállított könyveket, a megmaradt olvasóközönség irodalmi és esztétikai kultúrája már magas fokon áll, nem vásárol kritikátlanul.

A tartalmi kívánalmak helyüttl nem érdekelnek bennünket, arra hivatott irodalmi folyóirataink foglalkozzanak a kérdéssel, itt csak a könyv gyártásának egy-két problémáját vessük fel.

Az amatőrkiadványok konjunktúrája idején, a maguk működési területén egyébként kiváló képzőművészek rávetették magukat a könyvre. Kiadó és művész szakértelme híján persze furcsa dolgok sülték ki.

A könyv tartalmának és külső kiállításának egységes képet kell alkotnia, bizarrságoknak és stílushabarcnak ezen a téren nincs helye. Ahogy a szobrászművész munkáját elsősorban a megmunkálendő anyag szabja meg, úgy a könyvművész sem indulhat ki másból, mint a könyvet alkotó elemekből, a papírból, betűből, festékből, kötésanyagból. A tartalom döntő jellegéről nem is szólva. A 2.85 márkás német típuskönyvből meríthet ösztönzést a grafikusművész, a szerényebb keretek is gazdag lehetőségeket nyújtanak. Az igazság kedvéért jegyezzük meg azonban, hogy a kiadókra is hárul tekintélyes rész ebből a feladatból. Ha házat épített valaki, az építész mérnökhöz fordul először — miért legyen utópia, hogy a grafikusművészt konzultálják egy könyv kiadása előtt. Hogy ez eddig csak a legritkább esetben fordult elő, annak megint éppen a grafikusművészek is az okai. Néhány kivételtől eltekintve (Fáy Dezső, Bortnyik Sándor, Jaschik Álmos, Kner Albert, Végh Dezső, Végh Gusztáv stb.) iparművészeink a nyomdatechnikának még csak elemeivel sincsenek tisztában. Pedig a maga formai megkötöttségével is a könyv megtervezésébe a művészi ötletesség és fantázia még rengeteg színt vihet. Végére itt sem történik más, mint ismert elemekből kell újat alkotni, akár a művészetek bármelyikében, legfeljebb tervszerűbben, diszciplináltabban kell bánni azokkal az elemekkel.

Az új könyv az egyszerűség jegyében születik, fizikai törvényszerűség szabja meg az útját; az ingalengés törvénye. Hosszú az út, amelyet a pergamenbe kötött luxuskiadvány és a mutatóujjal felvágott, fűzött, párfilléres könyv között megjár, a nyugvópont mégis a minden igényt és érdeket kielégítő köztér: az értékes tartalmú, stílussal tipografizált, ízléssel kötött olcsó könyv!

Róba Leó

Vidéki levél a nyomógépek apróbb fogyatékoságairól

A nyomdagépek gondos mérnöki számítás és felügyelet mellett készülnek. A konstruktőrök nagyon ügyelnek arra, hogy a gép minél modernebb és minél tökéletesebb formában kerüljön piacra, mert elsősorban ez biztosítja annak kelendőségét.

Azonban a legtökéletesebb szerkezetűnek vélt gépnek is lehet olyan hibája, amely csak használatbavételkor tűnik ki. A nyomdagépgyárak azért nagyon helyesen tennék, ha nem elégednének meg azzal, hogy egy gépet eladjanak, hanem azzal a géppel az összeköttetést éveken át fenn kellene tartaniuk.

Maga a gépgyár csak gyártója a gépnek, de nem kezelője, ezért annak jószágáról és használhatóságáról elsősorban a kezelő gépmester és a megrendelő nyomda mondhat véleményt. Ha ezt a felfogást a gépgyárak magukévá tennék és az üzembehelyezett új gépről később a megrendelő észrevételét kikérik, úgy értékes tapasztalatokkal lehetnének gazdagabbak, amelyeket azután a gép további gyártásánál hasznosíthatnának is. Mert a gyakorlatban tűnik ki, hogy egy gépen milyen részek fölöslegesek, vagy mik hiányoznak róla. Mert hogy néha hiányzik is róla valami, egy sróf, vagy egy kis szegecske, vagy más rész, ami a gép üzembiztonságát fokozná, arról minden szakember már tudomással bír.

A STIFTINGI NYARALÓK EGYESÜLETE

Kedves Nyaraló Testvér!

Legközelebbi vacsoránkat **október 4-én, szombaton este 8 órakor** tartjuk a Spolarich-féle (Ferenciek tere) vendéglőben. Nagyon kérem a vacsorán pontosan megjelenni, mert fontos ügyek kerülnek tárgyalásra. — Akadály esetén kérek szíves értesítést. (Telefon 838-80.)

Baráti üdvözlettel
GROHMANN HENRIK

Egyszínű gyakorlati
tipográfia: meghívó,
tervezte Lengyel Lajos

Olyan nyomdában dolgoztam, ahol új gép volt üzemben. Szép gép volt, jó gép volt. Menetközben egyszer hallunk egy nagy roppanást, a villanymotor magától megállt. Rögtön a gépnél volt az egész személyzet és mindenki a sérülés helyét kereste. A gép nem fordult se előre, se hátra és rövidesen kitudt, hogy a főtengely elhajlott. De mitől? Keresés után rájöttünk, hogy a gép feszítésszedő hangerét szabályozó két sróf közül az egyik hiányzik. Nyomásközben lerázódott és a ráma szélére esett. A gépgyárból szerelő jött, aki megállapította, hogy a főtengely nemcsak elhajlott, de meg is csavarodott és azért a körhagyókat is másképp kell elhelyezni. A gépet sikerült kijavítani és most is üzemképes, jó gép.

Én ebben az esetben a baj okozóját elsősorban a gépgyárban látom és csak másodsorban a gépmesterben, mert a csavarrúd végéről hiányzott egy kicsike kis szegecske, amely megakadályozta volna azt, hogy az anyacsavar a gépbe essen és ezáltal a nyomdának nagy kárt okozzon. Ha ezt a kis szegecskét a gyár nem felejtette volna le a gépről, ilyen baj sohasem adódhatott volna elő.

Gyakran megtörténik, hogy a gépmester feledékenységéből nem zárja be a ráját. Néha ezt észreveszik arról, hogy a forma a papírról lejjebb és lejjebb vándorol, de sokszor csak akkor vesznek tudomást róla, amikor a forma nagy robajjal kirepül a gépből. Még jó szerencse ilyenkor, ha csak a szedés megy tönkre és a gép nem válik használhatatlanná, de az ilyen „kirepülés” rendszerint géptöréssel is jár.

Nem vagyok technikus, de az a véleményem, hogyha meg lehet szerkeszteni egy nagyszerű nyomógépet, akkor lehetne kombinálni egy olyan részt is, amely — ha a gépmester elfelejti a ráját bezárni — visszahajtáskor automatikusan meggátolná azt, hogy a ráma a gépből kiessen és csengő vagy más jelzőkészülékkel figyelmeztetné a feledékeny gépmestert a veszélyre.

A géprevízió a legtöbb nyomdában rendszerint úgy készül, hogy a szedő odamegy a gépmesterhez és bejelenti szándékát. A gépmester erre felnyitja a formát és azt mondja neki: tessék, azután tovább végzi a cilindereken az egyengetést. Nagyobb és régibb fajtájú gépeken csak úgy lehet a revíziót elkészíteni, ha a szedő egész testével „bemászik” a gépbe, amelyből munkája végeztével csak nehezen tud kikászolódni. Velem kétszer történt meg Budapesten, hogy a gépmester megfélekedett arról, hogy én a gépben fekszem és rákapcsolta a motort. Amikor a platni megindult velem, önkéntelenül is felordítottam és a gépmesternek sikerült lefékezni a gépet, különben csak összetört tagokkal tudtak volna kiszedni.

Emlékezés Pollák Simonra

A népes magyar nyomdászcsalád egyik legértékesebb tagja: Pollák Simon, a Világosság könyvnyomda rt. létrehozója s másfél évtizeden át volt igazgatója, a hajdani Szakkör újjászervezője május hó 5-én 64 éves korában meghalt.

Pollák Simon kollégánk a legkivételesebb tehetségű nyomdászok közé tartozott. Életének minden ténykedésével úgy a munkásság, mint általában a polgári társadalom tiszteletét, szeretetét és megbecsülését vívta ki magának. Nem volt hangos, nem volt törtető, erőszakosan az élre törő ember és mégis mindenütt a front legelső soraiban látjuk küzdeni ideálokért, eszmékért és közületért, mert szaktársai megbecsülése mindenkor az élre állította s ő kötelességérzetből engedelmeskedett s vállalt hivatását példás tisztességgel és becsületességgel töltötte be.

Mint egyén a legszeretettelőbb, humánus gondolkodástól át meg áthatott ember volt, aki mindenki baját úgy tudta átérzeni, mint a sajátját és ha hatalmában állt, mindenkinek hóna alá nyúlt, hogy átsegítse a bajon és veszedelmen.

Mint nyomdász egyike a legképzettebbeknek, szaktudása mellett tüneményesen kifejlődött szervező erő, aki létre tudott hozni a semmiből egy olyan

Egyszínű gyakorlati tipográfia: könyvfedél,

tervezte
Herschkovits
Dezso

HALL CAINE

A SZÁMŰZÖTT

SINGER ÉS WOLFNER

IRODALMI INTÉZET RT.

hatalmas vállalatot, mint a Világosság nyomda, melyet rövidke idő alatt az ország legelső műintézetei sorába emelt s nem feledkezett meg arról sem, hogy maga mellett olyan szakéroket engedjen érvényesülni és kibontakozni, akik az általa lerakott fundamentumokon tovább tudják folytatni a fenntartás ma már művészetszámba vehető munkáját, amelynek révén élete legkedvesebb műve máig is meg tudta tartani vezető pozícióját a magyar nyomdák sorában. A Világosság impresszuma márkajellel bírt ma épúgy, mint az ő vezetése alatt, amikor munkatársaiba kipusztíthatatlanul nevelte bele a szépek a szeretetét, a rajongást a becsületes tipográfiaért.

És milyen jó nyomdász volt, milyen atyai jóindulattal telített munkaadó volt, ép annyira becsületes és tisztességtudó volt a másik front: a polgári munkaadók frontjával szemben is. Az általa létrehozott vállalat nem volt kapitalista vállalkozás, de ennek ellenére meg tudta találni a békés együttműködésnek azt az aranyösvényét, amelyről a polgári érzületű munkaadók az egymás közötti gyilkos versenyben ma olyan nagy előszeretettel s minden lelkifurdalás nélkül le szoktak lépni. És ebben a magatartásában is mindenkor az a nagy szakmaszeretet vezérelte, amely nagynak, tündöklőnek akarta látni az egyetemes magyar nyomdaipart, amelynek nagysága, fejlettsége egyik legfőbb forrása kellett volna hogy legyen a magyar nyomdai munkásság jólétének is.

Életének minden ténykedésénél szem előtt tartotta ezt a gyönyörű célt, ezt a legnemesebb értelemben vett ideált. Ott látjuk az Anyaegyesület élén, s így nem kis mérvben az ő céltudatos működésének köszönhetni, hogy van egy Gutenberg-Otthonunk, hogy van egy üdülőházunk, amit csak egy világ-felfordulás tudott eredeti rendeltetésétől elvonni.

Ugy tetszik, mintha e két gyönyörű intézmény tető alá segítségével ő maga is megalapozva látta volna a nyomdászcsalád szociális, egymást segítő működésének irányát s munkaerejét egy olyan területen kezdte gyümölcsöztetni, amely terepen évszázadok óta meddő küzdelmet folytatunk a meg nem értéssel, az elfogultsággal.

A szaktársak szeretete a Szakkör élére állította s ebben az új munkakörben töretlen fényében csillogtatta igazi szakmaszeretetét és nagyvonalú szervezőképességét. Talpraállította s újraszervezte a szétesni készülő Szakkört, olyan útra tért, amelyen el is érte volna a kítűzött célt: egy olyan nagyvonalú szak-kulturális szerv létrehozását, amely szorosan beleilleszkedve a nyomdászság szervezeti és társadalmi életébe, hivatását az összesség és a nyomdaipar javára egyformán, nagyszerűen és céltudatosan tudta volna betölteni.

Fájdalom, e tervét a nagy világégés porrá perzselte... Máról holnapra megsemmisült a Szakkör, nem azért, mintha alapjaiban rosszul kezdte volna az építést, hanem mert a pusztító veszedelem erősebb volt az ő acél akaraterejénél... A nagy emberek fátuma sujtotta le művét akkor, amikor legjobb úton volt, hogy a Szakkört a Szakegyesületbe beleolvasthassa s ekként tartalmasabbá tegye ez utóbbit s a két hatalmas nyomdászintézmény — a Gutenberg-Otthon és Gutenberg-Villa — mellé egy harmadikat, egy Gutenberg-officinát is létrehozasson, amelynek — mint iskolai kísérleti üzemnek — szakkulturális hivatása mellett karitatív feladatot is kellett légyen betölteni.

Több mint öt esztendeig voltam munkatársa e nagy cél szolgálatában, ismerem mások előtt rejtve maradt elgondolását a magyar szakmai kiképzés és továbbképzés mikéntjéről s így tudom, hogy a nagy tervet meg is valósította volna, mert valóra váltani akarta.

Igaz, hogy egy ilyen eset kivétel, de mindennap előfordulhat és amióta az velem megtörtént, a revíziót készítő szedő testi épségét veszélyeztetve látom biztosítóberendezés nélkül. Villanyüzemnél egy másik kapcsoló beiktatásával könnyen és biztosan meg lehetne akadályozni az ilyen szerencsétlenséget, de meg lehetne azt oldani más gépeken is.

Villanyüzemnél, mielőtt a szedő a revízióhoz fogna, az alsó kapcsolót kikapcsolnák és ha a gépmester feledékenységből meg akarná indítani a motort, az nem indulna meg.

Juhász Béla, Szentest

***

A fenti közleményhez szükséges néhány fontos felvilágosítással szolgáln.

A nyomógép — de általában minden gépalkotás — nemcsak alapos mérnöki tervezettség, számítás alapján készül, hanem gyakorlati tapasztalatok figyelembevételével is.

Nagy tévedés azt hinni, hogy a gépgyárak nem tartanak szoros nexust a gyakorlati élettel s hogy új géptípusokat kellő gyakorlati kipróbálás nélkül adnának át az üzemeknek. Egy-egy új nyomógéptípus megtervezése aránylag nem is vesz sok időt igénybe, mégis sokszor hónapok, évek múlnak el, amíg az új típus forgalomba kerülhet.

Ez azért van, mert a gépgyár igenis meghallgatja a szakemberek véleményét és az első megépített modellen azok tanácsai szerint sokszor mélyreható változtatásokat eszközöl. A kipróbálást nemcsak a házi üzemben végzik, de igen gyakran ismerős nyomdák adnak ki gépeket gyakorlati kipróbálás céljából. És csak ezekben a próbaüzemekben bevált gépeket hozzák ki a piacra, a szükséges módosítások útján.

Hogy ilyen előzetes kísérletezés után mégis történnek olyan bajok, minőket fentebb említett cikkíró kollégánk, az — véleményünk szerint — nem a gép-

telefonszám: 842—24

hrusovszky és davidovics

műépítésszek és építési vállalkozók

rákospalota, kossuth lajos út 28

Egyszínű gyakorlati tipográfia: levélfej, tervezte Korelko Ferenc

Z. Gy. Orosz gyermekképeskönyvek c. cikkéhez

gyár hibái, nem is szerkezeti hibák, inkább mutatják a kellő óvatosság hiányát a gépmester részéről. Azt a bizonyos csavart, amelyről úgy véli Juhász kolléga, hogy kirázódott, egész bizonyos, hogy nem csupán a gép rázkódása vetette ki a helyéből, mert az nyilván valami okból kicsavartatott helyéből s azután megfélekedezett valaki azt normális helyzetébe visszacsavarni. Ha egy csavar rendszeren van besröfölvé, úgy — kivált a festékszedő hengeren — az nem rázódnak ki; sokkal valószínűbb, hogy a reklamált biztosító szegecske, ha tényleg alkalmazni lehetne, okozna kellemetlenségeket, mert az valóban kirázódhatna a helyéből s okozhatna ugyanolyan bajokat, mint a leírt géptörés.

A villanyáram kikapcsolása revízióvégezés idejére nagyon helyes és megnyugtathatjuk cikkíróit, hogy ma már minden nagyobb és kisebb üzemben így is járnak el gépmester kollégáink, sőt nemcsak a revízióvégzéskor, hanem

Ma is fülembé cseng búcsúszava, amit hozzám intézett, amikor együttmunkálkodásunkat megszüntetve — az ő gondoskodása folytán — a Főnökegyesületbe tisztviselőnek belépni készültem:

— Fiam, a te gyenge egészségednek jobban fog szolgálni ez a tisztviselői pozíció, amelyben nem szabad megfélekedned arról, hogy kolléga vagy, s főként ne felejtse, hogy nyomdász voltál s az is maradsz. Efelől nincsenek aggodalmaim, mégis szavadat kérem, hogyha ez a vihar elvonul fejünk felől és hivni foglak, úgy ismét mellém jössz és segítesz közös nagy tervünket megvalósítani, mert a Szakkört nagygyá tenni akarom...

Pollák Simonban a legvállalóbbabb időben is élt még a remény és az elhatározás kitűzött céljéért újra felvenni a küzdelmet és ettől az elhatározástól csak egy mindent elsöprő, megsemmisítő kataklizma tudta eltéríteni, mert érzékeny szívét, higgadtan mérlegelni tudó bizalmát összeroppanította a vad pusztulás, amely nemcsak a gyümölcsöt hozó fát tépázta meg, hanem megmérgezte a fa talaját is olyannyira, hogy abból virágot és gyümölcsöt fakasztó életerő jóideig nem serkenhet, sem a törzsbe, sem zsenge hajtásaiba... Tíz esztendő, testet és lelket emésztő tépelődés, testi elernyedés, lelki összeroppanás után most örök nyugalomra tért a mi Simi bátyánk. De gazdag és ideális gondolatvilága kell, hogy köztünk éljen buzdítóan, inspiráljon és tettekre serkentse már-már elernyedett akaratérőnket, hogyha eljön az ideje, újból felvegyük a küzdelmet a szakkulturális ideálokért, amiket a nagy Gonosz annyira elsorvasztott.

Meg vagyok róla győződve, hogy Pollák Simor életére, működésére való pusztára visszaemlékezés mindenkiben, aki őt ismerte és aki vele együtt dolgozott, az akaratérőt és a közért való munkálkodás nagy kötelességérzetét fogja felkelteni és ez minden szép méltatásnál többet jelent, mert nagy egyéniségének varázsát tükrözteti vissza és idézi emlékezetünkbe. Wanko Vilmos

Modern orosz grafikai gyermekképeskönyvek és ismeretterjesztő füzetek

Azok a művészeti törekvések, amelyek a háború után végigváltattak Európá valamennyi nemzetén és amelyek nem tudtak gyökeret verni egy kiforrott és megállapodott stílusban, talán egy nemzet életében sem dültek olyan csapongóan, mint Szovjet-Oroszországban. Míg a cári birodalom légkörében a naturalista művészek megtalálták a honi földben azt a talajt, amelyből ihletüket merítették, addig a modern művészek a különböző izmusok káoszában vergődve kerestek utat a megértéshez és érvényesüléshez, amelyhez a távol Nyugat is irányító befolyással volt. Az elképzelt festői célok a lehető legszélsőségesebb irányba fejlesztették olyannyira, hogy az út valósággal a művészet anarchiájához vezetett. Akadtak olyanok is, akik néhány egyenes vonal és két-három pont, avagy négyzeteknek, hengereknek és köböknek síkbahelyezésével vélték az abszolút művészetet megteremteni. Bár ezek a túlzások és szélsőségbe hajlások az idők folyamán ha tompultak is, az abszolút művészeti törekvések inkább a konstruktivizmus vagy expresszionista modor irányába terelték a művészeti produktumokat.

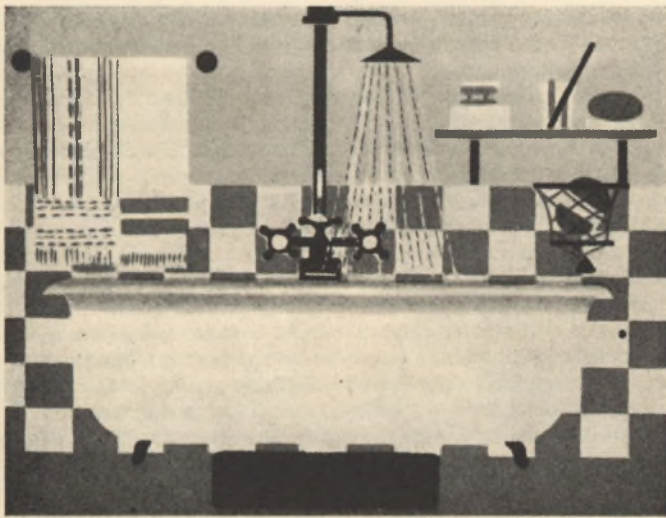
Az orosz grafika fejlődése és átalakulása is természetes folyamánya lett a megváltozott időknek, mely ebben a törekvésben szakított a mult tradícióival és lerázta magáról az akadémikus bilincseket, hogy utat találjon a tisztultabb

MAGYAR IDEGENFORGALMI ÚTMUTATÓ

KIADÓHIVATALA
BUDAPEST V,
ZRINYI UCCA 1
(GRESHAM-PALOTA)
TELEFON AUT. 833-94

Budapest, 193

Egyszínű gyakorlati
tipográfia: levélfej,
tervezte Lengyel Lajos

Z. Gy.
Orosz gyermek-
képeskönyvek
c. cikkéhez

és korszerűbb kifejezőmóddhoz. A leegyszerűsítéshez vezető utat kitűnően szemléltetik azok a mellékelt ábrák, amelyek, bár egyszínűek, mégis hatásos kifejezőeszközei a mai idők grafikájának.

A számtalan egyéb gyermekképeslapok és ismeretterjesztő füzetek közül csupán kettőnek részletesebb ismertetésével van módunkban foglalkozni, azonban meg kell említenünk azokat is, amelyek nemcsak grafikai szempontból nyújtanak kiválót, hanem ötletességüknél és szellemességüknél fogva is erre méltán rászolgáltak. Akad köztük néhány játékos gondolatból fogant, primitív vonalvezetésű és harmonikus színhatású füzet, mely a gyermekek fantáziáját tángítja, szórakoztat, de valósággal rajzolásra készíti a gyermekeket. A legtöbb közülük a technikai fejlődésnek útját adják változatos képekben és szórakoztató magyarázatokkal és nemcsak grafikai szempontból művészi értékűek, hanem mélynyomástechnikai megoldásuk is elismeréseméltó.

Gyermekképeskönyvek közül az a füzet ragadja meg figyelmünket, amely a kifejezőmód legegyszerűbb elemeivel: a vonallal, négyzettel és hengerrel képez számtalan ötletes játékmegoldást. Színes gyufaszálakkal kirakott cirillbetűs címsor, henger alakú cérnaorsókra helyezett két négyzetlap, ame-

az egyengetés egész idejére kikapcsolják az áramot, amire a fali kapcsoló szolgál. Ez az óvatossági rendszabály nemcsak a szedő, hanem a gépmester testi biztonságát is szolgálja.

A formakirepülés kizárólag figyelmetlenség következménye, ennek meggátolására nem szükséges bármily jelzőszerkezettel is ellátni a gépeket, Ennek legegyszerűbb módja, ha a gépmester nyugodtan, higgadtan végezve munkáját, a belövés után nyomban meg is rögzíti a formát.

Vetítésre való diapozitívek nyomása

Egy sz.....i kolléga kérdése: „Városunk mozija is foglalkozik reklámok vetítésével. Ezeknek diapozitívjeit eddig egy fotográfus rajzolta és állította elő, de elhalálózván, ma sincs senki városkánkban, aki munkáját folytatni tudná. A mozivállalkozó tehát a nyomdához fordult a reklámdiapozitívek előállítására érdekében s mi kísérleteztünk is a dologgal, de az eredmény nagyon silány. Kérünk felvilágosítást, mi volna a helyes módszer diapozitíveket nyomdai úton kifogástalanul előállítani?...” A levél további részében leírja kollégánk, hogy áttetsző papírra húzták le a vetítendő szöveg szedését s ezt bronzozták be, de az eredmény nem lévén jó, másik esetben a papírt olajjal kenték be, hogy áttetszőségét fokozzák. Ez a mód sem adott jó diapozitívet s így a nyomtatott átdörzsölték egy üveglapra s ezt bronzozták be, de az eredmény — bár jobb volt — ezúttal sem volt kifogástalan.

GRASELLY LÁSZLÓ

DOHÁNY KISÁRUDÁJA
BEL- ÉS KÜLFÖLDI DOHÁNY-
KÜLÖNLEGESSÉGEK
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
SZÉCHENYI TÉR 265. SZÁM

KÉPESLEVELEZŐLAPOK

LEVÉLPAPIROK, IRÓSZEREK, EMLÉKALBUMOK STB.
NAGY VÁLASZTÉKBAN. POSTA ÉS PÉNZÜGYI ÉRTÉK-
CIKKEK. DOHÁNYZÓCIKKEK NAGY VÁLASZTÉKBAN

Egyszínű gyakorlati
tipográfia: cégjegy,
tervezte: Vietorisz Géza

Z. GY. Orosz gyermekképek könyvek c. cikkéhez

A vetítésre való diapozitívet nyomdai úton legegyszerűbben úgy állítjuk elő, ha ahhoz papír helyett cellofán-hártyát használunk. Ezt nálunk is be lehet szerezni s erre a célra pompásan megfelel.

A diapozitív céljaira csak abszolút síma, hullámmentes cellofánt használhatunk. Ügyelnünk kell arra is, hogy a vele való munkálkodás közben kezünk tökéletesen száraz legyen, mert a zsíros vagy izzadtságtól nedves kéz ujjainak érintése nyomokat hágy a cellofán-papíron s ezek a vetítésnél nagyon is észrevehetőek lesznek.

A cellofánt 10–12 cm-es kockákra vágjuk, tehát a szükségesnél jóval nagyobbra s ügyeljünk arra, hogy kezünk csak a majd amúgyis levágandó széleken fogja a cellofánt. Az összegöngyölgés vagy hullámossá válás meggátlása céljából tartuk a cellofánt a nyomás befejezéséig valamely könyv lapjai közé helyezve.

A vetítendő szedés kb. 10–12 cicerós

lyeknek kétoldalt ráépített görbe vonala karosszéket érzékeltet és néhány egyenes és görbe vonallal odavetett pálcácskák, szegek és hajtúk képezik a képeskönyv címlapját, amely a gyermeklélek egyszerű elgondolásában fogant színezéssel, de az expresszionizmus tiszta modorával van ábrázolva. A képek megoldásánál a művész a konstruktív megoldásokat használta, amelyben lefokozott színekkel érzékelteti a téma fontosságát.

A könyvecske belső lapjain azután ritmikus sorokban sorakoztatja fel a szobában elhelyezett bútordarabok illusztrálását, amelyeknél ugyanazok a stílusformák és színalkalmazások érvényesülnek, mint a címlapon. Itt is geometriai testekkel megoldott széket és asztalkát látunk és ha jól megnézzük a képet, megállapíthatjuk, hogy az asztalkán elhelyezett lámpának ernyője — primitív és egyszerű ábrázolása ellenére — már a legmodernebb francia lámpaernyőt sejteti, háromszögbe épített síkjával és elmosódó színeivel. Ugyanezt mondhatnánk a másik lapon látható virágállványról is, amely két cérnaorsón és két négyzetlapon nyugszik. Az előszobatükör és fogas, a gyermekágy, a hinta, a kiskocsi, a hal és kígyó ábrázolása mind egyszerű, de erőteljes folt-hatású vonalak, körök, négyzet- és téglalapok elmés alakításával képződtek. A füzet tulajdonképpen a hétköznapi élet közismert bútordarabjait akarja szemléltetni olyanoknak, akik a kultúra ezen legegyszerűbb tárgyait talán csak mesékből vagy hallomásból ismerik. Az orosz parasztmilliók gyermekeinek készültek ezek a könyvecskek, hogy gyermekeik alatt megismerhessék velük a kultúra legelemibb szükségleteit. Játékszerek által megismertetni és megszerettetni a gyermekekkel az élet kényelmét szolgáló tárgyakat: ez a füzet célja. És hogy nagy tömegnek készültek e füzetek, azt a legélénkebben a nagy példányszám jellemzi. De mindennekfölött az ábrázolt tárgyak stílszerű egyszerűségükkal és konstruktív szerkesztésükkal döntő hatással voltak nemcsak a magyar grafikusokra, de a bútortervező művészekre is. (L. Tér és Forma 1930, XII. szám.)

Elsőnek választottuk azt a pompás és tartalmas füzetet, amely a festő- vagy mosókarton gyártását ábrázolja lekötő és figyelemreméltó érdekességgel. A címlap ritmikus sorok ötletes elhelyezése és nagyszerű mélynyomás: szürkékék alapon apró elszórt rózsák, fönt és lent pasztellikék vonalban fehér negatív betűk. A középén hatásos folttal a pamut fehér termése, amely felett és alatt szürke alapon két-két fekete címsor ékeskedik, amelyek a címlap címét adják. Az egész címlap megoldása egyszerű, de frappáns hatású. A belső oldal felső képén a művész már a színek dús pompájába öltözteti a tevével szántó arabot, aki kobaltkék égbolt alatt fáradságos munkáját végzi, míg felette a nap szikrázva szórja arany sugarait. Az alsó kép a gyapottermés szüretelését mutatja, amelyet turbános fejű, csíkos és színes kaftánú arabok végeznek. A két ábra ábrázolása finoman átlékelített realista élmény és a művész ezüstös hangján szól felénk. A második oldal nagyszerű folthatású orosz vasutat ábrázol, amelynek hihetetlen hosszú vagónsorát a teveháton

MALOMSOKY JÓZSEF

ASZTALOSÁRUGYÁRT

**WEEKENDHÁZ
OSZTÁLYA**

TELEFON:
JÓZSEF
464-65
464-66

BUDAPEST VII, FRANCIA ÚT 11

Egyszínű gyakorlati tipográfia: cégkártya,
tervezte Lengyel Lajos

Bortnyik Sándor:
Plakát

szállított gyapottal töltik meg, melyben a színek előkelő és nemes foltjai a naturalizmus modern ábrázolásával egyesülnek. A harmadik oldal gyárhelyiséget mutat, ahol a gépbe helyezett nyers gyapotot négy szögletes tömbökkel dolgozza fel a gép. Maga a kép a tökéletes grafika szemléletével mutatja a feldolgozó gép részletekig tiszta képét. A francia magazinok finomvonalú megoldása jut eszünkbe, amikor szemléljük e tiszta grafikai elemekkel ábrázolt képet. A transzmisszió, a lendkerék, a gyárablak, a kékruhás munkások, a künn hósapkájuk alatt szunnyadó házak a kifejezés meggyőző erejével hatnak. A negyedik oldal már a gyapotot hengerré formáló gépet mutatja. A hatalmas méretű gép, amelynek hosszú útján hengerré csavarodik a pamutszál, és a mellette dolgozó tagbaszakadt, marcona munkások eredeti módon illeszkednek bele a gyári munka légkörébe. A nyers henger alakú pamutot vastag fonállal feldolgozó gép a grafikai ábrázolás ügyes megoldása. Havas tájra tekintő gyárablak mellett a szürke-fekete-fehér-kék foltokkal megrajzolt gép, a kékruhás szökehajú asszony, mindez szellemesen egymás mellé sorakoztatva jó összehatást ad. Az a kép, amely a feldolgozott fonalat vékonyra munkálja meg, a színek és formák művészi bannitálásával, a perspektivikus megoldás helyes és szemet gyönyörködtető alkalmazásával s a szürke foltok közt elhelyezett narancs, kék és barna alakok mesés elhelyezésével vonja magára a figyelmet. A következő kép, amely a finom fonal orsóra felcsavarodását illusztrálja, a színek értelmes hangsúlyozásával tesz tanuságot a rajzoló művész kiváló tehetségéről. Itt is a szürke, fehér és barna színek brilliáns változatai gazdagítják a képsíkot. A másik oldal gépkolosszusa, amely a felgombolyított anyagot átgőzölteti, az expresszionista stílus kitűnő megoldása. A komplikált szerkezetű gép fekete-szürke megrajzolásához hatásvos háttérrel mutat a terem okkerszínű fala, amelyet a kékruhás munkások figurái élénkítenek. A 10. oldal két szövőlynt mutat, akik a kikészített fonalat finomítás céljából egy egyszerű gépen keresztülfuttatják. Az óriási orsókról

Z. Gy. Orosz gyermekképeskönyvek c. cikkéhez

kockaalakú legyen (ezt a moztulajdonos pontosan megállapíthatja); a betű lehetőleg kövér, de azért tisztán olvasható betű legyen.

A nyomás közönséges tégelysajton végezhető olyképp, hogy a forma beigazítása után a tégelyen lévő egyenetlenség fölé vékony, de jól enyvezett simított papírveteszítünk s erre többszöri befestékezés után levonatot csinálunk. E nyomat fölé helyezük rá a cellofánt, amelyet gombostűkkel erősítünk rá a tégelyre s ezután újból többszöri befestékezés után levonatot készítünk. A cellofánt most óvatosan kezeljük, nehogy a nyomat, — amely ilyképpen a cellofán mindkét oldalára nyomódott — elkenődjék. Ezután mindkét nyomatot igen finom bronzporral vonjuk be s nagyon óvatosan, abszolút tisztára töröljük, nehogy bronzszemcsék maradjanak a be nem nyomott felületeken. (A vetítésnél ugyanis az ilyen visszamaradt kis bronzszemcsék fekete pontként jelentkeznek a vásznon.)

Ha ezt a letisztítást elvégeztük, úgy a cellofánt két tökéletesen síma és tiszta, szárazra törölt üveglap közé helyezük, jól összeszorítjuk, hogy a levegő teljesen kiszoruljon az üveglemezek és a cellofán közül és levágjuk az üvegen túlterjedő cellofánszéleket, a két üveglemezt erre a célra fotográfus szaküzsletben kapható papír vagy vászon keretcsíkokkal összeragasztjuk, amivel az üveglemezek abszolút fekete keretet kapnak.

Az így elkészített diapozitív máris használatra kész s tiszta vetítést ad. Hangsúlyozni kell, hogy a cellofán csak ilyen nyomásra alkalmas, arra tónust vagy más egyéb rajzos dolgot festeni, írni nem lehet, mert a nedvességre azonnal reagál s hullámossá válik. Ilyen módon cellofánra színes reklámok is nyomhatók erre a célra szolgáló festékkel, de miután a színes nyomatok ez esetben nem bronzolhatók, a hatás nem mindig jó s ezért csak egyszínű diapozitívek előállítására szorítkozzunk. Ennek az eljárásnak nagy előnye, hogy olcsó és gyors.

Z. Gy. Orosz gyermekképeskönyvek c. cikkéhez

A szedőgépek igénybevétele a kéziszedési munkakörben

A szedőgép eredeti rendeltetése az volt, hogy a folyószedés — akár könyv-, akár lapszedés — kézi munka helyett szedőgépen állíttassék elő amannál sokkal gyorsabban és olcsóbban.

A szedőgépek folytonos tökéletesítése a gépszedéstechnika fejlesztését vonta maga után, aminek következménye az lett, hogy a gépszedést ma már a szedés mindenik területén igénybeveszik. Ezek a gépmonstrumok teljes lehetőséget nyújtanak arra, hogy egy-egy lap összes hirdetései, a maguk teljes egészében — körzetekkel, léniákkal együtt — szedőgépen szedessenek, amihez nem kell más, mint egy viszonylag pontos vázlat, amely a gépszedőnek útmutatásul szolgál a kézirat alapján leszedendő sorok, sortömbök hosszának megállapításához.

Ez is egyik módja a szedésmunka okoszerű racionalizálásának, mert a kéziszedőnek ebben a vonatkozásban csupán a feladat megskiccelése és az ennek alapján kiszedett gépsorok egybeállítása ad munkát. Hogy e téren valóban számottevő eredményt lehet elérni, az bizonyos. De ennek előfeltétele a kéziszedő magasabb képzettsége, mely a jó ízlésen és modern tipográfiai felfogáson kívül nagyon jó becsülőképességet is kell hogy jelentsen, hogy a gépen leszedendő sorok, szövegtömbök terjedelmét helyesen legyen képes megállapítani.

Ilyen nagyszerű szedőgépek nálunk még nincsenek üzemben, ennek ellenére mégis látjuk, hogy a szedőgépet nálunk mind gyakrabban veszik igénybe a kéziszedői munkakörben.

Ezek azonban egészen egyszerű esetek. Jó beosztás mellett gazdaságos dolog a szedőgépet igénybevenni, például a hirdetésekben előforduló néhány soros kompressztömbök leszedésére is.

Ambár hangsúlyozni kell azt, hogy ez a termelési módszer csak úgy lehet gazdaságos és praktikus, ha a szedőgépnél nem körülményes, vagyis egyazon gépen, egy matricatárból, egymásután szedhetők le a különböző hirdetésekbe való kompresszorok, ha ez nem jár többszörös matricatárcserével vagy öntőforma- és alakváltoztatással. Két-három kompresszornak szedőgépen való leszedetése — kívált, ha a kéziszedő azt a gépnél meg is akarná várni — már nem mondható gazdaságnak.

Nem ajánlatos verzálisokból álló kompresszorokat szedőgépen leszedetni, mert a tanulság az, hogy ez esetben esztétikai szempontok esnek áldozatul,

Csillag Vera:
Plakát

a gépbe futó fonalak megszámlálhatatlan vonalai tüneményes változatát mutatják a szürke háttér ezernyi árnyalatainak, amelyből erélyesen bontakozik ki a két munkáslány vörös- és kékruhás alakja. Beszédes bizonyítéka a megrajzoló a következő lap fonalfinomító gépének ábrázolását. Itt a legélénkebb fényfoltok mellé kerülnek az árnyékok lehelletfinom foltjai, amelyek tört színnel szagattják meg a rendbe felsorakozó műhelytárgyakat. A 12. oldal kétorsós rotációsgépe végzi a mosókarton keményítését, a munkaterem ezen sarkának ábrázolását hihetetlenül ügyes ecsetjárással valósította meg a rajzoló. A három kékruhás munkás mozdulata hatalmasan fejezi ki a cselekvés erejét és alakjuk foltjai pasztellszerű finomsággal ékelődnek be a szürke háttérbe, mely szint olyan szeretettel és hasznosan alkalmaz; míg a nagyméretű gép kék és fekete foltjai emelik a képhatást, ezt fokozzák ellentétként a vörös szíjszalagok és fehér kartónszalagok. A 13. oldal mozgalmas kazánműhelyt mutat, amelyben lendülettel odavetett kézkubonyos alakok teszik mozgalmassá a komor képteret. A hatalmas barnaszínű kazánok katonás rendben sorakoznak egymás mellé, amely előtt végtelennak látszó sínpar fut keresztül, amelyen a szárításra szánt anyagot szállítják. Erő, élet és mozgalmasság árad a műhelyképről, amelynek színmegválasztása is szerencsésnek mondható.

A következő oldal egyszerű, de hatalmas gép terme, amely szintén a rotációs gépet mutatja és amelyből a fehér és világos mintájú festőkartonok kerülnek ki. Sok, szertelen összevisszaságban felhalmozott anyagával, a barna, vörös és kék figurák foltjai nyugtalanul hatnak. A műhely asztalának, székeinek és kocsijának rendszertelen összevisszasága és a papírlap fehér síkjának felhasználása rontja a kép összhatását, amit növel a terem háttérének és

T. Bródy Rózsi:
Plakát

mennezetének kékesbarna színfoltja. A 15. oldal anyagfestőműhelye, amelyben a fekete és sötétkék színek festési eljárása óriási kazánokon keresztül bonyolódik le, már elmésebb megoldású és élénken emlékeztet bennünket a vasgyárak kohóberendezésére. A balról tolokocsiban összehajtott fehér kartónvégek ügyes szerkezettel keresztülfutnak a festőfürdőn, amely után a szárítón és simítógépen keresztülhaladva, egy üres tolokocsiban halmozódnak fel, ugyanolyan módon, mint ahogyan megmunkálás előtt voltak rendberakva. A rajz megoldása festőművészeti produktum, amelynek színmegoldásai elárulják készítőjének kiváló képességeit, aki a lágyszürkék és meleg barnák ezer árnyalatú változásait tudja utánozhatatlan hozzáértéssel felsorakoztatni. De bűvészi ügyességgel tudja mozgatni a képsíkon elhelyezett figuráit, amelyek kontrasztjei hatásosan válnak el a műhely közömbös és üres háttérétől. A 16. oldal valóságos nyomdai műhelyrajzot ábrázol, amely közepén nagyméretű, Viktóriához hasonló géptípus festi a teljesen kész anyagot különböző színűre, amelyek nyomtatás után az emeleti műhelybe futnak fel. A hangsúly és fény a momentum magvára: a gépre esik, amely a tompított megvilágításban erőteljesen bontakozik ki, míg a gépből kifutó festőkarton sokszínű mintája elevenné és élénkké teszi a kompozíciót. A három dolgozó munkás figurája frissen és egészséges alakrajzzal van beállítva a képsíkba, míg a mellégépek piros- és kékmintás anyagai megtörik az elmosódó szürke félhomály egyhangúságát. A 17. oldal a teljesen kész festőkarton gyűjtőhelyét, mérését, vágását, végekbe való összeállítását és tolokocsikon történő szállítását szemlélteti. A gép magában foglalja a paletta úgyszólván valamennyi színeit. A sok piros, kék, sárga és narancs színek mellett a barna, szürke, fekete és sötétkék színek számtalan változata hullámszik végig, amelyek erős árnyék- és fényellentétekkel fokozzák a mozgalmasságot. A műhelyrészlet elrendezése — zsúfoltsága ellenére is — szimbolikus értelemmel hangsúlyozza a téma kitűnő megoldását. A munkások és munkásnők többnyire mély kékekkel ábrázolt alakjai mozgékonyak, ötletes elrendezésűek. Az élénk színfoltok hangosságát erőteljesen tompítja a kép lazacszürke háttére.

gyakori lévén a magyarban az AT, LY, LT stb. betűkapcsolódás, ami gépszedés-„lyukakat” hoz létre, gyakran a szóközöknél is nagyobbakat.

Igen jól használható a szedőgép az árjegyzékszedésnél is, vagy klisés formák képaláírásainál, mert ez esetben a forma összeállítása könnyebb, a kézzel szedett ilyen sorok esetében oly gyakori szóközi vagy sorvégi kizárás-spíszelés pedig teljesen megelőzhető. Ez esetben azonban elengedhetetlen követelmény, hogy a gépsorok törzse pontosan egyenletes legyen, mert ha a törzs a sor elején gyengébb, úgy bizony a forma stabilitásáról alig lehet szó és az összeállításnál ezt a fogyatkozást keskeny kartoncíkok sorok közé toldásával lehet csak valamenynyire enyhíteni, máskülönben a nyomásnál állandóan visszatérő spíszelésre lehetünk elkészülve s így amit munkaidőben a kéziszedésnek gépszedés pótlásával meg is takarítottunk, azt a nyomásnál esetleg többszörösen elveszthetjük. Gyakori eset, hogy táblázatos szedésnél a keresztvonalakba szedett szövegsorokat is gépen szedik le. Ennek a módszernek is vannak előnyei, de itt is vigyázni kell a gépsorok pontos törzsvastagságára, máskülönben a keresztvonalak közzé való szedésnél érnek meglepetések.

A több szöveg- és számoszloppal bíró táblázatok gépen szedése szintén gazdaságos még akkor is, ha a nyomásnál külön kell nyomtatni a vonalszedést és külön a szöveg- és számszedést. Tudunk eseteket, amelyeknél ez gazdaságosnak bizonyult, 16—32 oldalas táblázatos munkáknál, persze csak 500—1000-es példányszámnál, de kétségtelenül gazdaságos, ha 4—8 oldalról van szó, amikor a kétszeri nyomást a formák átzárásával vagy az ívek befordításával lehetséges egyszeri nyomássá egyszerűsíteni.

Itt meg kell említeni, hogy az egyengetés munkája is viszonylag könnyebb, mintha a táblázat beleszedett szöveggel kerülne a gépbe, mert könnyebb és gyorsabb magának a táblázatnak az egyengetése s egyszerűbb a gépszedése s amellettt a minőség dolgában is szebb eredményt érünk el.

A gépszedésnek a kéziszedés területén való alkalmazására még rendelkezésünkre áll a Ludlow-soröntő gép is, amelyet külföldön pompásan használnak, s amely inkább a 3 cicerónál nagyobb sorok öntésére alkalmas s így főként a lapok nagyhirdetéseinél és a plakát-szedésnél játszik szerepet. Ennél azonban a kéziszedői munkát nem lehet kispórolni, mert a kéziszedő ez esetben betűk helyett matricákat szed az öntővinkelbe.

Erről a gépről legközelebb hozunk részletesebb ismertetést.

Az első amerikai angol szótár 100 éves jubileuma

Az 1600., 1700., 1800. év eleje volt az az idő, amikor a magyar főurak és művelt középosztály a magyar nyelvet szégyenletesnek találván a társalgási nyelvre, a latin nyelvet kezdték tanulni, amely aztán később teljesen kiszorította a magyar nyelvet mindenütt, iskolákban, hivatalokban csak a diáknyelv járta, sőt gróf Széchenyi István, a legnagyobb magyar, még 1830-ban is kénytelen volt latinul tanulni, pedig ekkor már 39 éves volt, hogy a „jó társaságbeli” urakkal érintkezhessék.

Ezen latin tanulási mánia mellett előkelőségeink nem igen hanyagolták el a külföldi nyelveket sem, amelyek között az angol vezette az első helyet, amelyet már a reformáció idejétől kezdve kezdték tanulni s amely nyelvnek fénykora azonban csak a Lánchíd építésére tehető, mert mint tudva van, a Lánchíd angol tervezet és angol építés lévén, igen sok angolt hozott Magyarországra, akik aztán mint angol nyelvmesterek maradván itt, ugyancsak erősen hozzájárultak az angol nyelv tanulásának elterjedéséhez.

Ezek között az angol nyelvmesterek között első helyet foglalta el John Pagot, aki 1830-ban a legelfogadhatóbb és legészrehatatlanabb ismertetést írta Magyarországról az angoloknak és aki anynyira megszerette Magyarországot, hogy később Erdélyben birtokot vásárolt, ahol mintagazdaságot rendezett be.

Bod Péter történetíró mondja, hogy a Skarlicza Máté 1571-ben az Angol hont beutazta, adta meg az első lökést az angol nemzet iránti vonzalomhoz és az angol nyelv megtanulásához.

Maguk az angolok is, mint erről számos hiteles feljegyzés is tanuskodik, ugyancsak az Angol honba tanulmányokából szakadt magyar diákság nyomán is kezdtek érdeklődni, nemcsak a magyar nyelv, hanem a magyarság iránt is és ez adta meg 1571-től kezdve a szorosabb angol-magyar kapcsolatot is. Dacára tehát annak, hogy úgy Szapolyai Jánosnak, mint Rákóczi Ferencnek leghívebb szövetségese a francia volt, dacára annak, hogy az ország nyelve, mint már említettük, a magyar nyelv elnyomásával és elhanyagolásával a latin volt, amely sokkal inkább megkönnyítette volna a francia nyelv megtanulását, a magyarok mégis inkább a sokkal nehezebb angol-szász eredetű nyelvet tartották szükségesnek megtanulni.

Ezt nemcsak a 15., 16. és 17. század emberei tették, hanem a 18. század tudósai is, mint Kossuth Lajos, Arany Já-

Csemiczky:
Plakát

Az utolsó oldal kompozíció-megoldásban, ötletességben és kifejező erőben felülmúlja valamennyit. A kép színes kartonruhába öltözött, táncoló orosz lányokat mutat, akiknek mosolygó arcáról sugárzik a derű és a boldog megelégedés. A mellettük harmonikázó orosz legények árnyas fa lombja alatt, széles mosollyal szemlélik őket. A kiváló grafikus briliáns tehetsége ragyog a színek pompás játékában és friss színfoltokkal, merészen és határozottan odavetett vonalakkal a tipikus orosz paraszt vonását örökíti meg. A piros, sárga, rózsaszín és fekete virágmintás blúzokhoz harmonikusan simul a libbenő szoknyák barna, fekete, pasztellkék virágos foltja, amelyet a zöld pázsit sárgába olvadó foltja emel.

Az egész kompozíciót az élet derűs nyugalma és tiszta öröme fogja át, amelynek háttérében egy monumentálisan kiemelkedő pirostéglys gyárépület elmosódó foltja ad szellemes értelmet.

*

De egészen más ösvényeken halad az a grafikusművész, aki a technika metamorfózisát örömteli színekkel, bátor és erélyes formaalakításokkal párosítja. Kisérő szöveg nélkül olyan kifejezően, olyan meggyőzően tudja papírsíkba állítani figuráit, hogy a legalacsonyabb kultúrájú szemlélő magyarázat nélkül megérti. „Tegnap és ma” a címe ennek az érdekes füzetnek, amelynek címlapján kívül csak néhány ábráit tudjuk bemutatni, miután a többi képek reprodukálása fototechnikai szempontból alkalmatlan, de azt hisszük, hogy ezzel a néhányval is sikerül talán izelítőt adni a szellem és forma hibátlan megalkotásáról.

A fenti első kép realiztikusan jellemzett orosz matrónát mutat, kezében a Nyugat-Európában kivénhedt, de az oroszoknál bizonyára még ma is divó petróleumlámpással. Az alsó képen azonban már a modern világ technikását látjuk: a villanszerelőt, aki megérdemelte, hogy ábrázolását a grafikus meleg

színekkel átlekesítse, mert mozdulata találó és beszédes. A középső kép görnyedthátú, verejtékes munkát követelő vízfordóját is felváltotta a minden tekintetben praktikus és higiénikus vízvezeték, amelynek iparosát formailag határozott, értelmjelző vonalait optikai könnyedséggel valósítja meg. De mély grafikai tudást árul el a kezében tintát és tollat tartó öreg professor folthatással megrajzolt alakja, aki a régi idők körmölő, tintasujjú filozófusát sejteti és amely típust a modern idő tisztító és újjáalakító szele kíméletlenül elsöpör, hogy helyébe szolgálatba állítsa a korszerű és egzakt munkát végző írógépet.

Mindezek a képek azonban keresetlen és egyszerű elemekkel vannak ábrázolva, amelyek töretlenül sugározzák a grafikus szellemi és formaalakítási művészetét. De egyben mindenkivel meg tudja értetni mondanivalóját, mert kerüli az elmélyülés és részletezés nem mindig indokolt formáját. Nem ad mást, csak a kifejezés magvát, amely átszellemesíti az anyagot és ez marad valamennyi illusztrációján igazi problémája. A technika fejlődésének ismeretése és annak összehasonlítása képezi a fűzet többi ábráit, kiemelve az újítások célszerűségét és nélkülözhetetlenségét, ami beszédes bizonyítéka kíván lenni a kor feltartóztatlan haladásának.

Ezt legjellemzőbben a 4. oldalon látjuk, amely házaspárt szemléltet, akik a vacsora maradványai mellett időznek az asztalnál. Az asztal közepén álló petróleumlámpa odacsalja az esti világ repdeső bogárseregét, amely a világosságon kívül előszeretettel kótyol bele a cukorba, csészékbe, a felvágott kalácsba, amit az újságba mélyedő férj és a szamovárral elfoglalt feleség észre sem vesz. A szöveg versben ostromozza a petróleumvilágítás hátrányait és antihigiénikus voltát. Az ábrázolás bölcs megfigyeléssel és a friss szemléltetés hevével átértett folthatású megoldás, amelynél az expresszionista modor tömörre egyesíti a cselekményt. Az 5. és 6. oldal tusrajzos villanykörtét ábrázol, mely vörös alaptonusával és fehéren hagyott negatív betűsorával égő villanykörte éles és tiszta izzását, míg a 7. oldal az arámfejlesztőtelep tusrajzát mutatja, melyeknek verssorai az egészséges, szemet kímélő, ideális világításról zengenek. Ellentétként állítja a 8. oldalra a sárga és fekete foltokban rajzolt gyertyatartót, mint a világítás egyik ősi és primitív objektumát, amelynek kompozíciója a színek értelmében alakult ki. Viszont a 9. oldal már az íróttal foglalkozik, melynek verses szövege szép kalligrafált betűkkel van megtöltve, szimbolumként az oldalt fekete tintatartóban elhelyezett vörös tollszárral. A szöveg üresen hagyott síkjába a gürcölő, kínlódó hivatalnokot állította, amelyben az előadás szerelvényei közül a színeket mellőzte, hogy hangsúlyt adhasson a tiszta vonalrajznak. Az egész oldalt a groteszkül szétfolyó tintamalacok kék foltjai töltik meg. A 10. oldal modern, ideális írógépe ragyogó példája a tiszta tussrajzzal való megoldásnak és a művész úgy állítja rajzát a papírsíkba, mint természetszemléletének nagyszerű eredményét. A vers szövege itt gépirásbetűkkel van nyomva, illusztrálva annak tisztaságát és olvashatóságát. A 12. oldal cirillbetűs verssorai fölött elhelyezett vízfordó görbe karója és a vörös foltban nagyszerűen megrajzolt vödör ad festői érdekességet, amelynek alakítása speciálisan és kizárólag festői. Szimmetrikus elrendezésű és kötött építészeti formákból tevődtek össze a 13. oldal vízfordó asszonyai, kiknek ábrázolása sokban hasonlatos a magyar grafikusművészeknél látott alakokhoz. A figurák formálása négyzetek, romboidok, körök, hullámvonalak és egyéb geometriai testek szellemes játéka, amelyeknek befejezetlenségét összeköti a vörös, kék és fekete foltok változatos felhasználása. Annyira elementárisak a figurák, hogy betűöntödei anyagból is könnyen kiszedhetők. Az utolsó oldal abszolút modern fürdőszobaberendezésének főerénye a dekoratív hatás, amely a színek lágy koloritjában érvényesül. A kék-fehér kockás csempe, fürdőkád, zuhany, szivacstartó, törülközők és egyéb higiénikus célt szolgáló objektumok mind élénken és behatóan szemléltetik a jelenetet. A felső sarokban elhelyezett négy soros vers mellett a vízvezeték csapjával játszó orosz figura a humor és szatíra bensőséges érzelmével jellemző. Az egész oldal jó elrendezésén, választékos színmegválasztásán és minden részletén az impresszionizmus melege csillog. Kitűnő példája a komoly tárgyiaság és mosolyogva tanító ábrázolás egymás mellé állításának.

Most, hogy e két fűzet méltatásának végére értem, még csak annyit óhajtok megjegyezni, hogy e rövidre szabott leírás csupán ízelítőt adhatott azokról a nagyszámú nyomtatványokról, amelyek szépség és kiállított dolgában művészi értékűek és amelyek nagy tömegben és ezer változatban látnak napvilágot, hogy ezzel mindenkoron hangoszávú hirdetői legyenek a fejlett orosz grafikának.

Z. Gy.

nos és Petőfi Sándor, nemkülönben Pulszky Ferenc, kik közül Kossuth Lajos olyan hibátlan és hamisítatlan kiejtéssel beszélte az angol nyelvet, hogy egy pillanatra sem tévesztette meg hallgatóit azzal, hogy magyarral állnak szemben. Éppen ily tökéletes a nagy árvízi hajós: báró Wesselényi és gróf Dessewffy József, aki azonban 1812-ben igen panaszkodik azon, hogy az ánglius könyvek igen nehezen kaphatók és igen költségesek.

Dessewffynek ez a feljajdulása nem indokolatlan, mert akkor még a nyomdászat nem tudott annyit termelni, hogy Közép-Európa angomanjait szótárakkal vagy nyelvtanokkal kielégítse, sem pedig az akkori nehéz szállítási mód sem járulhatott hozzá a szükséglet megszüntetésére.

Az akkori időkben ugyanis nem sokat hederítettek a nyelvtanokra, hanem csak a szótárakat keresték, mert az a hit volt honos az idegen nyelvet tanulók között, hogy nem a nyelvtani szabály a fő a nyelv megtanulásánál, hanem a szó tudása, mert hiszen a szavakból alkottatnak a mondatok. Ilyen körülmények közt voltak világhírű tudósaink, mint a mult században Brassay Sámuel is, aki úgy tudott olvasni és beszélni angolul, mint a folyóvíz, de egy született angol sem értette meg, mivelhogy a szavakat úgy ejtette ki, mint ahogy azok le voltak írva, holott tudvalevő, hogy nincs olyan angol szó, amelyet nem másképp kell kimondani, mint ahogy leírnak.

Az angol szótárak doyenje 1607-ben jelent meg. Ez John Cowell szótára volt. John Milsheu 1617-ben kiadott egy úttörő munkát, „The Guide into Tongues (Útmutató a nyelvek közt). Ez a könyv azért bír a nyelvészetkutatóra rendkívüli érdekességgel, hogy tizenegy nyelvet oktat egyszerre, mert az angol szavakat tizenegy nemzetközi nyelven magyarázza meg.

Ez tehát az első angol poliglott szótár. Két angol szótár ismeretes és közkézen forgó még ma is, ez a hírneves Johnson- és Webster-féle, amelynek elseje 1755-ben, az utóbbié pedig 1806-ban jelent meg.

Ez a Webster azonban Amerikában is kiadott egy angol szótárt 1828-ban, amely Amerika első enémű szótára volt és így e szótár 1928-ban ülte meg százéves jubileumát.

1924-ben könyvészeti kiállítást rendeztek New Yorkban, ahol az összes régi angol könyvek ki voltak állítva, amelyek a nyomdászat feltalálása óta megjelentek és e könyvtömeg, mely a kultúrának megbecsülhetetlen kincse, csak az 1840 és 1850-es években éri el addig a rekordot az angol nyelvtanok kiadása terén.

Horaszi József

Bécs város sok kultúrértéke és egyéb nevezetessége között nagyszerűen megszervezett iskoláira lehet a legbüszkébb. Világhírű fő- és szakiskolái közül az elsők között találjuk a közel félszázados multra visszatekintő állami Graphische Lehr- und Versuchsanstalt-ot, amelynek látogatói között, — bár igen korlátolt számban vesz fel tanulókat — nemcsak Európa országainak, hanem időnként a távoli Kelet fiaival is találkozhatunk. Rendszeresen felkeresik az intézetet németországi ifjak is, akik a német szakiskolákat és a lipcsei főiskolát elkerülve, ezt a mintaszerűen vezetett, kitűnő intézetet választják, hogy a grafika valamelyik, esetleg több ágában minél tökéletesebb szakemberré képezzék magukat.

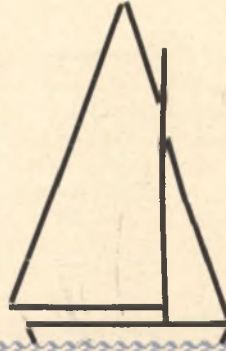
Az intézet, amely dr. Junk Rudolf udvari tanácsos gondos vezetése mellett fénykorát éli, négy fakultásra oszlik. Ezek: sokszorosító osztály (mélynyomás, kő- és offsetnyomás, fénynyomás, kemigráfia), fényképészet, grafika (művészek részére) és főiskolai rangban a könyvnyomó osztály. Ez utóbbira fölveszik azokat is — talán még szívesebben, mint egyenesen a középiskola után —, akik négy középiskolát és a hároméves sokszorosító osztály valamelyik ágát sikeresen elvégezték.

Abból az alkalomból, hogy a könyvnyomó osztály jelenleg egyetlen magyar növendékétől, az utolsó évfolyamot végző Faragó Andrásról közlünk néhány, még a tanév elején készült iskolai munkát, röviden ismertetjük az intézetnek ezt az osztályát.

A tananyag elméleti tárgyakra és gyakorlati munkára oszlik, amelyek közül legtöbb időt ez utóbbinak szentelnek. Az elméleti oktatás kiterjed a nyomdászat minden ágára és a vele összefüggő tudományágakra. A szedés, nyomás, tömöntés és könyvkötés elméleti ismeretein kívül nagy gondot fordítanak a különböző nyomdai gépek alapos megismerésére, fizikára (motorok) és a nyomdaiiparban előforduló anyagokkal kapcsolatos ismeretekre. Kitűnő szaktanárok adják elő a művészettörténetet, ipari higiénit és nem utolsósorban kereskedelmi levelezést, könyvelést, kalkulációt az osztrák árszabállyal és minden egyéb elemével együtt.

A tömöntés és könyvkötés gyakorlati oktatásán kívül a gyakorlatra szánt heti 24 órát a szedésre és a nyomásra fordítják. Úgy a szedő-, mint a gépteremben felső, egyenletes világítás, ragyogó tisztaság és példás rend, amely a maga kellemes külsőségeivel és a munkára gyakorolt üdvös hatásával kitűnő propaganda és csak természetes, hogy az innen kikerült nyomdász a maga környezetében igyekszik ebből megvaló-

Az alanti és a következő négy oldalon közölt tipográfiai munkák Faragó András, a Graphische Lehr- u. Versuchsanstalt (Bécs) növendékének tervezetei nyomán készültek

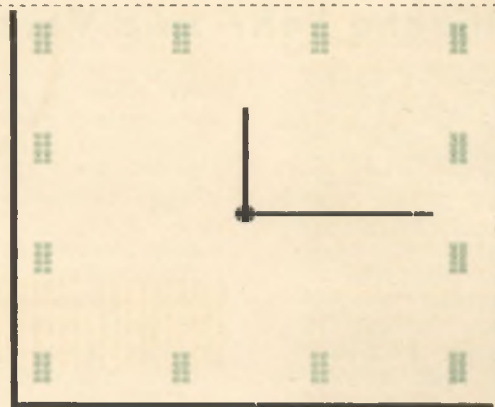
Beschäftigungsmittel u. Spielwaren für Kinder jeden Alters
Sportspiele u. Jagdrequisiten,
Wintersportartikel: Ski, Bobs,
Rodeln. Paddelboote, Wasserbälle und Schwimmanzüge

Sport- und
Spielwaren

ULRICH POHL

Wien, I. Bez. Kärntnerstrasse 15

Keine
Stunde
ohne
eine
Zigarette
der
Österreichischen
Tabakregie

Reklámyomtatvány — Faragó András tipográfiája (Bécs)

sítani annyit, amennyit lehet, elsősorban a tisztaságot és a rendet. A szedőteremben a szekrényeknél és a különböző gyártmányú szedőgépeknél Wetzl J. Lipót tanár és Ludwig J. Alfréd szaktanító, a gépterem más-más típusú gépein pedig Sehner Gusztáv tanácsos és Binder János szaktanító vezetésével végzik kiszabott munkájukat a növendékek. A kompressz-szedésen kezdve megtanulják a legkomplikáltabb akcidensmunkát, maguktervezte reklámszedést, a különböző metszéseket, fotomontázst stb., a gépeken pedig névjegyet éppen úgy nyomnak, mint háromszínyomatot. Az iskola minőségben sokkal többet kíván, mint amennyit az életben a rendelő általában megfizet, természetes tehát, hogy még az átlagos képességű növendék is szebbet produkál kvalitásban, mint a tömegtermelésre berendezett, agyonkonkurrált árakon dolgozó legjobb nyomdák. Dícséretére válik a céltudatosan dolgozó tanároknak, hogy a maximumig felfokozott követelmények mellett, sőt közvetve azal is elsősorban a gyakorlati életre nevelik növendékeiket s így érthető, hogy az innen kikerülő, valóban szakképzett nyomdászok könnyűszerrel megtalálják munkakörüket.

Mínt hogy olvasóinkat leginkább még a sokszorosító osztály érdekli, erről, az intézet növendékei által készített mélynyomású melléklettel egyidejűleg, valamelyik következő számunkban közlünk ismertetést.

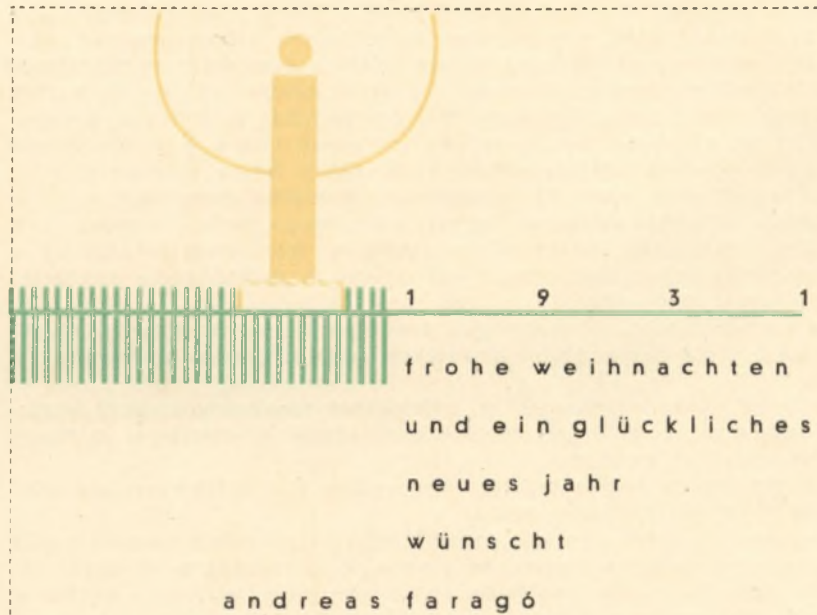
Tiposzignetek

A legutóbbi időkben igen divatos és szép törekvés tipográfiákat tiposzignetekkel díszíteni.

A szignet ebben az esetben lényegesen más rendeltetéssel bír szemben a művész vagy grafikus rajzolta szignettel. Ez utóbbi rendszerint védjegyszerű jelleggel bír, a tiposzignet viszont inkább dekoráció, bár védjegyszerű jelleggel is felruházható, de ez csak ritkán fordul elő.

A tiposzignet mindenkor kész betűöntődei anyagból tervezendő s valójában nem egyéb szedett monogrammnál, mert rendszerint csak 2—3 betűt dolgoz fel, több-kevesebb díszítéssel. Egyes esetekben a betűket szimbolikus jellegű figurális szedéssel is kombinálják, amikor is a szimbolumot (pl. valamilyen munkaeszköz vagy tárgyi ábrázolás) sziluettyszerűen képezzük ki a holt betűöntődei anyagból.

Külföldi munkában gyakran láthatni tiposzigneteket, nálunk ez ritkább, aminek magyarázata talán az, hogy egy jó és szép tiposzignet tervezése bizonyos fókig kiforrott rajzkészséget igényel. Nagyon szeretnék, ha szakértáink többen foglalkoznának az ilyen tiposzigne-

Faragó András
magatervezte újví
üdvözlőlapja

Egyszínű nyomtatványok

a gyakorlati életben a legsűrűbben előforduló sajtótermékek. Amennyire igaz, hogy valaha az egyszínű nyomtatványt nem tekintettük akcidenciának, annyira meg kell barátkoznunk a ténnyel, hogy ma viszont az élet túlnyomórészt ilyen színezésben is végkép leegyszerűsített nyomtatványféléket igényel. És ha mélyebben merülünk e tény és az ezzel járó konzekvenciák taglalásába, úgy rá kell jönnünk az igazságra, hogy egyszínű nyomtatványt jól és hatásosan, célszerűen és gazdaságosan létrehozni végeredményben még nagyobb, nehezebb feladat, mint igénybevéve a színkála élenkítő, vidító és hatást-fokozó tulajdonságait: színes produktumot alkotni.

Hány esetben állapítható meg, hogy valamely szedés a szigorúbb kritikát is alig bírja ki, de színezése oly szerencsés, hogy az így elért színhatás kedvezőbb hangulatot vált ki a szakértő szemlélőből is.

És viszont akadnak gyakorlati színes akcidenciák, amelyeket 2—3 színben kiviteleztek, anélkül, hogy a színezés hatásukat fokozta volna.

Sőt nem ritka az olyan nyomtatvány sem, amelynél az alkalmazott másodíkszín egyáltalán nem emeli a hatást s egyszínben nyomva sem lett volna rosszabb. Például felhozzuk azt a meglehetősen nagyszámú, főként vidéki nyomtatványt, amelyeknek „dekorálására” alapnyomatot alkalmaztak. Az alapnyomat valamikor divatos volt, anélkül, hogy célszerű és anyagszerű lett volna. Divatos volt, mert Mäser divatossá tette a Mäser-lemez használatát s mert ennek révén egyes ügyeskező akcidenszedőknek alkalmuk nyílt a művészkedésre. Ma a tónusok alkalmazását feleslegesnek és hatástalannak tartjuk, nem egyéb ez munkaidőpazarlásnál, eltekintve attól, hogy túlságosan litográfusízü és plasztikus célzata és hatása sehogysem egyezik a papírsík természetével.

Egyszerűbb egyszínű nyomtatványok tervezése ma különleges feladata a szedőnek, de semmivel sem körülményesebb a színes munkánál.

Ha minden dekorációtól eltekintünk, úgy az egyszínű sajtótermékek arányos tér- és foltosztásával keil szemnek tetszetős hatást kíváltania. Foltképzés dolgában a fehér-szürke-fekete technika követelményeihez kell alkalmazkodnunk. A fehér foltot a be nem nyomott papírfelület adja s ezt kell helyes arányban egybekomponálni a szövegtömb vagy tömbök szürkés foltjaival és ezek keretében viszont kompaktabb sorokkal kell a szükséges kontraszthatást kicsi-holtni, hogy egy szürkéségi színsorozat — tehát színhatást — nyerhessünk.

A fősorok — slágerok — erősebb vonalú betűi a másod-, harmadrendű sorok vékony betűjű tömbjeiből kiemelkedve, színfoltban is előnyomulnak, mert ne feledjük el, hogy az egyszínű fekete nyomás összehatás szempontjából nem minősíthető mindenkor feketének. Ha szedésünkhöz vékony és vastag vonalú betűket használunk, úgy ezzel már egymagában is színeztük a sajtóterméket, mert a vékony betűjű szöveg szürkének látszik a kövér vonalú sorok mellett, amelyek kifejezettebben képviselik a fekete színhatást.

Ugyanezt tartjuk szem előtt, ha szedésünket vonalakkal dekoráljuk. Ez esetben a szövegmegoldásnak helyes arányossága mellett vigyázzunk a vonaldíszítés okszerű és izléses alkalmazására is, mert ezzel fokozhatjuk a kompozíció felépítésbeli összhangját és nagyon jó fekete-szürke színhatást is varázsolhatunk munkánkba.

Lapunk e számában több olyan egyszínű szedéspéldát mutatunk be, amelyeknek egyszerű szedéskompozícióját mérsékelt vonaldíszítéssel kombinálták a tervezők.

E példák mind gyakorlati tipográfiai, amelyeknek tanulmányozásából leszűrhetjük a tanulságot, hogy a legszimplább eszközökkel is lehetséges jó, finom hatású nyomtatványt létrehozni.

A példák mindegyike helyes tagolású, arányaiban jó s a fekete-szürke színskála több fokozatát tükrözteti vissza.

Ilyen munkáknál nemcsak arra kell ügyelni, hogy a szöveghez használt betűk vastagsága is kontrasztos legyen, de a vonalak vastagsága is változatos és a betűk vonalvastagságától merőben eltérő kell hogy legyen, s ekként a szürke színskála több fokozata adjon változatosságot a nyomtatvány összehatásának.

Vonaldíszítésről lévén szó, óvakodjunk a túlsok vonal alkalmazásától. A kasztilizás, léniakombinációs mánia ma már nemcsak hogy nem divat, hanem olyan anyagotbzdódás, ami a mai kifinomult ízléssel homlokegyenest ellenkezik.

tekkel s e cél érdekében figyelmükbe ajánljuk a multévi 9—10. számunk szedéspéldáinak oldalain látható színes megoldású Magyar Grafika-típoszigneteiket, melyeknek sajátossága, hogy kifejezőmódjuk minden oldalon alkalmazkodik az ugyanazon oldalon lenyomatott szedéspéldák dekoratív karakteréhez.

E számunkban a 66. oldalon mutatunk be néhány Tér és Forma-típoszignetet. Ezek már lényegesen egyszerűbbek, de jó útmutatások azok részére, akik e kedves tipofeladattal foglalkozni kívánnak.

Egyelőre csak ezekre utalunk s kérjük olvasóinkat, örvendeztessék meg lapunkat azzal, hogy e tipofeladattal foglalkozva, minél több ilyen típuszignet-tervet küldenek be, amit azután megfelelő időben közre is adunk.

Nem kell külön hangsúlyoznunk, hogy bármily betűpár egybekomponálásáról lehet szó, nemcsak a fentiekben feldolgozott M G, illetve T F betűkről.

Kezdő tanulmánynak azonban e négy betű is kiválóan alkalmas, mert az M betű négyzetet, a G betű kört, a T és F betűk pedig geometriai alakzati formába nem tartozó formát alkotnak.

Kezdetben mindenesetre ajánlatos csak 2—2 betű kompozíciójával kísérletezni s a díszítést is minimumra korlátozni, és csak ha már e téren megfelelő gyakorlatot szereztünk, térjünk át a 3—4 betűs, majd a figurális dolgokkal kombinált típuszignet-tervezésre.

Jóhatású típuszignet tervezhető egyszínben is, de hálásabb és könnyebb a feladat, ha két színt használunk. Három szín alkalmazását lehetőleg kerüljük.

Hogy hol alkalmazhatjuk a típuszignetet, arra csak azt felelhetjük, hogy az akcidencia egész területén, a hirdetésben csakúgy, mint a levélfejekben, cégjegyekben, meghívókon, sőt még a nyomda impresszumához is ügyesen felhasználhatjuk.

Egy ügyesen megoldott előzékpapírmintát

mutatunk be e szám 67. oldalán. Az előzékpapír fontos kelléke a könyvnek. Valamikor s túlnyomórészt ma is, főként kötött könyvekben használunk előzékpapírt, de nem ritka eset, hogy ma már egyes fűzött könyvekhez is hozzáfűzik az előzékpapírt azzal a céllal, hogy a könyvkötő a könyv későbbi bekötésénél felhasználhassa.

Az előzékpapír elég gyakran könyvnyomdai úton készül, tipográfiai anyagból szedve; rendszerint a kiadó szignemát mutatja, sokszor a legváltozatosabb formaképzésben. Ilyen a bemutatott példa is, amely egy Helikon kiadású

MAX

Vom 15. August bis 15.
Oktober stellt MAX
POLLAK, in den
Räumen des Kunstsalons
Hugo Heller, I. Bezirk,
Bauernmarkt Nr. 12 seine
Original-Lithographien,
Buchillustrationen
s. Eintritt unent-
geltlich. Kein Kauf-
ang. Alle Arten
Zahlungser-
leichterungen,
auch Teil-
nahmen be-
den be-
willig

Reklámiap
Tervezte
Faragó András
(Bécs)

POLLAK

könyvhöz készült s kiképzésben — az alkalmazott egyszerű eszközök ellenére is — nagyon ötletes és jó hatású.

A Helikon szó és iniciáléjának fordultós váltakozása s egymáshoz kapcsolódása tipikus előzék-kiképzés.

Természetes, hogy a gyakorlat nem mindig ad ilyen megoldási lehetőségeket, amikor a formaképzéshez ilyen rövid szó és ennyire alkalmas iniciálé (H) kínálkozik. Egy hosszabb név vagy formailag nem kedvező kezdőbetű (pl. I, L) már nehezebb feladat elé állítja a szedőt.

Előzékhez nagyon jól használhatók a tiposzignetek is, vagy a rajzolt szignet kliséje egyszeresen, vagy többszörösen alkalmazva.

Nagyon hálás tér ez az egyszerű vonallal való komponálásra, amikor az akcidienciában egyébként ellenzett és nehéznek minősített léniakombinációknak is szerepet adhatunk.

Színezéshez bármely szint alkalmazhatunk, noha e tekintetben áll az a felfogás is, hogy az előzék lehetőleg tört színekkel nyomassék. Legajánlatosabb a színeket úgy megválasztani, hogy a szinkontraszt ne legyen túlzottan erős.

Gondolatok, mondások

Az írás testet és hangot kölcsönöz a néma gondolatnak, melyet az évszázadok árján visz keresztül a beszélő lap.

Schiller

Ha valaki azt mondja nekem: Mindenki kedvére cselekszem! — Mondom neki: Kedves barátom, e nehéz művészetre engem is tanítson!

Reuter

A fáradhatatlan szorgalmasság, az unalom nélkül való vigyázás, a kész gyorsaság és a gyors készség szokta annak a drága fának a gyümölcsét érlelni, melyet az emberek dicsőségnek hívnak.

Nagy célok elérésére nemcsak lelkesedés, hanem türelem és állhatatosság is kell.

Semmit se halogass, mert az idő múlik, s mert idő után késő az igyekezet s ami elmúlt, az visszahozhatatlan.

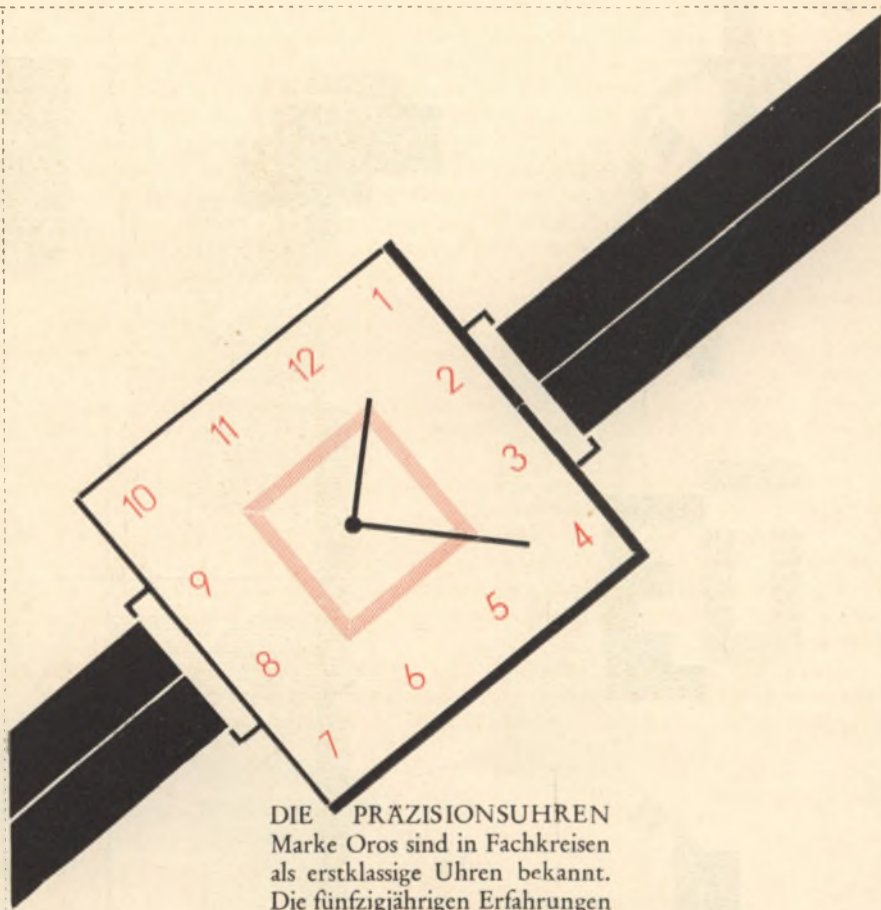
Minden jó vetés megtermi gyümölcsét, előbb vagy utóbb, rossz magból dudva lesz, kártékony most és jövőben.

Semmit se tekints csekélységnek, bárminő kicsinek is lássék, homokszemekből áll a hegy, pillanatokból az év és csekélyiségekből az élet.

Azt tudni, ami a mindennapi életben reánk vár, a legfőbb bölcsesség.

Egyedül a szemlélet által sohasem nyerünk valamit.

Fontold meg jól, mit kezdesz, válaszd meg az eszközöket okosságod szerint s munkájd fáradhatatlanul.

DIE PRÄZISIONSUHREN

Marke Oros sind in Fachkreisen als erstklassige Uhren bekannt. Die fünfzigjährigen Erfahrungen unserer Fabrik und das hervorragend geschulte Personal, wirkt sich in der Güte feinsten Werke aus. Die grösste Genauigkeit der Gangweise aller Oros-Uhren ist bedingt durch die oft erprobte u. bewährte Konstruktion sowie meisterhafte Arbeit und die einwandfreien Materialien, welche bei uns Verwendung finden.

U H R E N H A U S
BREITSCHMIED & BRENNE

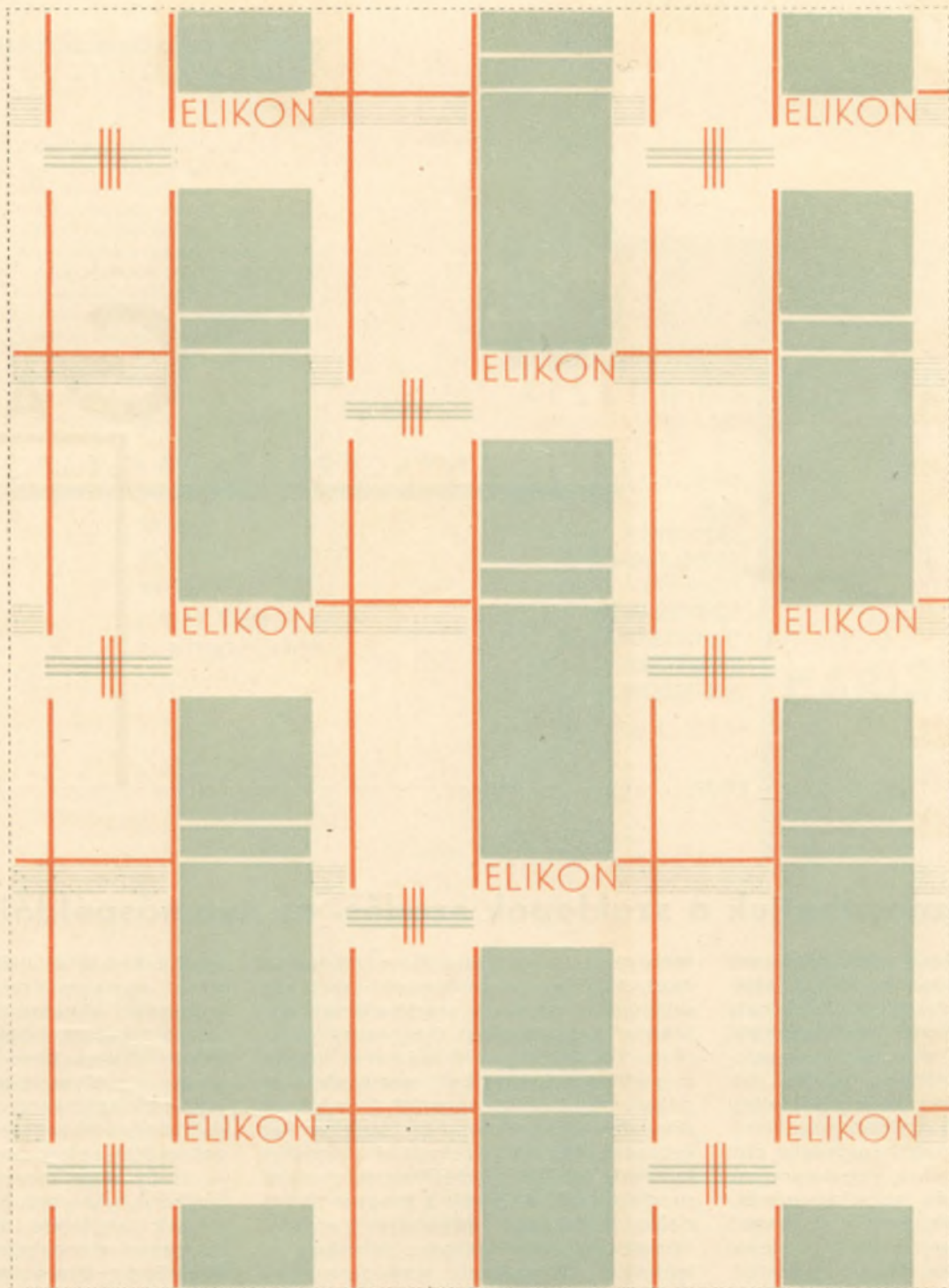

MEGHÍVÓ

A Képzőművészek Uj Társasága (KUT) tagjainak: Bornemisza Géza, Graber Margit, Kmetty János, Perlrott-Csaba Vilmos és báró Schossberger Klára festőművészek kiállítására, a Kereskedő Társulat dísztermében (Piac ucca 8. szám). Ünnepélyes megnyitás folyó hó 10. napján délelőtt 10 órakor. A kiállítás folyó hó 17-éig bezárólag délelőtt 10-től 1-ig és délután 4-től 7-ig lesz nyitva. Belépődíj nincs. Hívja el kedves ismerőseit is erre a

KIÁLLÍTÁSRA

Gyakorlati tipográfia: tiposzignetek és meghívó, tervezte Horváth Ferenc

Gyakorlati tipográfia: Előzékppapír, tervezte Herschkovits Dezső

1. példa. (A 2., 3. és 4. szedéspéldák alapjául szolgáló minta a Magyar Grafika múlt évi 9-10. számából)

2. példa

Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit?

A szaklapok szedés-nyomáspéldáinak rendeltetése valójában kétirányú: elsősorban bizonyítékául szolgálni valamely nyomdaüzem művészeti és technikai készültségének és másodsorban valamely szakcikkben kifejtett grafikai művészeti vagy technikai felfogás mellett szemléltetve oktató példát adni.

De akár az egyik, akár a másik célt szolgálja a nyomásminta, végeredményben olyan szellemi és technikai terméknek kell tekintenünk, amely az olvasó ismeretkörét bővíteni s főként izlését csiszolni van hivatva.

A szedés-nyomásminta tehát útmutatás abban az útvesztőben, amelyen a tökéletes munka felé való törekvésünkben keresztül kell vergődnünk.

Szedéspéldák tanulmányozására még azoknak a kollégáknak is szükségük van, akik különleges iskolázottságra vagy mélyrehatóbb öntudatos önképzés révén olyan egyéni zamatú technikai készültségre tettek szert, amely önálló

tervezésre, munkálkodásra képesíti őket. Az ilyen tehetségesebb szakérők számára — igaz — a szedéspéldák legtöbbször alig jelenthet újat, vagy kövételre kínálkozót. Az ő számukra inkább a grafikai művészetbeli termékek szolgálnak tanulmányi anyagul s csupán a távolabbi Nyugat — és újabban az orosz-szovjet — tipográfiai termékei kelthetik fel érdeklődésüket, mint olyan produktumok, amelyek a magyar nyomdaiparra súlyosan ránehezedő német termékektől kifejezésben, stílusban és technikai kivitelben lényegesen — ehelyütt nem akarom most taglalni: előnyösen-e vagy hátrányosan — különböznek.

Ismétlem, a szaklapok példáinak tanulmányozására minden akcidentszedőnek — a még a legjobbnak is — szüksége van, ha másért nem, úgy kritikai jóérzékének kifejlesztése céljából. A kezdő, vagy bármilyen okból korlátozottabb képességű akcidentszedőknek pedig

ügyszólván éltető elemük kell hogy legyen egy-egy szaklap mintatára, ők gyengébb képességük mellett rászorulnak e mankóra, hogy a rájuk bízott feladatot sikeresebben megoldhassák. Nagyon sok olyan akcidentszedőt ismerek, akik szaklapot csakis a szedéspéldák kedvéért vásárolnak, hogy anyagot gyűjtsenek a napi munkáikhoz, egy — hogy úgy mondjam — valóságos lexikont, amelyben mindig találjanak izlésüknek megfelelő mintát, amit azután jól-rosszul utánozhatnak, vagy ameből inspirációt, ihletet meríthetnek.

Hasonló elbírálás alá vonhatók a betűöntődei mintafüzetek is, bár ezeknek jelentősége ma már egészen más, mint volt valaha a kombinálási körzetek virágkorában, amikor még a legkiválóbb mesterszedőknek is tanulmányozniuk kellett az egyes körzetgarnitúrákhoz készült mintafüzeteket, hogy megértsék a körzettervező művész intencióit, hogy kiismerjék az egyes figurák felhasználá-

BÉRCZI RT

SZEGED DUGONICS UCCA

93 B

Ezúton értesítjük m. t. vevőinket, hogy a karácsonyi időny közeledtével férfi és gyermekruha áruházunkat lényegesen bővítve raktárunkat zsufolásig megtöltöttük a legjobb minőségű és elsőrendű kivitelű férfi és gyermekruházati cikkekkel, melyeknek árát is a tavalyi árakkal szemben lényegesen leszállítottuk. Cégünk az ABC kötelékébe tartozván a közalkalmazottakat különösebb kedvezményekben részesíti.

3. példa

Szedéspéldák Wanko Vilmos Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit? című cikkéhez

316

FILLÉRES EGYSÉGÁRON

ÁRUSÍTOK

FÉRFI ZOKNIT,
NŐI
HARISNYÁT,
ZOKNITARTÓT,
DIVATOS
NYAKKENDŐT,
GYERMEKTRIKÓT
ELSŐRENDŰ
MINŐSÉGBEN

ESZTERGOM

HARISNYAHÁZ

CSERNOCH TÉR 38

4. példa

lasi módját, fortélyait. A mai betűöntődei mintafüzetek rendeltetése ezzel szemben csakis a bennük bemutatott új anyag: főként betű, — mert a körzetfajták divatja nagyon lesovadt — szépségét és artistikusságát érvényrejtetni. Viszont igaz az, hogy a ma közforgalomba kerülő öntődei mintafüzetek az elementáris tipográfia szempontjából sokszor igen értékes anyagot szolgáltatnak, mert a mintaszedések tervezői rendszerint olyan grafikusok, akiknek ízlése új kifejezési formákat termel ki úgy a grafika, mint ennek nyomán a tipográfia területén is.

Egészen más jelentőségű van a szaklapokban megjelenő grafikai munkáknak. Ezek olyan művészeti termékek, amelyeknek beható tanulmányozása igen értékes irányváltoztatást vonhat maga után az arra rátermett mester-szedő egyéni tervező munkálkodásában. Cikksorozatomban befejező részében erre is rátérek, megvilágítani igyek-

szem, hogy egy-egy elismerten jó szak-erő milyen szemmel nézi a modern grafika alkotásait, miként elemzi azoknak részleteit, hogyan használja fel a levont tanulságokat tipográfiai munkálkodása közben s főként miként illeszti be egyéni felfogásába az egyes grafikai munkák sokszor meglepően friss, újszerű kifejezési módjait, motívumait. E most kezdődő, négy részre tervezett cikksorozatomban első három fejezete főként a kezdők felvilágosítását kívánja szolgálni egyszerűen az okból, hogy rávezesse őket az okszerű munkálkodásra s eltérítse attól a téves felfogástól, hogy a szedéspélda csak úgy jó mintának, ha azt sorról sorra, vonalról vonalra le lehet másolni, vagyis más szöveggel bár, de formailag hűségesen utána-szedni.

Teljes határozottsággal kell leszögez-nem, hogy ilyen természetű szedéspélda a gyakorlati életben igen ritkán fordul elő, mert ahhoz, hogy egy-egy

szedéspéldát alak, folt és síkosztás, soralakítás és értelmi tagozódás szempontjából pontosan utánozni lehessen, mulhatatlanul szükséges az is, hogy kéziratunk szövege terjedelem, fogalmazás és tagolás szempontjából azonos legyen a mintával, ami ritkán fordul elő. Ezzel magyarázható egyes szakítársaknak a szedéspéldákról vallott felfogása, hogy ez vagy az a minta nem lehet jó, mert nem lehet pontosan utána-szedni, vagy ha próbálják is utánozni és — mint legtöbbször megtörténik — összhatásban persze mást kapnak, úgy ezt a minta alkalmatlanságának tulajdonítják s nem annak, hogy a kézirat szövege merőben más konstrukciójú, mint a mintáé s még kevésbé annak, hogy a szedéshez egészen más jellegű betűt használtak fel, pl. mediaevalt, holott a minta groteszkből volt komponálva. Igen érdekes esetem akadt ezelőtt másfél esztendővel, amikor egy vidéki kollégám expresszlevélben kért segítsé-

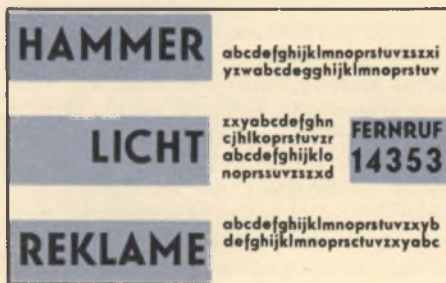

5. példa. (A 6., 7. és 8. szedéspéldák alapjául szolgáló minta a Magyar Grafika múlt évi 9-10. számából)

6. példa

get, mert igen kemény feladat elé állították: a főnöke meg a megrendelő. Ez utóbbi cégjegyet, helyesebben „Jegyzék”-et kívánt rendelni, melynek egyik oldalán a szokásos táblázat volt, a másik oldalán pedig cégjegyszerű szöveg volt nyomandó. Ehhez a cégjegyszerű oldalhoz a főnök jóvoltából az egyik mintafüzetből választott ki egy reklámszedéspéldát azzal, hogy „ilyent” kíván ő is. Ez a példa az alábbi formát mutatta:

Amint látható, ez kifejezetten reklámszöveg, amely reklámszerűen van ki-képezve. Ez eredeti sárga papírra, fekete-pirosal van nyomva. E mintával szemben kollégánk a következő szövegű kéziratot kapta:

„Magyar Ágyterítő és Bútorszövetgyár, Czeke és Hohenberg rt. — Köszeg, (Vas m.) — Telefon 11. — Gyárt asztal- és ágyterítőket, függöny és bútorszöveteket. Nagyban és kicsinyben.”

Elképzelhető jó kollégám teljes tanácsatlansága, mert ebből a szövegből bizony nem volt lehetséges a mintához hasonló tagozású és csoportosítású cégjegyet formálni. Közölte ugyan a főnök és a rendelő közösen kitervelt gondolatát, hogy a „Hammer-Lichtreklame” slágersorok helyére szedje a céget:

Magyar Ágyterítő és Bútorszövetgyár Czeke és Hohenberg rt.

„Az nem lesz baj, hogy a sorok valamivel hosszabbak lesznek a papírszélesség egyharmadánál s az meg pláne jó lesz, hogy a másik részben a helynevet nagyobb betűből lehet szedni kétszer is.” (A felső és legalsó melléksorcsoport helyét gondolták.) Azt a tényt, hogy az eredeti minta 4 cicerós széles groteszk slágerei helyett a készítenő nyomtatványon keskeny Reneszansz-t akartak volna felhasználni, már csak azért említem, hogy a vázlat teljes legyen.

A levélből kiérezve a mintához való ragaszkodás erejét, valamiképp menteni akartam a menthetőt s ajánlottam, hogy a minta 3 slágersora helyére engedjék szedni e három szót: „Bútor — szövet — gyártás” — a megadott szöveget azután a lap nagyobbik felén, a mintához valamennyire hasonlóan lesz lehetséges elhelyezni. — E tanácsom annyiban volt hatással az érdekeltekre, hogy a szövegtoldásba beleegyeztek, de a

Szedéspéldák Wanko Vilmos Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit? című cikkéhez

ARIEL
AZ AUTÓIPAR
VEZETŐ
MÁRKÁJA

BÁRDOSNÁL

BUDAPEST
VI
ANDRÁSSY ÚT
36
MISKOLC
GYŐR
SZEGED
DEBRECEN

7. példa

3 slágerszó helyére a következő szavakat nyomatták: „Ágyterítők — függönykelmék — 1a bútorszövetek”. — Így is nyomták ki a cégjegyet, a slágereket pirossal, az említett betűfajta text fokozatából, kurrensbetűkkel szedve s a tónusok helyére — ilyen vastag vonalaik nem lévén — igen zavaró fehér-fekete mintájú körzetdarabokat nyomattak világoskékkel. És a megrendelő meg volt elégedve, mondván: „Ez még szebb is, mint a mustra, mert több színnel van csinálva...”

Olvasóim szíves elnézését kérem e hosszúságú kitérésért, de ezzel — az egyébként nem is ritkán előforduló — esetet akartam rávilágítani arra a téves felfogásra, hogy néha a szakemberek vagy talán csak „szakemberek” is fából vaskarikát akarnak csinálni és olyasmit erőltetnek, ami kivihetetlen.

A szaklapok szedés-példái többnyire nem alkalmasak arra, hogy más szöveggel ugyanolyan összehatású nyomtat-

ványt lehessen mintájukra alkotni. A szedés-példák arra valók, hogy tanulmányozzuk térosztásukat, foltkiképzésüket, az egyes sorok egymáshoz való arányát, a színezés harmóniáját. Ilyen célzatú tanulmányozás közben azután észrevétlenül finomul az ízlés, edződik szemér-tékünk, gyarapszik ötletességünk, mert majd minden tipográfiai mintaszedésnek vannak olyan szövegcsoporthoz-tási vagy díszítésbeli részletei, amelyek emlékezetünkben megmaradnak és fantáziánknak megtermékenyítéséhez hozzájárulnak, kézügyességünk és tervező-képességünk fordulatosságát, mozgékony-ságát öregbítik.

E cikksorozatomban mostani első részében egyes példákban szereplő motívumok felhasználását és variálását mutatom be;

a második részben ugyanezt folytatom, de egy-egy új példánál két-három más példából merített motívumot házasítok össze;

a harmadik részben a grafikai rajzokban felfedhető motívumokat igyekszem tipográfiai eszközökkel érvényesíteni és végül

a negyedik részben ugyancsak grafikai rajzokból és sorokból álló tipográfiai eszközök mellett némi rajzos megoldással is kísérletezek.

Mielőtt azonban rátérnék a tulajdonképeni tárgyra, meg kell jegyezni, hogy cikkem tárgyát főként a vonalakkal dekorált tipográfia fogja képezni, a pusztán betűkből és sorokból álló tipográfia-aknak e témakörben nem sok szerepük lesz. Enemű munkákra változatlanul áll az a helyes megállapítás, hogy ilyen kaliberű munkákban a legteljesebb mértékben kell érvényesülnie az arányos sor- és foltosztásnak, a sorok egymáshoz való arányosságának, amiről már sok helyen írtam.

Szükséges még előzőleg valamit szólni a plagizálásról is.

MÁJUS 1-ÉN

SELYEM,
VÁSZON,
BÁRSZONY
RUHAANYAGOKBÓL
MARADEKOKAT
OLCSÓ ÁRON
ÁRUSÍTANAK

ADLER
ARUHÁZA

CALVIN TÉR
25
NAGYMEZŐ UCCA
32

25 pengős vásárlásnál 5 P, 50 pengőnél 10 P és 80 pengőnél felüli vásárlásnál 15 P értékű vásárlási szelvényt adunk, mely GFÉ harisnyaosztályunkban mindig beváltható

8. példa

9. példa. (A 10., 11. és 12. szedéspéldák alap-
jául szolgáló minta a Magyar Grafika mult évi
9-10. számából)

Szedéspélda Wanko Vilmos Miként hasznosít-
hatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit?
című cikkéhez

10. példa

Ha telket, családi házat, ipar-
telepet vagy gazdaságot
óhajt venni, forduljon biza-
lommal ingatlan eladási köz-
vetítő irodámhoz, mely a leg-
külánsabban fogja kiszol-
gálni. Előzetes költség nincs,
jutalékot üzletkötés után fizet.

KELEMEN ERNŐ
INGATLAN KÖZVETÍTŐ
BUDAPEST IX,
FERENC KÖRÜT 3
TELEFON JÓZSEF 444-28

**Szolgai utánzás, plágium, plagizálás-
az, ha egy szedő valamely szaklap-
példát teljes egészében vagy egyes
részleteiben utánoz?**

Tollhegyre kívánczik ez a kérdés, mert
tudok esetet olyant is, hogy valaki pla-
gizálásnak minősítette egyik kollégájá-
nak olyan szedéstechnikai munkáját,
amelyen a fősor alá nyomott különböző
vastagságú tipográfiai vonalak ritmikus
váltakozása egyezett az ő munkáján al-
kalmazott variálással. Tudok esetet, ami-
kor plágiumnak minősítettek egy inici-
álé dekorációt léniákból, annak ellen-
nére, hogy később kitűnt, hogy mind-
két kollégám egyazon grafikai alkotás
nyomán ültette át a tipográfiájába ezt
a vonaldíszit, anélkül, hogy a másíknak
azonos ötletéről tudott volna.

A gyakorlati téren a képző- és ipar-
művészet területén valóban gyakran
előfordulnak esetek, amikor nyilvánvaló
az ötlettelajdonítás, sőt nem éppen rit-

kaság, hogy grafikai alkotásokban egyes
figurális alakok, vagy tárgyi ábrázolá-
sok pontos kópiái más grafikai alkotá-
soknak. Ilyeneket német művészeti lap-
pok tucatszámra fednek fel és pellen-
géznek ki a nyilvánosság előtt, bár
már megesett, hogy utólag bebizonyult,
miszerint a két alkotó művész egyike
sem ismerte a másik szellemi és művé-
szi termékét s csak a véletlen játéka
volt a két művész azonos ötletre ser-
kenése.

A tipográfia területén — kivált a mai
leegyszerűsített tipográfiai kifejező
módszerek mellett — nagyon bajos el-
határolni a plágiumot az eredeti alko-
tástól. Bármiként is gondolkozunk, a
betű csak betű marad, a tipográfiai von-
nal is csak vonal, s ezeknek ezer és
ezerféle variációja nem nyújt lehető-
séget a plagizálással való vádasko-
dársra. A mai tipográfia területén pla-
giumnak volna minősíthető az, ha pl.
valaki egy nyomtatvány nem köznapi

jellegzetes formáit minden vo-
natkozásban utánaszedi s e munkájára
rányomatja nevét (ma már ez is szo-
kásos), vagy mellékletként csatolja egy
szaklaphoz olyan megjegyzéssel, hogy
„tervezte X. Y.” — Ezt már haj-
landó volnék plágiumnak minősíteni, de
ha azt a munkát a megrendelő kíván-
ságára „követte el” ilyen megdöbbenő
hasonlatossággal a mintához s a mellék-
letre csak azt nyomatja rá, hogy
„szedte X. Y.”, akkor ezt már bajos
plagizálásnak minősíteni, mert a terve-
zés szellemi munkát jelent, a szedés
ellenben csak technikai munkálkodást,
amely lehet önálló tervezéssel kapcsol-
atos, de lehet egyszerű utánaszedés is.
Nagy általánosságban azonban olyké-
p lehet rögzíteni a tipográfiai utánaszedés
dolgában kialakult felfogásunkat, hogy
a szaklapok szedés-nyomásmintáinak
utánzása, sőt még pontos lemásolása
sem minősíthető égbekiáltó bűnnek,
mert a szaklap példáinak kifejezetten

T.C. Van szerencsém tisztelettel értesíteni, hogy eddigi divatüzletemet felszólva ezentul kizárólag nagykereskedelmi működést kívánok folytatni. Elsőrendű külföldi és hazai gyárakból a legprimább

FEHÉRNEMŰFÉLÉK

nagybani beszerzésével és kereskedelmi közvetítésével állok a detail kereskedelem rendelkezésére. Elsőrangú angol és csehországi gyárak képviselőjét bírom és t. kartársaimat biztosítom, hogy elsőrendű árú a legelőnyösebb feltételek mellett bocsáthatok rendelkezésükre. Kérem szíves megfigyelő látogatását, avagy meghívását, hogy gazdag mintakollekciómát személyesen bemutathassam.

BARON ÁRMIN

FEHÉRNEMŰ GYÁRI RAKTÁR

MISKOLC
SZÉCHENYI UCCA 73

11. példa

Szedéspéldák Wanko Vilmos Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit? című cikkéhez

BARANYAI **J**ÁNOS
UTÓDAI

Konyha-
és háztartási
felszerelések
raktára.
Email, alumínium,
agyag és porcellán
edények,
garnitúrák,
evőeszközök stb.

SZENTES, VIHAR ÚT 2

12. példa

mintátár jellege van, amit a gyengébbek szemléltetve oktatása céljából adnak közre s amely közzététel egyben közkinccsé avatást is jelent.

Áttérve most már a szedéspéldák gyakorlati hasznosításának kérdésére, vessük fel a kérdést:

mi szükséges az akcidensszedéshez?

Legelsősorban a jó ízlés, melynek birtokában helyesen tudjuk megválasztani a tervezendő munka formai és esztétikai jellegzetességeit; ennek megfelelően birtokában kell lennünk

- a) a helyes betű- és díszítő anyagválasztási képességnek;
- b) a jó arányérzéknek;
- c) a kifogástalan színérzéknek.

A betűfajok helyes megválasztása döntő fontossággal bír; a családi jellegű nyomtatványokhoz inkább megfelelőek a kurzív jellegű betű-

fajták vagy az úgynevezett kártyairások; a komoly testületek meghívóihoz inkább illik az antikva típus, mint a groteszk, amely viszont főként a kereskedelmi nyomtatványok betűfajtája.

Cikkem tárgyával kapcsolatosan azonban nem ilyen betűválasztási készségre gondolok, hanem inkább arra, hogyha egy antikvabetűs szedéspéldát veszünk mintául, úgy helyesen járunk el, ha szedésünknel is antikvát használunk, mert a minta jó összehatásában mindenesetre ez is szerepet visz, sőt ez talán — bizonyos mértékben — a leglényegesebb. Egy groteszkbetűs mintán antikvából való utánszedése egész bizonyosan csatlódást fog okozni, aminthogy borzalmas valóra kell ébrednünk, ha a mai tisztult tipográfiai ízlésnek megfelelő nemes metszésű antikva- vagy groteszkbetűs minták utánszedéséhez valamilyen századelejei meghatározhatatlan jellegű, többé-kevésbé díszbetűket akarunk felhasználni.

Ugyanez áll a díszítő anyag helyes megválasztására is. Az antikva típusoknál a mai ízlés alig kíván díszítőanyagot, ezt legcélszerűbb minden dísz nélkül használni, de ha már vonalakkal dolgozunk és dekorálunk: a vonalak vastagsága legyen mérsékelt és arányban álljon a betűk vonalainak vastagságával. A groteszk betű ezzel szemben lehetővé teszi a legvastagabb vonalak alkalmazását is, de itt is mértéket kell tartanunk, mert a sok vonal zavaró hatású.

A jó arányérzék alapfundamentuma munkálkodásunknak. Ennek elsajátításához elmélyedő tanulmányozás és sok-sok önképző jellegű gyakorlati vázlatkészítés szükséges.

A jó színérzék birtokában kell lennünk, ezt is tanulmányozás és színtani ismeretkörünk bővítése útján szereshetjük meg. A színharmóniának ma azonban mégis viszonylag kicsiny szerepe van a tipográfiában, amelynek

STERN

KÁRPITOS

VII. DOB UCCA

45

MODERN
LAKÁSBERENDEZÉS

13. példa. (A 14., 15. és 16. szedéspéldák alapjául szolgáló minta a Magyar Grafika múlt évi 9-10. számából)

STERN

KÁRPITOS

VII. DOB UCCA

45

MODERN

LAKBERENDEZÉSEK

14. példa

Szedéspélda Wanko Vilmos Miként hasznosíthatjuk a szaklapok szedés- és nyomáspéldáit? című cikkéhez

munkakörében túlnyomórészt csak két-színű munkák fordulnak elő. A mai divat: a piros-fekete, kék-fekete, zöld-fekete színegyüttes a kétszínű munkáknál, a piros-sárga-fekete, piros-szürke-fekete hármas színegyüttes, utóbbinál azonban a pirosat kézzel, vagy zölddel is helyettesíthetjük. Ha ezek a színegyüttesek nem felelnek meg ízlésünknek vagy a rendelő gusztusának és a színgörög egyéb színeivel kell dolgoznunk, úgy a színharmónia törvényei szerint kell eljárunk. Ma azonban erre vajmi ritkán van szükségünk.

Az akcidensszedő sajátja kell hogy legyen továbbá a technikai kézügyesség, amellyel a ma ugyan ritkábban előforduló technikai bonyodalmakat le tudja vezetni, ezek szedésfoglalások és a nyomásnál előforduló, főként színezéssel kapcsolatos, ma kivált az utóbbiaknak van szerepük, mert a színek egymásranyomásával — még

2—3 szín esetében is — igen érdekes hatást érhetünk el.

Ezek a tulajdonságokon kívül szükséges még, hogy a feldolgozandó kéziratot kellőképp tudjuk elemezni és mérlegelni, hogy be tudjunk hatolni valódi rendeltetésébe, hogy technikai munkálkodásunkat összhangba tudjuk hozni a nyomtatvány jellegével és azzal a céllal, ami a sajtótermék tulajdonképpen rendeltetése.

Aki e tulajdonságokkal rendelkezik, az önállóan is tud jól, szépet, ízléseset alkotni, aki azonban még nem bír kellő gyakorlattal, az nyúljon a szaklapok példái után s igyekezzen azoknak nyomán hasonló jól formálni.

E cikkem tizenkét példájának mintájával a 9—10. szám négy szedéspéldáját választottam, amiket kicsinyítve ismételtelen reprodukálok.

E mintákból merített dekoratív forma-

megnyilatkozásokkal terveztem meg a 3—3 újabb példát, amelyek visszatükrözik a munka jellegzetes vonaldecorációját anélkül, hogy a kiválasztott szöveget a dekorációnak alárendeltem volna.

Mert igen lényeges kellék az ilyen utánpótlásnál, hogy a kiválasztott tetszetős dekoráció kedvéért ne kövessünk el erőszakot a szövegen.

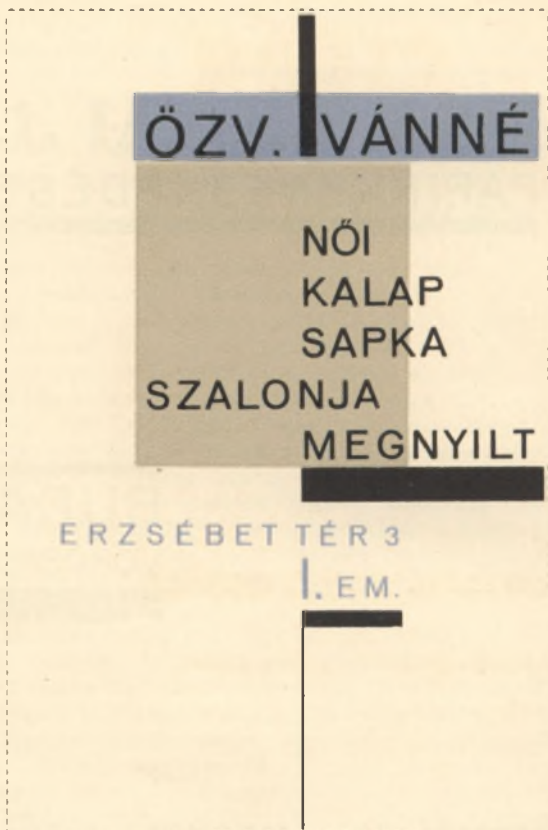
Tehát ne építsük meg előbb a dekorációs részt s ebbe erőszakoljuk bele a szöveget, hanem formáljuk ki arányérzékünk teljes érvényesítésével a sorfoltokat s csak azután ültessük át a dekorációt oly mértékben, ahogy azt a szövegmegoldás megkívánja.

Lássuk már most az 1. példát s az ennek nyomán tervezett 2—3—4. példákat (l. 68—69. oldalakon).

Az 1. példán tetszetősnek talált vonalvezetést ültettem át az új példákba, amelyek szövegterjedelem és jelleg

15. példa

16. példa

dolgában merőben eltérők a mintától. Tehát bizonyítéka ez annak, hogy egy egyszerű kétsoros levélfejet mintául használhatunk fel akár egy körlevélhez, akár egy cégjegyhez, vagy reklámlapocskához is.

A rokonság az eredeti és az utánképzett példák között nyilvánvaló, de végeredményben mégis más és más hatású és célzatú.

A 9. példa a 9—10. számban közölt Kneisl cégjegy, amelyet a 11. példa körlevelénél, a 10. példa értesítő lapjánál és a 12. példa cégjegyénél (l. a 72—73. oldalt) hasznosítottam ugyancsak olyan formán, mint az előbbi példánál. A minta jellegzetes vonalvezetését, foltjait igyekeztem itt is érvényesíteni, megközelítően azonos terjedelmű szöveg dekorálására. Az új tervezések világosan mutatják, hogy itt is a szöveg-megoldáson van a hangsúly s ehhez idomul a minta vonalkompozíciójának variálása.

Az 5. példa a 9—10. szám, e füzet 70. oldalán reprodukált Kotányi-féle reklámlap, amely miatt bizony tettek szemrehányást egyesek, mondván: könnyű szépet alkotni, ha a szöveget tetszés szerint választjuk meg, vagy ha a dekorációkiképzés érdekében egy szót sokszorosan ismétlünk. A 6., 7. és 8. példánál e kifogásolt ismétlésnek semmi nyoma nincs, a kiválasztott szöveget a Kotányi-minta dekorációjának motívumaival igyekeztem összeházasítani anélkül, hogy a kéziratot változtattam volna, vagy a sorok kiképzését erőltettem volna. Itt meg kell jegyeznem, hogy a mai irány egyáltalán nem követeli meg a szigorú értelemben vett tömbalakítást, sőt a legokosabb és legjobb a sorokat úgy adni, ahogy azok szövegük és betűjük szerint alakulnak. A 8. példánál a minta vörös körét elhagytam, mert felesleges lett volna alkalmaznom. A 6. példánál a kört az O iniciáléval helyettesítettem s ez távolról sem olyan jel-

legű dekoráció, mint a minta kifejezetten blickfangszerű díszítése. A kört díszítésként és szemfogó céllal csupán a 7. példánál alkalmaztam, beépítve azt a szövegcsoportosításba.

A 13. példa a 9—10. szám Stern-féle cégjegyének reprodukciója, melynek dekoratív elemeit a 14—15—16. példánál használtam fel kiindulópontként, de egyeseknél ebből is elhagytam a feleslegesnek látszót, így a 16. példánál a vörös vonalzást. A 14. példa azonos szövegű a mintáival, az alak és formálás azonban egészen más, noha az elemek azonosak.

E példákból látható, hogy a szedéspéldákat igenis használhatjuk munkálkodásunk során egész más természetű munkáknál is. Ehhez nem szükséges egyéb, mint egy kevéske önrendelkezési tehetőség, amely meg tud aludni a szükség-szerűséggel, egy kis ötletesség, amely a legegyszerűbb tipográfiai részletből is tud újabb formációkat kitermelni.

LOHONYAI J. PAPIRKERESKEDÉSE

BUDAPEST VI,
VÖRÖSMARTY UCCA 35

Egyszínű gyakorlati tipográfia: cégjegy, tervezte Vietorisz Géza

Szerzői jog — magyar szerzői jog, — a grafikus, iparművész és fényképész szemszögéből

Az alkotó ember termelte eszmei javak a fejlődő technika útján válnak mindenki által hozzáférhetővé. A könyvnyomtatás, a rézkarc, a fametszet tökéletesbülése nyújtja az első módot az írott szó és általában a művészi alkotás termékeinek szélesebb rétegben való terjesztésére, értékesítésére s így természetesen ezzel egyidejűleg kezd konkrét formában megmutatkozni az is, hogy ezen eszmei javakhoz gazdasági értékek fűződnek, melyek — ha védelem nélkül maradnak — mindenki szabad prédái. Szükségszerűleg megindul tehát az az áramlat, amely áttöri a tulajdonjog materiálisan felépült kereteit és az eszmei javak tulajdonjogának kiépítésén, azok jogi kautélákkal körülvett védelmén keresztül, az alkotónak: a szerzőnek biztosítja azokat a gazdasági értékeket, amelyek az alkotásokhoz fűződnek.

A képzőművészet alkotásait Angliában a Hogarth sürgetésére alkotott 1735. évi törvény, Franciaországban az 1793. évi napoleoni kódex, Németországban különféle tartományi törvényekkel megelőző 1876. évi törvény, Ausztriában és hazánkban pedig az 1793—94. évből származó királyi rendeletek és az 1846. évi nyílt parancs („Gesetz zum Schutze des literarischen und artistischen Urheberrechts“) óta részesíti hatályosabb védelemben a jogrend.

A száguldó képkultúra napról-napra ördögösebb mechanizmusokkal áll a terjesztés szolgálatába. A sokszorosító eljárások csodái, a fénykép, a film, a gramofon, a rádió beláthatatlan perspektívát nyitnak és ezzel egyre szlesbedik a védelemre váró jogterület. A fejlődő élet újabb és újabb feladatok elé állítja a jogot.

A magyar szerzői jog első törvényi kútforrása az 1884. évi XVI. törvény („a szerzői jogról“) ezt helyezte hatályon kívül a szerzői jog jelenlegi alapja, az 1921. évi LIV. törvény, amely azóta kibővült a szerzői jog nemzetközi vonatkozásait szabályozó, berni egyezményt becikkelyező 1922:XLIII. törvénnyel.

Ha a szerzői jogot, — a magyar szerzői jogot — a grafikus, iparművész és fényképész szemszögéből meg akarjuk vizsgálni, elsősorban tisztába kell jönnünk az általános elvi szempontokkal, meg kell ismerkednünk a vizsgálandó materiálval és konkretizálni kell azokat a kérdéseket, amelyekre vizsgálatunk végével feleletet akarunk kapni.

A logika útja a kérdések feltevésével kezdődik.

Jelen írásomban tisztán gyakorlati értékű kérdéseket szándékozom megfoglalni. A grafikus, az iparművészt és a fényképészt a szerzői jog gyakorlati

Kellemetlen jelenségek a gyorsajtónyomásnál

Ilyenek a spíszelés, a piszkítás, a maszatalódás és papírráncképződés nyomás közben. Ezek mind apróbb kellemetlenségek, de már nem egyszer nagy károsodás előidézőivé váltak, sőt a spíszelés elhárítása — sajnálatos magyar esetek is ismeretesek — baleseteket is okozott. E jelenségekkel szemben nagyon sokan tanácstalanul vergődnek, mások rezignáltan állapítják meg, hogy a bajokkal számolni kell s elhárításuk időbe kerül s ha erre nem adnak módot, úgy a károsodás nem is kerülhető el. Ez a felfogás azonban helytelen, mert a szedés szakszerű összeállítása, az egyengetés kifogástalan elkészítése e bajoknak elejét veheti, vagy legalábbis nagymértékben korlátozhatja felmerülésüket.

Egyike a legkellemetlenebb jelenségeknek a spíszelés, melynek kiküszöbölésére a helyes szedésen kívül a nyomónak egyéb módszerek is rendelkezésre állnak. A spíszelés okozója a rosszul, felületesen összeállított szedés, de lehet okozója a nem elég figyelmes és gondos gépmesteri munka is. A gyorsajtónyomásnál, mint tudjuk, legfőbb szerepe van a nyomóalaprak és a nyomóhengernek. A gyorsajtó építőjének is nagy gondot okoz gépét úgy megkonstruálni, hogy a gép e két legfontosabb alkatrésze harmonikusan szedszolgozzon, de ugyanez kell, hogy gondja legyen a nyomatómesternek is. A gyakorlat mutatja, hogy a tégelysajtókon ritkább a spíszelés, ami azzal magyarázható, hogy e gépeken síknyomás folyik, vagyis a nyomóforma egész felülete egyszerre kerül érintkezésbe a nyomóalappal, illetve az arra helyezett megnyomandó papírlappal. Ezzel szemben a gyorsajtónyomásnál a lapos forma szélességbeni stráfokban fokozatosan kerül érintkezésbe a nyomóhengerrel. Ez a fokozatos nyomáslebonyolítás egyik legfőbb okozója a spíszelésnek — sőt a piszkításnak és ráncképződésnek is —, ha annak helyes menetét a gépmester nem biztosítja.

Elsősorban tehát a szedésforma tökéletesen pontos előállítását a garanciája a kifogástalan nyomásnak, másodsorban pedig a gondos gépmesteri előkészítő munka. Ez utóbbi vonatkozásban a legnagyobb figyelem fordítandó a nyomóhenger áthuzatának elkészítésére. Ennek vastagsága rendszerint 1—1½ mm között változik. A gép tervezője úgy a nyomóalap, mint a nyomóhenger mozgását egyformára számította, tehát a nyomásnál a két alkatrésznek ugyanazon menetsebességgel kell működnie, ami azonban nem következhet be az esetben, ha a nyomó-

henger áthuzata az előírt mértéknél vékonyabb vagy vastagabb. A vastagabb áthuzat növeli, a vékonyabb áthuzat csökkenti a nyomóhenger kerületét, ami megbontja a nyomóalappal való szükségyszerű együttmozgás harmoniáját és a nyomatok terjedelmét is megváltoztatja. Erről meggyőződhetünk, ha a géplevonatot nyomásirányban ráfektetjük a formára, ha a nyomat hosszabb a formánál, úgy az áthuzat túl vastag, ha rövidebb — ami ritkább eset — úgy vékonyabb a kelleténél, mindkét esetben piszkolódás, maszat és spízselés a következménye a nem kellő vastagságú áthuzatnak. Tehát elsősorban ügyeljünk a pontos áthuzat-vastagságra. Fontos, hogy az úgynevezett smicclécek is pontosan legyenek beállítva; ezeknek rendszerint egy jó papírvastagsággal kell a szedés magasságán túlemelkedniök. Nem kis mértékben befolyásolják a spízsképződést az áthuzat minősége és az egyengetés módja. Jól tudjuk, hogy nehéz eldönteni a kérdést, vajjon kemény vagy puha hengerborítás felel-e meg céljainknak. Etekintetben a vélemények nagyon eltérők. Helytálló az állítás, hogy a kemény borítás tisztább nyomatokat eredményez, a puha borítás pedig látszólagosan erős nyomást mutat, mely kveccselésnek is minősíthető, ha a nyomás a valóságban nem is volt valóban túlerős.

Vannak munkák, amelyeknek nyomása feltétlenül kemény borítást igényel; ilyen a pergamenpapírra való nyomás, a bronznyomás, a vonalas formák (táblázatok) nyomása s általában minden olyan formáé, amely keményebb papírra nyomandó. Kemény borításnál általában „Schattierung” nélkül kell nyomunk. A gyakorlatban mégis azt is tapasztalhatjuk, hogy könyvszedések nyomásánál — ha a betűk kopottak s erősebb nyomást igényelnek — a kemény áthuzat dacára is gyakoribb a spízselés, mintha puhább áthuzattal dolgoznánk.

A gépépítő által megszabott 1 mm-es áthuzatvastagság mindenestre kemény hengerborításra vonatkozik s ezért ajánlatos a fentihez hasonló esetben — kopott betűjű könyvformánál — a meztelen nyomóhengerre 2—3 ív puha papírt borítani, ha gumikendővel nem rendelkezünk.

Egyébként azonban a fenti 1 mm-nek kétharmadrésze állandó jellegű áthuzat legyen, a fennmaradó egyharmad viszont a forma jellegéhez simulva formenként megújítandó s vagy puhább, vagy keményebb legyen. A gépmesternek azután itt kell helyesen mérlegelni, mikor legyen a borítás puha, mely formáknál kemény. A gyakorlatból szerzi meg ezt a tudását s aránylag rövid időn belül kiismerheti, hogy a nyomdaüzem szokványos nyomóformái, az azok-

vonatkozásában pedig az érdekelheti: mit kell a szerzői jognak megvédenie, mit védhet s mit véd valóban a szerzői jog és melyek a védelem eszközei.

A grafikusra, iparművészre és fényképészre nézve érdekel a bíró védelemre váró javak: 1. maga az alkotás, 2. az alkotás (s ugyanígy a még el nem készített, csak elgondolt alkotás) mögött rejlő eszme (ötlet), 3. az alkotással összszeszövődő technikum (elrendezés-, eljárás-, megjelenési forma-ötlet).

I. Általános jogelvi célkitűzések

A szerzői jog alappilléreinek felépítésével megindult a jogtudósok vitája is a szerzői jog dogmatikai tartalmáról.

A materiális javakhoz rögződő jogrend kezdetben sehogysem tudta ezt az új jogi kategóriát az általános beosztások keretében elhelyezni.

A kezdetleges elképzelés, az ú. n. „privilegium-teória”: a szerző jogának védelme nem az általános jogelvek lényegében gyökerezik, de alapja az állami akarat adománya (a „privilegium”), amellyel az államfő az alkotó művészt megjutalmazza. Ez az elképzelés ma már avult történelmi emlék.

A szerzői jog specifikus lényege csak úgy fejthető meg, ha vizsgálatunkat a szellemi alkotás természeténél kezdjük. Az alkotás szociális eredményében kettős: az alkotásban megvalósul az alkotó szerző személyisége és ezzel egyidejűleg az alkotó létrehoz egy olyan szellemi értéket, amelyhez annak terjeszthetésénél és értékesíthetőségénél fogva anyagi érdekek is fűződnek. A szerzői jognak tehát a szerző részére kétirányú védelmet kell biztosítani: megvédeni a szerző személyiségét és biztosítani részére az alkotáshoz fűződő anyagi értéket.

Ezzel a lényegében egységes szerzői jog két jogterületre vezet:

1. A szerző személyiségének védelme a személyiség védelmének általános jogtételéből folyik. A jogrend merev bástyákkal oltalmazza a szociális együttlében élő egyén személyiségének jogait (névjoga, becsületvédelme, tisztességtelen verseny stb.). A művészi alkotásban teljességében feltárul a szerző egyénisége, megnyílnak személyiségének titkai s így természetes, hogy a szerző személyiségének jogait az alkotáson keresztül fokozottabb mértékben kell megvédeni. Csak őt illeti meg a rendelkezés, hogy mit, mikor és hogyan akar alkotásai közül a közönség elé bocsátani.

2. Jogrendünk alaptétele a magántulajdon. Szabály, hogy a munka gyümölcse a munkálkodóé. A szerzőt illeti meg tehát az jog is, hogy alkotásának gazdasági értékei felett korlátlanul rendelkezhessek. Ezen korlátlan rendelkezési jogánál fogva pedig alkotása felett tulajdont kap, melynek védelme a tulajdonjog általános tételeiből vezethető le.

Fenti két védelmi terület együttvéve a szerzői jog tartalma.

A „jog” szó már magában is azt jelenti: különböző érdekek (egyéni igazságok) kiegyenlítője.

A szerzői jog védelménél s így különösen az eszmei javak tulajdonánál, — mely természeténél és materiális következményeinél fogva átruházható és a szerző halálával jogutódaira száll — erős összeütközésbe kerül a fejlődő emberi kultúra érdeke a szerző és jogutódainak érdekével.

A kultúra, az emberi haladás érdeke, hogy a termelt szellemi javak minél előbb korlátnélküli közkinccsé váljanak. A szerző és jogutódainak érdeke, hogy a rendelkezésük alá tartozó értékek minél tovább részükre hozzanak anyagi hasznot.

A kiegyenlítő jog mindkét érdek fölé helyezkedik és a kérdést úgy intézi el, hogy a szerzői jog adta védelmet időhatárok közé szorítja. Az időhatárok lejártával az eddig egyéni rendelkezés alá eső javak a kultúra közkinccsé válnak.

(Folytatjuk.)

Dr Beer János

Mátyás király Corvináinak felkutatása

Mesébe illő legendák szövik körül a nagy magyar király: Mátyás alakját. Nagy volt, igazságos volt, hős volt, tudós volt és a szépért, jóért, nemesért, művészetért tudott lelkesedni és áldozni.

Neki sokat köszönhet e haza, mert minden tette csak népe jóléte és felvilágosodásában összpontosult. Őneki, aki kincseket áldozott a régi kéziratok megszerzéséért, aki Rómában, Nápolyban és másutt a külföldön szépírókat tartott, hogy a ritka könyveket lemásolják és a kéziratokat egy kötetbe gyűjtve, mesés kincset érő táblákba kössék és csodaszép festésekkel lássák azt el kívül-belül, köszönheti az ország a könyvnyomdászat behozatalát is, amely a bizonytalan 1471., 1472. vagy 1473-ik évre esik.

Könyvet könyvre halmozott és nemcsak gyönyörködött benne, hanem merítette és merítettette is belőlük a tudományt.

É könyveket Mátyás nevééről Corvináknak neveztek, amely corvináknak híre nemcsak pompás külsejük és belső tartalmuk miatt terjedt el a külföldön is, hanem azért is, mert annyi és oly ritka, tudományt tartalmazó könyv a Vatikán könyvtárát kivéve, sehol sem volt együtt.

De mindennek megvan a maga fátuma, így Mátyás könyvtárának is: jött a török. Őr lett e földön és pusztítva vonult itt végig és rabolva azt, amihez hozzáfért és elrabolta, elpusztította Mátyás budai könyvtárát is.

Hogy aztán nem volt már, a nemzet lelkében legendák keltek szárnyra a Mátyás könyvtárában őrzött kincsekről, amelyet Szoliman szultán vagy Ibrahim nagyvezér hurcolt Konstantinápolyba (akkor törökösen: Stambulba vagy Istantambulba) a mesés könyvtárral együtt, amelynek visszaszerzéséért Pázmány Péter vagy gróf Bethlen harminc és százezer aranyat ígért, de a török többre becsülte a Corvinákat, nemcsak mint hadizsákmányt, hanem mint kincset is és nem adta oda.

A legritkább könyveket sejtették a törökök birtokában e Corvinák közt, így: Bátor László pálosrendi atya teljes magyar bibliája fordítását, Janus Pannonius (Cezinge) magyar grammatikáját és hadi dalait, Szombathelyi Tamás híres magyar hitszónokleit, Gábor Deáknak, Mátyás király által kedvelve olvasott magyar énekeit s a Mátyás palotájában énekelt hősdalokat, a Liber regius és Krónikákat, a magyar egyházi szent himnuszokat és Csoda Miklósnak munkáit és annyi más, értékes dolgokat, miként azt Toldy Ferenc is állítja.

Mindezek az óhajtasok és remények a múlt század ötvenes évéig vártak magukra, mert ekkor látszott megvalósíthatónak az a terv, hogy a török megközelíthető lévén, az elődjeik által elhurcolt Corvinák talán visszaszerezhetőek lesznek.

Ez okból az eszme legegyszerűbb híve és támogatója: Kubinyi Ferenc az országgyűlésnek azt indítványozta, hogy időszerű lenne, ha a magyar országgyűlés a szultánnak köszönő-iratot küldene azon okból, mert a negyvennyolc-negyvenkilences szabadságharc emigránsait atyai pártfogásban részesítvén, nekik menedéket adott. Ezáltal meglenne a szultánnal az összeköttetés és így hamarabb lehetne a törökök kezében levő Corvinák közelébe is jutni.

Kubinyi és Henszelmann Imre fel is készültek erre az útra, amikor Ipolyi Arnold, a tudós püspök került közéjük és ennek a társaságba való belépése határozott nyereség volt a Corvinák felkutatására, akik különben azt hitték, hogy nagyobb eredményt fognak e téren elérni, mint Savin francia abbé, Toderini olasz abbaté, Carlisle angol főesperes és Hammer Purgstall osztrák követségi tanácsos.

Ezeknek a neves kutatóknak eredménytelen munkája e három magyar tudós nem tartotta vissza és útnak indulva 1863-ban az Akadémia és gróf Forgách Ferenc ajánló levelével, beállítottak a Perában lakó gróf Osten-Prokesch alnunciushoz, aki a kutató küldöttséget Konstantinápolyban nemcsak kalauzolni, de támogatni is volt hivatva, hogy a kubbe alti (kúp alatti) könyvtárban kutatásokat végezhesse, mert régi hagyomány szólt arról, hogy itt vannak elrejtve a Soliman szultán vagy Ibrahim nagyvezér által Budáról elhurcolt Corvinák és rengeteg műkincs is.

Ezt a feltevést igazolja Francesco della Padovano és Gillius, akik Konstantinápoly történetét leírták, a magyarból törökké lett Pecsevi, egy Mózes nevű zsidó történetíró és Sokolazade török történetíró. De ezt állította a keleti irodalom két híres ismerője: Szilágyi Dániel és Vámbéry Ármin is.

Sikerült is Fuad nagyvezér elé lépniök ezek után, aki a legnagyobb készséggel, mi nehézséget sem támasztva, engedte meg azt, hogy ez irányban kutatások végeztesse, bár kinyilatkoztatta, hogy nem hisz a sikerben, mert a konstantinápolyi gyakori tűzvészek valószínűleg óhajtasunk tárgyait is elemésztték már. De azért nyomban kiadja a rendeletet, hogy a könyvtárt megtekinthessük.

Csodás dolog volt azonban, hogy a magyar kutatóknak csak a kincstárt mutatták meg s a könyvtárt nem, míg végre elvezették a küldöttséget a szultán nagy könyvtártermébe, ahol azonban a kutatás hasztalan volt.

Végre is Salik bejnek bőséges ajándékot ígérve, célt értek. Szolgák nagy lihegések közt hozták elő az olyannyira óhajtott magyar könyvkincseket, a Corvinákat: hat darabot, amelyek már azóta a múzeumi és egyetemi könyvtárban vannak Budapesten.

A feltalált hat codex két remek példánya közül az egyik „Szent Ágostonnak Isten városa” a címe, a másiké Tacitusnak „Róma története”, amelyek azért is érdemelnek külön megemlítést, mert a legjobb állapotban maradtak meg. Midőn így e hat felfedezett Corvinát átlapozták, Ipolyi Arnold kérdést intézett Salik bejhez, hogy nincsen-e több ily codex is még benn, mire a válasz

hoz használatos papírfajták, festékek milyen hengerborítást igényelnek.

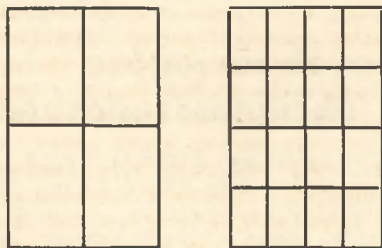
Meg kell azonban jegyezni, hogy az a fenti 1 mm-es borításvastagság nem minden gyorsajtóra jó, vannak nyomógépeink, amelyeknek előírt borításvastagsága 1.3 vagy 1.5 mm, sőt egészen régi típusú gépeken még vastagabb is.

Ha a gépgyár erre vonatkozó adatát nem ismerjük, úgy az előbb említett nyomtat és formaméréssel állapítható meg a szabályos és a gépkonstrukciónak egyedül megfelelő borításvastagság.

De bármennyire is helyes az az eljárás, hogy a kifogástalan és kellemetlen jelenség nélküli nyomás érdekében pontosan betartsuk a hengerborítás vastagságát, mégis vannak formák és esetek, amikor eltérések egyenesen szükségesekek. Így például olyan nehéz formánál, mely valójában erős gépszereket igényel, amikor a nyomóhenger néha jelentős túlterhelésével kell számolni, vagy pl. kartónok nyomásánál, amely esetben azoknak vastagsága a borításnál számításba veendő s a borítás ennek megfelelően csökkentendő. Nem ritka eset, hogy egyes gyorsajtók működése közben kellemetlen zakatolást, rezgést észlelünk. Különösen könyvformáknál figyelhető ez meg nagyon jól, amikor is szinte érezzük, hogy a nyomóhenger a szedésre szinte felkapaszkodik, majd végiggördülve az oldalszedésen, a kötőhézagoknál vagy a forma alsó szélén lezökken. Ezt a jelenséget sokszor nem is annyira a túl vastag hengerborítás okozza, mint inkább a nyomóhenger csapágainak kikopása, amiről úgy győződhetünk meg, hogy (üres gépnél) levesszük a csapágy felső részét és annak az olajzó lyuk körüli részét vékonyan befestékezzük s a csapágyrészt visszahelyezve megerősítjük. Ezután a gépet üresen járattuk s ismét levesszük a csapágyrészt. Ha a rákent festékréteg érintetlen, úgy ez a csapágy nagyobb mérvű kikopásának a jele, ami a nyomóhenger lötyögését okozza. Ezt esetleg magunk is kijavíthatjuk, ha a csapágy felső részét levéve, a csapágy ikerpárjával való érintkezésének helyén kevésbé csiszolgtatjuk mindaddig, míg a fentebb leírt kísérletek ismétlésénél a felkent festéket a nyomóhenger tengelycsapja kevésbé érinteni fogja. Persze ezt a lecsiszolást nem szabad oly mértékben keresztülvinnünk, hogy a csapágy felső része a csapra teljesen rászoruljon, mert ez esetben, minden olajozás dacára, a csapágy bemelegszik s nagyobb bajokat idéz elő.

A spízselés egyik legfőbb okozója a klisé formáknál a klisé fájának helytelen adjusztálása, ami a szedőnek is lehetetlenné teszi a pontos kizárást. Ilyen

formáknál az volna a legideálisabb és leggazdaságosabb, ha a klisék vas-alapra fazettálva kerülének bele a szedésbe. Erre — sajnos — nem mindenhol van mód, sőt a klisék nagyrésze nem is alkalmas a fazettálásra s így az Időjárás káros befolyásának kitett faalapok szabványtalanságait, nevezetesen vetődését, elgörbülését más eszközökkel kell ellensúlyozni. Legcélsebb a homorúra vagy domborúra vetődött kliséfát kicserélni kifogástalannal, de erre sincs mindig mód, s így az ily klisék fáját fűrészszeljük be ilyenformán:

Ha a vetődés csak kismértékű, úgy elegendő az 1. példa szerint keresztelődő kétszeri befűrészelés, nagyobb vetődésnél azonban ajánlatos hosszában és keresztben is többszörösen befűrészelni. A befűrészelés semmi esetre se terjedjen a kliséig; a fa felső — klisével érintkező — lapjának egyben kell maradnia. Ilyen módszer mellett a klisé ismét kifogástalan felületű lesz. (Folytatjuk.)

SZAKKULTURÁLIS ÉLET

Nyomatványkiállítás és szakelőadás Szegeden. Az anyaegyesület szegedi kerületének választmánya május 14-én jól sikerült nyomatványkiállítást rendezett. A kiállítás anyagául szolgáltak a tanfolyami hallgatók munkái, egy igen értékes kollekción, amely a ma használatos reprodukáló eljárásokat és eredményeket tárta fel, és nagyszámú modern tipográfia a külföldi sajtó termékeiből. Az anyag — kb. 350 nagy tabló, 800—900 szedés-nyomás- és vázlatmintával — pompás elhelyezést nyert a kerület székházának dísztermében, amelyet a szegedi kollégák, főnökök és érdeklődők, tömegesen kerestek fel a kiállítás délelőttjén. Délután Wanko Vilmos, lapunk szerkesztője tartotta meg közöl kétórás előadását, melynek során vázolta a mai tipográfiai irány jellegzetességét s összehasonlítást tett a multbeli akcidensirányokkal. Előadásában a legegyszerűbb és leganyagszerűbb tipográfia létjogosultságát hangsúlyozta s részben magyar, részben külföldi szedés-nyomáspéldákkal világította meg a mai akcidensszedés helyes

az volt, hogy van még egy néhány nyomott könyv, amely kijelentésre a három tudós kérte azok bemutatását, azt híven, hogy a Hess-féle magyar incunabelekről van szó, de csakhamar észrevették csalódásukat, mert a kihozott könyvek nem magyar eredetűek, hanem franciák és pedig az 1760-ban megjelent versaillesi kert képes kiadása és Calepinus szótára.

De e három tudós nem volt megelégedve az eredménnyel és elhatározták, hogy Prokesch-Osten gróf közbenjárásával ismét a nagyvezérhez fognak fordulni, azt az engedélyt kérve, engedje meg nekik a személyes bemenetet az akiseraj-könyvtárba, mert így nagyobb eredményt vélnek elérni a kutatás terén.

A nagyvezér engedélye nem váratott sokáig magára és óhajuk hő vágya, hogy személyesen kutathassák át e régi török könyvtárt, végre teljesült.

Most is előkészítették azonban számukra a codexeket és régi kéziratok egész halmazát a könyvtár-terem közepén álló nagy asztalon és mielőtt munkához kezdtek volna, Salik bej értésükre adta, hogy csak két óra hosszáig időzhetnek a könyvtárban és hogy csak az asztalon levő codexeket és kéziratokat nézhetik át, ezekről feljegyzéseket is készíthetnek, mert tudomásuk szerint több codex és kézirat, ami őket érdekelhetné, nincs a könyvtárban.

A három magyar tudós kelletlenül vette tudomásul Salik bej ez aggasztó kijelentését és azonnal munkához is láttak.

Szakértő és műértő szeműk azonnal észrevette, hogy ott egészen egyszerűen számos klasszikus, egyházi s középkori író munkáival s codexekkel állnak szemben és nem valami magyar irodalmi és nyomdai dolgokkal.

Amint ezzel tisztában voltak és egyhangúlag meg is állapították, azonnal hozzáfogtak a névjegyzék, tartalom és külső kinézés leírásához, amely munkával sietniök kellett, mert körülbelül ötven darab codex és kéziratot kellett előtűk, amelyek között sok nyomtatott könyv is volt. Ilyen volt Bauduriusnak a bizánci régiségekről írt műve is. Legnagyobb részét azonban a 14—15. századbeli régi latin, görög, cyril és héber kéziratcodexek voltak pergament-kéziratokkal vegyesen, amelyek közt kilenc darab Mátyás király kodexeinek teljes ismervét mutatták, amelyekben fel lehetett ismerni a flórenci codex-írók kezevonásait és pompás miniatúr-rajzait, a veres bársony kötést, ennek kapcsain és a képek festményein a magyar birodalom, valamint a Hunyadiak címerét, sőt egy képen Mátyás király alakját is fel lehetett ismerni.

Tartalomra nézve valamennyi mű klasszikus és egyházi tartalmú volt. Nevezetesebbek ezek közt: Taxitus, Suetonius, Polybius, Theophrastus, Cornelius Nepos, Cicero, Augustinus, Eusebus, Clemens stb. művei, melyek közül kétségtelenül a legtöbb Mátyás király könyvtárából való lehetett.

A magyar tudósok e konstantinápolyi felfedezése az egész világ tudós köreit mozgásba hozta és csakhamar siettek is Konstantinápolyba, hogy megbizonyosodjanak a valóról.

Az első volt e nemben a francia kamara, képviselőház könyvtárnoka: Millner, aki III. Napoleon ajánló levelével és ennek küldetésében jött a szultánhoz. Ezt követte az angol British Múzeum küldötte: Newton, harmadiknak érkezett a német Lepsius, a porosz kormány által küldve, azután az orosz Tischendorff Pétervárról, aki valamennyi kutató között a legbátrabb, legeredményesebben kutató és legélelmesebb volt, mert a magyar kutatók által felfedezett ritka Hervoja-féle Glagolit-bibliát s még sok más, általa felfedezett hasonló bizánci s ó-szláv codexeket, evangéliumokat, himnusokat, legendákat eltüntette, azaz magával vitte anélkül, hogy ezirányban felhatalmazást kapott volna.

A törökök végre is megúnták az inváziót s a gondolomra összehordott drága codexeket, kéziratokat összehordatták egy rakásra s közprédára tették az edes európai tudósoknak, akik így annyit és úgy vittek el, amennyit tudtak és akartak.

A Mátyás király Corvinái azonban még mindig Konstantinápolyban maradtak s azokat a magyar óhaj vissza nem szerezhette, mígnem a 67-iki kiegyezés után I. Ferenc József ellátogatott Konstantinápolyba, hogy a szultánt üdvözölje, amely alkalmából a szultán négy darab Corvinát ajándékozott a királynak, ki is aztán e Corvinákat visszaérkezésekor a magyar nemzeti Múzeumnak ajándékozta.

A magyar kutatók azonban abban a hitben és meggyőződésben voltak, hogy a török könyvtárban még több Corvinának és könyvnek kell lenni, mint amennyit ők láttak, csakhogy ezek a belső termekben vannak, talán a lilom között elrejtve és ezokból minden lehető megragadtak, hogy engedélyt kapjanak a könyvtár teljes átkutatására. Fáradtság azonban hiábavaló volt, mert úgy a török nagyvezér, mint a befolyásos török körök hajthatatlanok maradtak ez irányban.

Dethier francia tudós és konstantinápolyi tanár az ottani török könyvtárakban levő codexeket 103 darabra teszi, azonban ebbe nincs beleszámítva a király által visszahozott és a nemzeti Múzeumban elhelyezett és a külföldi tudósok által láttatlanul elemeit nagyszámú láthatatlan sok codex- és kéziratköteg. Ebből a 103 codexből az 1878–79-iki török-orosz háború alatt Magyarországnak Abdul Hamid szultán visszaküldött harmincöt darabot és így még mindig maradt a törökök birtokában hatvannyolc darab, amelyekre valószínűleg csak a magyarok tarthatnak számot, mint olyanokra, amelyek Mátyás király könyvtárából valók lehetnek, azaz a Corvinák névtelen és ismeretlen hősei közül valóknak vehetők és amelyek még a kubbé-alti könyvtárban várják a megszabadulásukat, hogy a felvilágosodásnak és tudományoknak tegyenek szolgálatot napfényre, illetve szabad levegőre kerülésükkel.

Amit tehát tudásaink kutattak: az ősmagyar bibliát, a nemzet hősdalait, Janus Pannonius (Cezinge) pécsi püspök magyar nyelvtanát és magyar verseit, a Mátyás király udvarában énekelt magyar hősdalokat, a magyar egyházi szónoklatokat és himnuszokat nem találták meg. Azonban amit találtak és ami már hazakerült, az sem megvetendő és az is nagyon becses és értékes, amelynek jegyzékét a Magyar Tudományos Akadémia őrzi.

Őrzi azon szellemi klenódiákat, amelyeknek jegyzékét, amelyeknek csak morzsáit bírja, morzsáit, de megfizethetetlen kincsként, egy Attavantenak, egy Bisticcinek, aki amellet a pápák könyvtárát rendezte be és akiknek kezevonása a közép-kor csodája.

H—f.

Grafika és képzőművészet

A könyvnyomtatásnak és általában véve a többi grafikai műparoknak a fejlődése és munkakörüknek folytonos bővülése a jelen időben végkép megköveteli, hogy teljesen tisztában álljunk előttünk azoknak a fogalmaknak az alkotó részei, amelyekből ezek a műparok táplálkoznak azáltal, hogy a folytonos fejlődés és átalakulás következtében ezek akár közvetlen vagy közvetve forrásainká váltak mindnyájunknak, akik ezeknek a műparoknak a szolgálatában állunk. Elvitathatatlan tény ugyanis, hogy ezek a fogalmak a gondolat megrögzítésével egyidősek, úgyszintén az is, hogy ezeknek a fogalmaknak alkotó része először a könyvnyomtató, később pedig a többi grafikai műparokkal foglalkozóknak régi időktől kezdve támaszul szolgálnak, tudatosan azonban csak a későbbi időben kezdtek kibontakozni, amidőn a gondolat megrögzítésének az elterjedése nagyobb lett. Nem lehet tehát arról szó, hogy ezek a fogalmak és jelentőségük a grafikai műparoknak a fejlődése következtében lettek felfedezve, mert létezésük őseredetű a tartalommal és a jelentőségükkel együtt olyannyira, hogy az összes grafikai műparoknak a keletkezése ezekből ered, mégpedig a fokozatos fejlődésnek a törvényszerűsége szerint. Valójában tehát ezek a fogalmak képezik az összes grafikai műparoknak a kiindulópontját, hogy azonban a 14–19. század könyvnyomtatója, illetve a grafikai műparoknak művelője előtt fokozatosan eltávolodik ezeknek a fogalmaknak a jelentősége és a valósággal ellentétben az a kép rajzolódik előtte, mintha a könyvnyomtatás és a többi grafikai műpar feltalálásával jutottak volna szerephez, annak az a magyarázata, hogy a könyvnyomtatás feltalálásával a grafika subjektív szempontból nagymértékig elvesztette elkülönült jelentőségét, mert művelését a könyvnyomtatók a könyvnyomtatással egyetemesen kultiválták és csak a könyvnyomtatás további elterjedése és fejlődése idézte elő ismételt a 19–20. században a teljes kibontakozását és vonta bele a grafikusművészek hivatását és közreműködését. Eszerint tehát valójában nem történt egyéb, mint az, hogy a gondolatnak mechanikai úton való megrögzítése közben annyira elhomályosult a grafika a tulajdonképpeni őseredetűsége, hogy például a 20. század bármely grafikai műpar művelőinek nagyrésze abban a hiszében van, hogy úgy a grafika, mint a képzőművészet ezeknek a műparoknak a feltalálása következtében jött létre, pedig tévedés, mert tudjuk, hogy például a könyvnyomtatás feltalálása előtt a gondolatnak tárgyi úton való megrögzítését eleinte az agyagba és kőbe való mélyítéssel, illetve véséssel érték el, a térbeli elterjedés pedig maga után vonta a későbbi papiruszra, pergamenre, viasz-táblára és végül a papirosra való írást, ami végeredményben a könyvnyomtatást, vagyis a gondolatnak mechanikai úton való felvetését, illetve megrögzítését vonta maga után és ezzel a további fejlődésnek a lehetőségét nyitotta meg. Ez a nagymértékű eltávolodás és ennek dacára a belőle való táplálkozás teszi szükségessé tehát, hogy a grafika fogalmát teljes értelmé-

irányát, fogásait és fortélyait. Előadásában kiterjedt a ma már divatos különleges papírosfélékre való nyomásra is s egyéb, a mai kereskedelmi tipográfiaival kapcsolatos technikai kérdésekre. Előadásának második részében a fény-szedőgép problémáját ismertette. — A kiállítás és jól sikerült előadás létrehozásában nagy része van Zarnóczy, Somogyi és Baranyi kollégáknak, akik felismerve a kor intő szavát, minden ténykedésükkel egyengették a céltudatos szakkulturális élet kifejlődésének útját Szegeden. Kívánatos volna, hogy példájukat más nagyobb vidéki városok vezetői is kövessék!

Szavak rövidítése az akcidensszedésben

Kérdést intéztek hozzánk, vajjon az akcidensszedésben hiba-e egyes közkeletű szavakat rövidíteni, ha erre tipográfiai formai okokból szükség van. Ilyen rövidítések: r. t., R.-T., K. f. (korlátolt felelősséggel), Tel. (telefon) sz., Aut. vagy A. T, Z, J (telefonnál az Automata, Teréz, Zugliget, József rövidítése) stb.

E kérdéssel már többször foglalkoztunk s a magunk részéről e rövidítéseket nem tarthatjuk hibának, hacsak ez nem ellenkezik a rendelő kívánságával. Tudunk esetet, hogy cégek ragaszkodnak a „részvénnyársaság” szó teljes kizsedéséhez vagy kötőjellel való szedéséhez, amit mindenesetre teljesíteni kell. A K. f. rövidítés általában szokásos s ritkán fordul elő, hogy a rendelő a kizsedéshez ragaszkodna, ellenkezőleg valószínűleg tiltakozna is ellene. A „szám” szó rövidítése szokásos és nem hibáztható, de alkalmazása rendszerint felesleges is, legalább nyelvtani szempontból, miután előtte minden bizonnyal ott áll a számjegy, (akár házszám, akár telefonszám, akár csekkszám) is s így csak felesleges szó, amit csak nálunk szednek hozzá olyan nagy előszeretettel. Külföldön általában a Nr., vagy a szláv népeknél a ě (číslo) rövidítés egyáltalán nem használatos, ami a legtermészetesebb is. A mi kollégáink szívesen veszik igénybe a „szám” szót vagy annak „sz.” rövidítését — sor-töltelékül, de e pontnál csak arra utalhatunk, hogy a mai tipográfia jellege teljesen feleslegessé teszi az ilyen sor-töltést.

Más a felfogásunk a telefonszám, illetve a telefonközpontok nevei dolgában.

Az, hogy a telefonszámot megelőzően odaszedjük magát a szót is: „telefonszám” még rendben van, de az olyan rövidítés, mint: „telefonsz.”, már csunya és feltétlenül mellőzendő. Ugyanígy

mellőzendők az Aut., Józ., Ter., Zugl., vagy mint legutóbb láttuk: Zlgt (I) rövidítések, mert teljesen elegendő a pusztá A, T, J és Z betűk alkalmazása. Ha már rövidítésekről van szó, néhány olyan kurtítást, szócsonkítást is említünk, amiket a kérdező kolléga nem hozott fel, de amelyek elég gyakoriak. Így pl. láttunk már ilyen rövidítéseket is: „Postatak. p. számla” — „Folyósz. az X banknál” — „Kitüntette Budapest. 1896 ar. éremmel” — „Aranykosz. mester” (I) — „Nagyb. és kicsinyb.”. — Ezek mind nagyon csunya és ízléstelen rövidítések, amiket technikailag sem lehet megindokolni, mert rendszerint olyan apró betűkből szedettek, hogy a tipográfiai kompozíció összehatását semmiképp sem rontaná egy-egy 1–2 ciceróval hosszabb sor. — Ugyanígy nem említi a kérdező kolléga az ucca szónak „u.”, az út szó „ú.”, a tér szónak „t.” rövidítését vagy a körút szó „kr”-ra való kurtítását. Ezek közül az „u.” rövidítés szokásos s tehát nem is csunya, nem is hiba, de szokatlan és helytelen az út szót „ú” betűre csonkítani, vagy a tér szót „t”-re, a körutat „kr”-ra. Ezekben az esetekben csupán ½, 1, illetve 2 betűről van szó, ami szintén nem lehet akadály annak, hogy szedjük helyesen és nem az ízlést bántóan.

A KRITIKA ROVATA

A Berthold-naptár ezidén 62 lapból álló tömb, amelynek egyes lapjait kétharmadrészben az előjegyzékes formájú naptári rész foglalja el, egyszerű, kereketlen kivitelben. A lapok további harmadrésze az öntöde és a vele kapcsolatos gépgyár készítményeinek, reklámjainak ad helyet. E kis keskeny-magas formátumú reklámszedések kivétel nélkül ötletesen megoldott, modern hirdetésszedések. Túlnyomórészt egyszerű technikájú, de bőven találunk közöttük tipikus grafikus hatást célzó reklámszedést is. A naptár e részében felvonnatják az öntöde majdnem minden modern betűtípusát, választékos kihangsúlyozásával tulajdonképpen rendelkezésüknek, illetve jellegüknek. A nyomás kétszínű, de a minden oldalon alkalmazott háttér vagy díszítés folyton háromszínű hatást kelt.

Az Idel Klingspor-naptár — előző évfolyamához méltóan — nemes tipográfiával készült. Betűje ezidén Rudolf Koch kövér gótikus jellegű Wallau-típusa, amelyhez újszerűen ható naptárfejlécek és könyvdíszek is tartoznak, melyeket Willy Norworth metszett fémanyagba. A könyvecske tipográfiája a legegyszerűbb, minden felesleges sallangtól mentes, mint általában minden Klingspor-kiadvány.

ben megértékeljük a jelenlegi viszonyával az összes grafikai műiparokhoz, úgyszintén a képzőművészet fogalmát is megismerjük és elhatároljuk a grafika fogalmától, vagyis a grafikai műiparokra gyakorló hatását megismerjük annál is inkább, mert ebben a tekintetben is nagy összetévesztések fordulnak elő.

A grafika fogalma tehát szó szerint nem jelent mást, mint az írás és rajzolás művészetét. Értsük meg tehát: nem az írás tudományát és a rajzolást, hanem mind a két fogalom közül a művészt, vagyis az olyan alkotást, amelynek az a célja, hogy az eredetiről, mint például: fametszetről, ólommetzetről, rézkarcról, réz- és acélmetszetről, vagy az eredeti után, úgymint: ceruza-, toll-, krétarajz, esetleg akvarel vagy olajfestmény után több példány sokszorosítható legyen, hogy az szélesebb körben elterjedjen. A grafika fogalma természetesen szintén több részre osztható, aszerint, hogy a megalkotott művek milyen körülmények között jönnek létre. Eddig két körülményt ismerünk és pedig: a szabad és a kötött körülményt. A kettő között annyi a különbség, hogy az előbbinél szabad a témaválasztás, az utóbbinál alkalmazkodni kell egy bizonyos dologhoz. Az utóbbit gyakorlati grafikának is nevezik.

A másik elosztást a grafika fogalmában az képezi, hogy ennek a fogalomnak a körén belül szintén megvan a maga képzőművészete, ez a képzőművészet azonban már eszméjében ez alá a fogalom alá tartozik, mert az a célja, hogy több példányban kerüljön forgalomba. A másik részt a betű és az ornamentika képezi. Összefoglalva tehát, minden olyan művészi alkotást, amely az írás és rajzolás művészetének a tényén alapszik és az a célja, hogy több példányban legyen elterjedve, tekintet nélkül, hogy az esetleges megművelése kézi, mechanikai, kémiai vagy fotokémiai, illetve fotomechanikai úton történik, a grafika fogalma alá tartozik, amely, mint ilyen, a művészetek között egyik nagyértékű helyet tölti be. Hogy teljesen tisztán lássunk ebben a kérdésben, példának vehetjük azt, hogy a mostani időben minden egyes betű és ornáms, amellyel napról napra foglalkozunk, grafikai művészeknek az alkotásait képezik, amelyek természetesen a megrajzolástól a kész betűig vagy ornámsig a művészi szempontoknak a szem előtt való tartásával nagy procedurán mennek keresztül, aminek a taglalása azonban nem tartozik ezeknek a soroknak a keretébe. Vignetták, klisék szintén legtöbbszörre grafikusművészeknek a művei szottak lenni, amelyek a betűöntödéken, esetleg a cinkográfuson keresztül jutnak hozzánk. Természetesen az, hogy melyiknek milyen nagy a művészi értéke, azt mindenkor a saját énkünk van hivatva megállapítani.

Egy könyvtáblának a megtervezése szintén a grafika fogalma alá tartozik, de már a könyvkötő rendelkezésére álló anyagokkal és betűkkel előállított könyvtábla könyvkötői munka, éppen úgy, mint a könyvnyomdász által igénybevett betűkkel és díszekkel előállított nyomtatvány sem grafikai, hanem tipográfiai alkotás, tekintet nélkül arra, hogy azoknak a betűknek és díszeknek a megtervezése grafikusművésztől ered.

Eppen így van a litográfiánál is. Csak az a litográfia számít grafikai alkotásnak, amelyet maga a grafikusművész rajzolt köre, ellenkező esetben, mint egyik grafikai műiparnak a terméke szerepel.

A grafikai alkotások különben a sokszorosítási eljárások bármelyikével megoldhatók, vagyis lehetnek azok magas-, mély-, esetleg síknyomás.

Ezzel szemben a képzőművészet fogalma egészen más jelent, mert sohasem azzal a tudattal jön létre, hogy abból az alkotásból több példány legyen forgalomban, mivel nagyon sok esetben ez lehetetlenné is válik. Például freskóknál. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy szösz szerint véve a képzőművészi alkotások nem alkalmasak a grafikai műiparok sokszorosítási céljaira, hanem csak azt, hogy megalkotásuknál a sokszorosítási eljárások figyelmen kívül lesznek hagyva, mert az egy eredetinek a létezése az érték, eltekintve a művészi és minden egyéb kérdéstől.

Vessünk fel egy példát: egy képtárlatnak minden egyes olajfestménye, akvarelje képzőművészeti alkotás, szerepelhet azonban azon a tárlaton ugyanattól a művésztől litográfia is, ez azonban már a grafika fogalma alá tartozik, tekintet nélkül arra, hogy témaköre képzőművészi. Ugyanez áll a rézkarcra, réz- és acélmetszetre, linoleumra és fametszetre, szóval minden olyan alkotásra, amelyről feltételezhető, hogy nem egy eredeti példány van belőle, illetve, hogy a róla való sokszorosításnak a lehetősége fennáll.

Nem lehet azonban összetévesztetni az egy példány meghatározást és nem lehet csupán ez az irányadó, mert grafikai alkotások is vannak, amelyekből csak egy példány létezik. Ilyen például egy kivételes díszpolgári oklevél, emlékirat vagy ehhez hasonló alkotások, amelyeken kivétel nélkül az írás és rajzolás művészete nyer kifejezést.

A könyvnyomtató új betűi

„Signal” elnevezés alatt a H. Berthold berlini betűöntőde (érdekközösségben az Első Magyar Betűöntődével) egy újszerű írott reklámbetűt hozott piacra, mely valóban a kézírás egyéni karakterét adja vissza a szedésben. Míg általában az ilyen írott betűk mesterként formával bírnak, a „Signal” betűknél a forma természetes, ritmusos és kiválóan hatásos, ebből folyólag azután szembetűnő is, amely tulajdonságok adják az igazi jó reklámbetűt. Az újság címsoraként, vagy az akcidenciák egy-két sorral való élénkítésére igen alkalmas ez a sorozat; melyről még megjegyezhetjük, hogy egyes betűi nem lógnak le a törzsről, tehát a tömörségénél nem törnek, továbbá, hogy terciától hatcicerós fokozatig készültek.

„City” név alatt újból egy félkövér és kövér betűsorozatot hozott piacra a H. Berthold A.G. berlini betűöntőde (érdekközösségben az Első Magyar Betűöntődével), melyekből 2—2 fokozatot mutatunk be jelen számunkban. A betűk irányzatában, vagy talán divatjában újabban olyan hatást észlelünk, mintha a betűk formájában a kezdethez térnénk vissza, hogy újra végigmenjen azon az úton, amelyet már egyszer megtett. Csak nemrég tértek vissza az egyszerű, dísznélküli, de modernbb alapformájú groteszk betűkhöz, de már ez is kezd háttérbe szorulni és a régi betűfejlődést követve újból elértünk egy lépéssel az „Egyiptienne”-hez, az „Antiqua” egy hangsúlyozott formájához. Ha ezt a betűfajtát a modern tipográfia szolgálatába akarjuk állítani, természetesen nem lehetett ezt a régi formájában úgy megtartani, ahogy a régiek megtervezték, hanem a mai szellemnek megfelelőleg kellett ezt módosítani. A Trump György tanár „City” betűjével ez sikerült. Míg az utóbbi idők legtöbb ilyen „Egyiptienne”-szerű betűinél szinte csakis lagymatag, újításnak sehogysém nevezhető utánvágásokkal találkozunk, a „City” bizonyos merészséggel a régi alapformát a mai modern irányzatnak megfelelő újszerű formában adja élénk, amely karakterisztikusan kemény, de precíz képhatásával jól illeszkedik be a mai technikába. Hogy ezzel a betűvel tényleg újszerű és kiténő hatású nyomtatványokat lehet készíteni, legjobban bizonyítja a „City”-mintafüzet. Jellemző, hogy a „Deutsche Buchkunst — Stiftung” ezt a füzetet, melyben csakis a félkövér és kövér „City” betűk kerültek alkalmazásra, az 1931. év legszebb 50 könyve közé választotta.

H. BERTHOLD AG, BERLIN SW 61. ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTŐDE RT, BUDAPEST

Ciceró **Die Elektrizität im Dienste der Hausfrau**

CITY
FÉLKÖVÉR

NÜRNBERGER GEWERBESCHAU

2 ciceró

Moderne Beleuchtung

Tercia *Neue Goldfunde im Inneren Australiens*

SIGNAL

2 mittel

Handelsgesellschaft

3 ciceró

Kurs-Notierungen

Ciceró **Die Konstruktion einer Setzmaschine**

CITY
KÖVÉR

SCHLESISCHE BRAUNKOHLE

2 ciceró

Essener Stahlwerke

A Bauersche Giesserei Weiss-típusaiból új formában adtak ki három mintafüzetet, amelyek azután ötletes módon egy gyűjtőmappában helyezettettek el. — A Weiss-antikva, félkövér antikva és kurzív hosszú évek munkája után most már végleges formában került piacra, két sorozat iniciáléval együtt. A betű maga nemes metszésű antikva, amely könnyű és akcidenszetűnek egyformán kitűnően megfelel. A három füzetből az első a fokozatokat vonultatja fel, a második könyvszedéspéldákat tartalmaz, a harmadik pedig a kereskedelmi tipográfia majd minden fajta nyomtatványából mutat be ötletes megoldásokat. A mintafüzetkollektiót, mely sok tanulmányos példát nyújt az egyszerű tipográfia kedvelő nyomdászának, a Bauersche Giesserei Rt., Frankfurt a. M. kérésre szívesen megküldi az érdeklődőknek.

A „Commercial” levélfej (Igló) szedője nyilvánvalóan grafikus munkák hatása alatt alkotta meg kompozícióját, amely tagolásban és foltosztásban egyaránt jó s ötletesen egyensúlyozta ki a háromnyelvű szöveg egyes csoportjai közötti terjedelemdifferenciát. Nagy kár, hogy ehhez a tipikusan grafikus elgondoláshoz nem állt rendelkezésére korszerűbb betű s kénytelen volt legalább 20 esztendő, viharos multtal bíró, kopottas típust használni, ami valahogy idegenszerűen hat a modern típusokhoz szokott szemlélőre. A színezése jó: barnás bankpostán sötétbarna színű szövegnyomás, az egyetlen nonparellnyi dekoratív vonal pedig élénkzöld színű. A szövegnyomás jó, a vonalé kissé masszatos a széleken, aminek magyarázata — a nyomó szerint — az ócska tégeles gép s a zöld szín élénkségének biztosítását célzó dús festékezés.

A komáromvidéki iparször nyári kirándulására szóló meghívó szedéstechnikai szempontból figyelemreméltó munka. Alapjául szolgál egy német szaklapban megjelent reklámnymtatvány, amelynek reklámszerűségét szerencsés kézzel sikerült letompítani. A minta vaskos vonalait és hatalmas színfoltjait rasztervonalakkal, illetve 4 ponttal ritkított vonalszedés-folttal helyettesítették, ami a meghívó szolidabb jellegének nagyon jól megfelel. Kifogásolható mégis az erőszakolt tömbképzés, amire szükség nem volt, mert a minta is nélkülöz ilyen erőszakosságot, s a kimenetek mellőzik a régmódi „kitöltést”. A meghívó szedője ezzel szemben a kimeneteket körzetdarabokkal töltötte ki, nem kis mértékben rontván a jó összhatást. A színezés fekete és vörös, jó, bár nem ártott volna tiszta piros színt használni a kissé sötét árnyalatú bordó szín helyett. A nyomás kifogástalan és tiszta.

A Magyar Grafika nemzetközi pályázatának eredménye

A Magyar Grafika színes hirdetésének, reklámlapjának tervezésére kiírt pályázat határidejét — tudvalevőleg — meg kellett hosszabbítanunk, mert egyes szomszédos államokban a pályázat kellő meghirdetése késedelmet szenvedett.

Az első terminusig összesen 70 munka érkezett be s ez a szám az új határidőig 131 pályamunkára emelkedett. Beküldetett Budapestről 93, vidékről 20, Romániából 12, Szlovenszkból 3, Jugoszláviából 2 és Wienből 1 pályamunka. A 131 munka 86-féle megoldásban készült, egyes megoldásokból viszont többféle színezéssel megoldás küldetett be. Általában megállapítható, hogy a pályázók közül egyesek nagyszerű ambícióval feküdtek neki a feladat megoldásának s ha buzgólkodásuk ezúttal nem is vezetett a kívánt eredményre, ez ne szegje kedvüket a további szakosított önművelődéstől.

A pályázat eredménye a bírálóbizottság megállapítása szerint éppenséggel nem mondható briliánsnak, ami egyébként a pontozás eredményéből is kitűnik. Az e pályázat eldöntése szempontjából megállapított hét kérdőpontra a pontozásban résztvevő hat zsűritag kiválóan jó

minősítés esetén 336 pontot ítélt meg volna meg, jó minősítésnél 252 pontot, megfelelő minősítésnél 168 pontot, kevésbé megfelelő minősítés esetén pedig 84 pontot.

Ezzel szemben sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a kiválóan jó minősítést mind-

össze . . . . . 2 munka, a jó minősítést mindössze . . . 28 munka, a megfelelő minősítést . . . 60 munka, a kevésbé megfelelő minősítést pedig . . . . . 34 munka

közéltette meg s az elsőnek egyformán 276 pontra minősített két pályamunka is meglehetősen elmaradt a maximális 336 ponttól, éppen csakhogy valamennyire túlhaladta a jó minősítés határvonalát. Egyébként öröndetes dolog, hogy a nagyszámú pályamunka közül mindössze két pályázó 7 munkáját kellett a döntésből kizárni, a pályázati feltételek 3. pontjának megszegése miatt.

Ez az öröndetes körülmény talán annak tulajdonítható, hogy a pályázati feltételek szokatlan precizitással szabták meg a főcímsorok fokozatát és rangját, úgyhogy a tulajdonképpen szövegtaglalás mellőzésével a pályázó azon nyom-

ban a tipográfiai megoldáshoz láthatott hozzá. Az igaz, hogy az ilyen szigorúan körülírt stágeralkalmazás a feladatot lényegesen megnehezíti, de a pályázattal éppen az volt a célunk, hogy a pályázatokon rendszeresen résztvevő kollégák ambícióját, kellő korlátok közzé szorítva, rákényszerítsük a feltételek pontos betartására. A legutolsó pályázatok majd mindegyikén szerepeltek olyan munkák, amelyeket a feltételek legszigorúbb alkalmazása esetén ki kellett volna zárni a döntésből és csak a bírálóbizottság méltányosságán múlott, hogy eltekintettünk e retorziótól, amely a pályázat számszerű eredményét kisebbítette volna.

Mostani pályázatunkon a résztvevők példás pontossággal respektálták a feltételek megkötéseit — kivéve az említett 2 saktársat —, akiknek munkája ekként kárba veszett.

Az alábbi táblázatban adjuk a pontozás részletes eredményét, megjegyezvén, hogy azonos pontszámot nyert pályamunkák sorrendjét a pályázati feltételek 11. pontja értelmében a b) és g) kérdőpontokra kapott minősítés kiegészítő összegezésével állapítottuk meg.

A helyezés sorszáma	Jellege	A pályamunka száma	e) A szöveg foglaltsága, olvashatósága?	b) Milyen a munka reklámszerűsége?	c) A tér és feltöltetés arányossága?	d) A tipográfiai eszközök helyes megválasztása?	e) A tipográfiai kivétel gyakorlatiasága?	f) A színezés harmóniája?	g) Milyen az összehatás?	A pontozás eredménye	Sorrendmegállapító kiegészítő pontozás	Díjazás	A munka tervezője, készítője
1.	Cinka Panna	1	38	44	36	40	40	40	38	276	82	I. 70 P	Kotaszek Sándor, Betüöntöde rt.
2.	Troubadour	1	40	32	42	44	42	34	42	276	74	II. 60 P	Herschkovits Dezső, Biró rt.
3.	Hópehely	1	34	38	36	34	36	38	32	248	—	III. 40 P	Somogyi Pál, Szeged, m. n.
4.	Kefelevonat II	1	34	32	34	34	34	36	30	234	—	—	Somogyi Pál, Szeged, m. n.
5.	Elsőéves I—II	2	32	34	30	30	32	38	30	226	—	IV. 30 P	Mónus Ervin, Világosság rt.
6.	Biztos utakon	1	34	28	32	30	34	28	32	218	60	V. 20 P	Klein Vilmos, Tolnai-nyomda
7.	Kefelevonat I	1	34	30	30	32	34	30	28	218	58	—	Somogyi Pál, Szeged, m. n.
8.	Fekvő	1	32	32	30	24	26	26	30	200	—	VI. 20 P	Pitlik József, Világosság rt.
9.	Start	1	28	34	28	24	24	30	30	198	—	VII. 15 P	Schwartz Sándor, Budapest, m. n.
10.	Legjobb	1	28	32	28	20	20	36	32	196	64	—	Pitlik József, Világosság rt.
11.	Ákom-bákom	1	28	40	32	20	18	30	26	194	66	VIII. 15 P	Bezdány Ferenc, Globus
12.	Ideál	1	28	32	26	26	24	28	30	194	62	—	Schwartz Sándor, Budapest, m. n.
13.	Cicero I—II	2	32	24	28	30	28	26	26	194	50	—	Schwartz Sándor, Budapest, m. n.
14.	Napsugárka	1	26	32	26	22	24	30	30	190	—	—	Kotaszek Sándor, Betüöntöde rt.
15.	Folt	1	26	28	30	26	22	28	26	186	—	IX. 15 P	Mádi Sándor ifj., Arad, Románia
16.	Toronyőr I—II	2	28	30	24	26	22	24	30	184	—	—	Schwartz Sándor, Budapest, m. n.
17.	Mignon (vázlat)	1	22	24	26	28	24	32	24	180	—	—	Herschkovits Dezső, Biró rt.
18.	Tónusváltás I—III	3	24	26	30	22	20	26	30	178	56	—	Schwartz Sándor, Budapest, m. n.
19.	Nem művészet A, B, ...	2	32	26	24	24	20	26	26	178	52	X. 15 P	Sallmayer Ferenc, Rigler rt.
20.	Carmen	1	16	26	32	26	18	30	28	176	—	—	Herschkovits Dezső, Biró rt.
21.	Stílus	1	20	26	26	26	26	24	26	174	—	—	Schwartz Sándor, Budapest, m. n.
22.	Ólomba I—II	2	26	28	24	26	20	22	26	172	54	—	Schwartz Sándor, Budapest, m. n.
23.	Mignon (szedés)	1	22	24	28	22	24	28	24	172	48	—	Kotaszek Sándor, Betüöntöde rt.

A helyezés sorszáma	Jelege	A pályamunka száma	e) A szöveg tagolása, olvashatósága?	b) Milyen a munka reklámszerűsége?	c) A tér- és feltelesház arányossága?	d) A tipográfiai eszközök helyes megválasztása?	e) A tipográfiai kivitel gyakorlatiassága?	f) A színezés harmóniája?	g) Milyen az ésszerűsítés?	A pontozás eredménye	Sorrendmegállapító kiegészítő pontozás
24.	Nyilak	1	22	24	22	22	20	22	24	156	—
25.	Hangulat	1	22	20	24	22	22	18	24	152	—
26.	M. N.	1	24	18	18	22	22	22	20	146	—
27.	Türelem	1	24	24	20	18	18	22	18	144	—
28.	Milike	1	24	20	24	18	20	12	18	136	—
29.	Új generáció	1	18	20	20	16	14	24	22	134	42
30.	Lénia	1	20	20	22	16	16	22	18	134	38
31.	Narancs	1	20	22	14	20	18	22	16	132	—
32.	Egyszerű	1	20	20	18	14	16	22	18	128	38
33.	Produktum I—VI	6	22	16	18	20	22	14	16	128	32
34.	Aspiráns I	1	20	14	18	20	20	20	16	128	30
35.	Palermo I—II	2	16	16	18	18	20	20	18	126	34
36.	Tipográfia I—II—III	3	18	14	22	22	20	16	14	126	28
37.	Gutenberg	1	18	20	16	18	18	18	16	124	—
38.	Zöld	1	16	22	14	20	18	16	14	120	36
39.	Produktum VII—VIII	2	20	14	18	16	18	14	20	120	34
40.	Aspiráns II—III	2	20	14	18	20	18	14	16	120	30
41.	Aspiráns IV—V—VI	3	20	14	18	20	18	14	14	118	—
42.	Aspiráns VII	1	20	14	18	20	20	12	12	116	—
43.	Pont	1	10	24	20	14	10	18	18	114	42
44.	Korszerű	1	18	18	16	14	16	16	16	114	34
45.	Jolán	1	16	16	18	16	16	16	16	114	32
46.	Piros	1	14	20	12	18	16	16	16	112	36
47.	Mesterség	1	20	16	16	14	14	16	16	112	32
48.	Szóló	1	16	18	14	16	14	18	14	110	—
49.	Aspiráns VIII	1	20	10	18	18	16	12	10	104	—
50.	Nem stílus	1	16	14	14	12	16	12	16	100	30
51.	Nyíl	1	16	16	12	18	12	14	12	100	28
52.	Aspiráns IX	1	20	10	18	18	16	6	10	98	—
53.	Sas	1	14	14	10	16	12	16	14	96	—
54.	Terminus 19—22	4	14	14	12	10	14	12	16	92	—
55.	Terminus 4	1	12	16	14	12	14	8	14	90	30
56.	Spácium 1—6	6	16	12	14	12	12	10	14	90	26
57.	Krix-krax	1	12	16	12	10	8	16	14	88	30
58.	Terminus 8—9	2	14	12	12	12	14	12	12	88	24
59.	Tubi I—IV	4	14	12	14	12	12	12	10	86	—
60.	Betű 1—2	2	6	12	22	12	2	18	10	82	—
61.	Kör	1	14	16	10	6	8	14	12	80	28
62.	Futura	1	12	12	10	10	12	12	12	80	24
63.	Félkör	1	12	18	14	14	8	12	12	80	20
64.	Terminus 16—17	2	8	8	10	10	14	12	12	74	—
65.	Terminus 7	1	12	8	12	10	10	8	12	72	20
66.	Terminus 12—15	4	12	10	10	10	10	10	10	72	20
67.	Kórus	1	10	10	10	8	12	10	10	70	—
68.	„766”	1	10	10	10	10	8	8	12	68	22
69.	Iniciál	1	12	10	10	8	8	12	8	68	18
70.	Terminus 18	1	8	6	8	10	14	10	12	68	18
71.	Piros-fekete	1	6	14	8	8	4	14	12	66	26
72.	Magam útján 38, a-b	2	8	12	12	6	10	8	10	66	—
73.	Reklámhatás a-b	2	10	8	8	6	10	10	14	60	22
74.	Terminus 5	1	10	10	10	10	8	6	10	64	—
75.	Negyegyed	1	8	14	10	8	8	8	6	62	20
76.	Terminus 6	1	8	8	8	10	10	8	10	62	18
77.	Terminus 10—11	2	8	8	10	10	8	8	10	62	18
78.	Nuna	1	6	10	8	10	6	12	8	60	—
79.	Terminus 3	1	8	6	8	10	10	8	8	58	—
80.	Kockás	1	8	8	10	6	4	10	8	54	—
81.	Terminus 1—2	2	8	6	6	8	8	8	6	50	—
82.	Kettőnk bűne 38, a-b	2	6	4	4	4	4	6	4	32	—
83.	Semmi	1	2	6	2	4	6	4	6	30	—
84.	Block	1									
85.	Gutenberg I—IV	4									
86.	Gutenberg V—VI	2									

A pályázati feltételek 3. pontjának be nem tartása miatt a pályázatból kizárva.

A pontozás eredményét a Fekete Géza, Kovács László, Kun Mihály, Prüner Arnold, Spitz Adolf és Wanko Vilmos szakársakból alakult bizottság 1931 július 7-én felülbírált a sorrendi helyezést véglegesen rögzítette.

Egyúttal kimondotta, hogy díjazásban és dícséretben kizárólag a megfelelő minősítésnél jobb (tehát 168 pontnál magasabb) pontszámmal rendelkező munkákat részesíti.

A díjak összegszerűsége dolgában a lap szerkesztősége előterjesztette eredeti elgondolását a rendelkezésre álló 300 P felosztását illetően, mely szerint ez összegből alakítandó volna egy-egy 80, 50, 40, 30 pengős díj, továbbá öt darab 20—20 pengős jutalomdíj. Díjazandó volna 9 munka.

A bizottság ezt a tervet megváltoztatja s tekintettel arra, hogy az 1. és 2. helyet alig eltérő pontot elért munkák foglalták el: a tervezett 1—2. díjakat egybevonva s 70 meg 60 pengős díjra osztva jutalmazza a két munkát, a 3. és 4. díjak összegét meghagyja az eredetileg tervezett 40, illetve 30 pengőnek, viszont az 5×20 pengős jutalomdíj helyett 20—20 pengős és négy 15—15 pengős jutalomdíjat állapít meg, hogy a díjak száma 10-re legyen emelhető és a díjazási övezetben díjazhatónak talál 10 tervező anyagi elismerésben legyen részesíthető.

A díjnyertes munkák tervezőinek nevét a táblázatban fel is tüntetjük, megjegyezvén, hogy az 1., 14. és 23. helyezésű munkák nyomója Kun Kálmán kolléga, Budapest, Nagy Sándor-nyomda, a többi munkáknál — bár jórészüik nyomás — a nyomó neve ismeretlen.

Az eredményből látható, hogy Kotaszek Sándor I. díjas munkája mellett, két másodikat a 14., illetve 23. helyre hozott be; Herschkovits Dezső három munkája közül az egyik a II. díjat nyerte, a másikat a 17., a harmadik pedig a 20. helyezés érdemelte ki. Szép sikere van Somogyi Pál szegedi kollégánknak is, aki a III. díjas 3. helyezés mellett egy-egy munkáját behozta az igen jó 4., illetve 7. helyre; Pitlik József kolléga egyik munkájával a VI. díjat vitte el és a másikkal a 10. helyet foglalta el. Egyike a legtermékenyebb pályázóknak volt Schwartz Sándor kollégánk, aki a VII. díjat nyerte és további munkáival a 12., 13., 16., 18., 21. és 22. helyet okkupálta a díjazási övezetben. A 18. külföldi munka közül csupán egy érte el a jó minősítést s ezzel a IX. díjat, amelynek tervezője, ifj. Mádi Sándor aradi kolléga. Ezzel befejeztük eredményhirdetésünket ama bejelentés kapcsán, hogy legközelebbi számunkban reprodukcióban hozzuk a 10 jutalmazott munkát és az egyébként helyezést elért munkákat. Legközelebbi pályázatunk hirdetését az 5—6. számban fogjuk közölni.

DALLOS

I P A R M Ű V É S Z E T I
K I A L L I T Á S
B U D A P E S T
A N D R Á S S Y - Ű T 6 9 . J Ó Z S E F - K R T . 6
N A P O N T A 9 - 1 8 Ó R A I G

F. W. SZOKOLAY BÉLA

PIATNIK RT.

Plakát. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat részére tervezte: Dallos Nanna. Nyomta: Piatnik Nándor és Fiai RT. Budapest

Kuncz Aladár: Fekete kolostor

A háborús- és hadifogolyregény-infláció kezdett már elviselhetlenné válni. Remarque és bizonyos mértékben talán Markovics Rodion sikerén felbuzdulva, egyszerre mindenki rávetette magát háborús- és hadifogolyélményeire és gyorsan megírta őket. Megírta? Nem, ez túlzás. Hiszen ha megírták volna őket! Akkor írók lettek volna. De ők azt hitték, sajnos, hogy az élmény már önmagában véve íróvá teszi az embert. Ezt hitték és gyöngé ujságstílusban, vagy még gyengébb mozifilmatstílusban közölték élményeik lényegtelen, felszínes momentumait. És ebben a dilettáns sivatagban egyszerre csak feltűnt most egy igazi könyv, egy remek magyar író pompás könyve, a „Fekete kolostor”. Kuncz Aladárt, az „Erdélyi Helikon” minap elhúnyt szerkesztőjét, az új erdélyi irodalom mélykultúrájú irányítóját úgyszólván halála napjáig elsősorban mint briliáns esztétát és kritikust ismertük és tiszteltük. Most a briliáns szépíróát gyászoljuk. Ez a könyve az utóbbi évek magyar irodalmának egyik kiemelkedő eseménye. Csak tényleket mond el ez a könyv is, az öt-éves francia internáltság eseményeit, vagy, ha úgy tetszik, eseménytelenségét. De hogy mondja el, micsoda írói eszközökkel, milyen művészi elevenítő erővel.

Öt év, a franciaországi magyar, osztrák és német civilinternáltak borzalmas élete a kazamatákban: erről szól a könyv. Dísz és patosz nélkül, letompított, mélyen emberi hangon mondja el öt év életét, szenvedéseit. És a fogolytábor dermedten szürke életét csodálatosan igaz színekkel, mély lelki izgalommal és eseményekkel tölti meg. A foglyok lelkének mesteri analizise ez a könyv: megrázóerejű, hatalmas pszichológiai tanulmány, a nagy oroszok egyszerű eszközeivel. Szuggesztív, gyakran a megdöbbenésig őszinte líra járul ehhez. Ha az ember kiolvasta a könyvet, percegik nem tud orientálódni, nem ismeri fel a környezetét, azt hiszi, hogy maga is a „fekete kolostorból” került ide. Ez pedig a legnagyobb hatás, amit könyv elérhet.

Márai Sándor: Idegen emberek

Márai ezzel a könyvével legkiválóbb mai regényíróink sorába lépett.

Ezt a lépését halkan, de biztosan, minden fölösleges gesztus nélkül, fanyar, kissé rezignáltan fölényes mosollyal az arcán tette meg. Általában az egész regény: egyetlen nagy, hangtalan, kesernyés, okos, szomorú mosoly. Precíz

és mégis lírai, szarkasztikus és mégis fájdalmas konstatálása a dolgoknak. Szembenéz az élet jelenségeivel, frissen, előítéletek és előzetes hangulatok nélkül, és tudomásul veszi őket. Nem fogadja el, amit lát, nem egyezik ki vele, nem bocsát meg neki — csak tudomásul veszi. Jön, lát és keserűen mosolyog. Ebben talán emlékeztet a remek fiatal angol regényíróra, Aldous Huxley-ra. De Huxley hidegebb, cerebrálisabb, angolabb nála. Márai lírikusabb. De lírája intellektuális — intellektualizmusa pedig lírai. Ez a két elem szétválaszthatatlanul összevegyül nála egy sajátos zamátú stílusban.

Párizsról ír, helyesebben Párizs egy részéről, a bohém, vagy megfenekelett idegenek Párizsáról, a Montparnasse-ról, a Dôme-kávéházról és a kapcsolt részekről. És az idegekről, a furcsa, talajtvesztett keleteurópaiakról, akik az életől elszakadva vegetálnak a Montparnasse „varázshegy”-ének légüres bűvkörében. A rettenetes idegenségről, magányosságról, ami már több, mint zátonyra futott külföldi entellektüelek züllött izoláltsága a franciák és egymás között. Ez a magányosság már szimbolikus: mindenki örök magányossága az életben. És az élet nagy, végtelen értelmetlensége. Persze ezek a nagy perspektívák, ezek a szimbolumok csak a sorok mögül sejtethők. Mert Márai nem nyúl közvetlenül a nagy problémákhoz. Az élet apró jelenségeit fogja meg fölényes póztalansággal és egyegy ilyen csendes, finom mozdulattal, szinte önkénytelenül mutat a mély távlatok felé.

Gelléri Andor Endre: A nagy mosoda

A legfiatalabb magyar írógárdához tartozik Gelléri. Egyéni, különös hangon szólt meg néhány évvel ezelőtt, novelláiban és különleges művészi egyénisége most, ebben a regényben, még karakterisztikusabban mutatkozik meg. Talán Knut Hamsun inspirálta a legerősebben. Meseszerűen, álomszerűen, de mégis a realitás biztos alapjaira építve vonultatja el előttünk a bűnös, hedonista gazdag mosodás megtérését és furcsa, szimbolikus megdicsőülését. A legprózaibb témát, egy királyuccai mosoda életét egy kifogyhatatlanul gazdag lírai fantázia minden színébe öltözteti. Csak álmainkban látjuk a dolgokat olyan bizarr, izzó színek démoni kavargásában és mégis éles, reális vázzal, mint ahogyan Gelléri látatja velünk az életet. Színeit, formáit maga teremti meg, nem az életből kopirozza és mégis, sűrítve, az életet adja. Nevezzük ezt, ha akarjuk, szürrealizmusnak. Nem fontos. A fontos az, hogy Gelléri szép, értékes könyvet írt.

Will Durant: A nagy gondolkozók

A filozófia történetét, helyesebben a legnagyobb filozófusok oeuvre-jét mondja el népszerűen Durant. Amerikaiak számára mondja el — tehát rendkívül népszerűen. De minthogy a filozófia kérdéseire ma, sajnos, mi is meglehetősen amerikaiak vagyunk itt Európában — a könyv igen hasznos. Durant kitűnően tud írni — e tekintetben könyve Wells világtörténelmére emlékeztet. Okos és élvezetes olvasmány — bevezetés a filozófia bevezetéséhez. Egy kis ízelítőt ad a fontos filozófiai rendszerek lényegéből. A magyar kiadásához függelékül a magyar filozófia történetét fűzték. Ez mindenesetre hazafias dolog, de nem felel meg az eredeti mű intencióinak.

FELJEGYZÉSEK

Új postabélyegek kiadását tervezi a görög államkincstár, amely a legmegfelelőbb művészi és technikai eredmény biztosítása érdekében egy bizottságot alakított szakértőkből, bélyeggyűjtőkből és művészekből. E bizottság állapítja meg azokat az irányelveket, amelyeket az új bélyegek megtervezésénél és technikai kivitelénél érvényesíteni óhajtanak. Zártkörű, meghívásos pályázatot írnak ki, amelynek eredményét ugyanezen bizottság fogja felülbírálni és a művészileg legjobban sikerült munkákat elfogadásra ajánlani. A pályázaton természetesen csakis görög művészek vesznek részt. A technikai kivitel, ellentétben az eddigi eljárással, csakis olyan műintézet kaphatja, amely mindenféle biztosítékot tud adni a posta-értékjegyek tökéletes, művészi kivitelét illetőleg. A tervek szerint a bélyegyek különleges eljárással fognak készülni, ami meggátolja azok utánzását. Az eddigi bélyegek ugyanis közönséges nyomdai eljárással készültek és rendkívül könnyen voltak hamisíthatók. Amennyiben e tekintetben az államkincstár a görög nyomdák részéről kellő garanciát nem kap, úgy a bélyegeket külföldön fogják megrendelni.

Románia Angliában nyomatja az új postabélyegeket. Románia is új bélyegek kiadását határozta el. Az e célra alakított bizottság már felülbírálni a beküldött pályamunkákat, melyek közül Harry Murnu grafikus munkáját fogadta el kivitelre. A király arcképét viselő 30, 50 és 100 leies új postaértékjegyeket Londonban fogják előállítani.

Reklámok vasúti jegyeken. Egy angol vasúttársaság legutóbb igen ötletes vasúti jegyeket hozott forgalomba. E jegyek látszólag semmiben sem különböznek a nálunk is használatos kéregpapírjegyeiktől, azonban középső részükön félkör alakú kivágás van, amelyik

egy piros papírt enged láttatni „Kihúzó” felirattal. Ha ezt a piros papírt kihúzzuk, úgy egy kiváló ízléssel készült reklámnyomatvány kerül szemünk elé. E jegyek előállítása meglehetősen bonyodalmas; külön e célra épített rotációs gépen készülnek egyetlen munkamenetben, tehát a kéregpapírból való jegy két lapja, valamint az ezek közé helyezett reklámnyomatvány. Színes nyomásban egyszerre nyomódik és teljesen kerül ki a sajtó alól. E gép óránként 50.000 ilyen jegyet képes előállítani. Az állomások neveit, valamint a változó jegyárakat természetesen külön gépek nyomtatják rá e jegyekre, de ez is ugyanazon egy munkamenetben történik, amennyiben e kiegészítő nyomást végző gépek automatikus kapcsolatban állanak a rotációs géppel.

A naplajót világszerte hatalmas arányokban fejlődik, amit az európai államok hírlapstatisztikái is bizonyítanak. Azonban az óvilágban sehol sem tapasztalható olyan nagymérvű emelkedés, mint az Északamerikai Államokban, a mostanában elkészült 1928. évi számadatok szerint. Így tehát az Egyesült Államokban és Kanadában a hírlapok napi példányszáma több mint 4 millió, az előző 1927. év 32 millió példányával szemben. E szám kb. annyit jelent, hogy az érdekelte területen minden harmadik emberbe jut egy-egy hírlappéldány! A számtömkelegben továbbkutatva úgy találjuk, hogy a nappali és esti kiadások példányszáma naponként több mint 28 millió, míg a reggeli kiadásokból 16 milliót nyomtatnak. A lapok vasárnapi számainak példányszáma természetesen lényegesen magasabb és megközelíti a 30 milliót. Az amerikai kontinens legnagyobb napilapja, a „Daily News” naponta átlag 1,319.654 példányban jelenik meg, a „Chicago Tribune” átlagosan 857.000 példányban fogy el, de vasárnapi számainak több mint másfél millió az olvasója. Meg kell jegyezni, hogy e két lap egy kiadó tulajdonában van. A köznap példányszámokat véve alapul 52 hírlap példányszáma 1—200 ezer, 17 ujságé 2—300 ezer, hété 3—600 ezer, háromé 4—500 ezer, kettőé 5—600 ezer, kettőé 7—900 ezer és egy újságé egy millió 300 ezer példány. A vasárnapi számok ezeknél a lapoknál 50.000—200.000-rel emelkedik, s így a milliós példányszámú lapok száma háromra tehető. A fentebbi lapok valamennyiének van vasárnapi mélynyomásos melléklete, egyéb napokon ilyen képeslapot nem adnak ki, viszont egyes lapok a vasárnapi képesmelléklet helyett szombatnapon jelennek meg ilyenekkel. A képesmellékletek egy része könyvnyomdai négy színnyomás útján készül. Az offsetnek azonban e téren semmi szerepe sincs. Mélynyomású mellékletet adnak különben a kisebb napi-

lapok is, amelyeknek példányszáma a napi 100.000 példányon jóval alulmarad. Ennek dacára mégis le kell szögezni, hogy az Egyesült Államok területén a napilapok nagy számához képest, igen csekély mértékben veszik igénybe ezt a modern illusztráló eljárást. Alig 200 az olyan lapoknak a száma, amelyeknek mélynyomású melléklete van.

A német szabadalmi hivatal múltévi adatai. 1930-ban e hivatalban 78.400 szabadalmat jelentettek be, 5652-vel többet, mint az előző évben és kerekben 22.000-rel többet az 1924. évi bejelentésekkel szemben. E bejelentések közül 62.000 német, 3000 amerikai, 2500 francia, 2300 svájci, 1800 angol, 1000 osztrák és 900 csehszlovák eredetű szabadalmakra vonatkozik. Hasonló arányban növekedett a védjegyjelentések száma is, amennyiben 1924-ben 53.384, 1929-ben 67.283 és a múlt évben 76.163 védjegyet jelentettek be. A bejelentett szabadalmak közül 26.737, a védjegyek közül pedig 50.200 vezetett be a szabadalmi, illetve védjegylajstromba. 5735 szabadalom ellen felszólamlás történt és 1193 szabadalmi pör indított.

Törökország nyomdai para az elképzelhető legkezdetlegesebb állapotban van. Nyomdájaink számát pontosan nem is ismerjük, de hogy az nem lehet valami magas, s hogy ezek az üzemek a fejlettség kezdőfokán állanak, azt sejtjük az egyébként ismert „vezető” szerepű üzemek jellege nyomán. A legtöbb ilyen előkelő grafikai üzemben most folyik a Boston-précek és tányéros téglajátók kicserélése modern nyomdagépekre. Az utolsó öt esztendőben több augsburgi gyorsajátót, heidelbergi nyomóautomatát, sőt két offsetgépet is szállítottak Németországból. A hírlapüzemek fejlődése rendkívül lassú, noha ezek kivétel nélkül állami támogatásban részesülnek. Ezekben legutóbb két darab kétszínű rotációt, néhány nagy gyorsajátót és tucatnyi szedőgépet állítottak üzembe. A szedőgépek között az Intertype vezet 12 géppel, de feltűnően kicsiny a száma a Typograph-gépeknek, bár ezek beszerzése sokkal könnyebb volna az egyébként tökeszegény vállalatok részére. Monotype csak egyetlen egy van Stambulban, de ezt is csak betűöntésre használják, tasztatúrása évek óta le van takarva. A mélynyomás még ismeretlen s cinkográfia is mindössze 4 van az országban, ezekből kettőt német szakemberek vezetnek, kiváló kliséket produkálnak, anélkül, hogy ez a nyomtatványnívót emelné. Ugyanis Törökországban a nyomtatástechnika területén az egyengetés ismeretlen fogalom, s így a legjobb klisékről is csak teljesen nyers nyomatok készülnek. A

Klimsch Anzeiger — melyből ez adatok valók — még megjegyzi, hogy a német gépgyárak részére megfelelő piacot jelentene a török állam, de kellő óvatosság szükséges a hitelyujtásnál és feltétlenül szükséges, hogy a gépgyárak hosszabb időn át tartassák ott szerelőiket és instruktoraikat oly célból, hogy azok a gépek jövőbeni benschülött kezelőit alaposan kiképezhessék. Igen gyakran megesik, hogy a gépgyári szerelő távozása után rövidesen géptörés következik be a szakszerűtlen kezelés következményeként, amit persze elsősorban inkább a gépgyár rovására írunk. Az a tény, hogy Törökországban hiány van képzett szakemberekben, mégse legyen csábító, mert a munkásság bérei borzalmasan nyomorúságosak.

A hirdetési kedv csökkenése Angliában mind érezhetőbbé válik. A világszerte uralkodó gazdasági krízis mindenütt érezteti romboló hatását. A hirdetések számának csökkenése nemcsak Németországban kezd aggasztó mérvben nőni, hanem a „gazdag” Albionban is, ahol a csökkenés 10—15, sőt egyes szaklapoknál 20%-ra is rúg. A 2 pence-s napilapok ennek ellenére sem csökkentik az oldalszámot s inkább több olvasnivalóval töltik meg lapjaikat, de az egy pence-s csoportba tartozó napilapok — főként a hétfői, keddi és csütörtöki napokon — kisebb-nagyobb mérvben redukálta az oldalszámot.

A festékgyárak jutalékfizetését megszüntették. Köztudomású dolog, hogy a nyomdák festék, papír és egyéb anyagainak beszerzését nem kis százzalékkal drágította meg az a helytelen üzleti szokás, hogy a rendelésre jogszűrt alkalmazottaknak a szállítók jutalékot, ajándékot s nem ritkán ú. n. kölcsönöket is adtak. Ennek az abuzusnak kiküszöbölését célozza a német festékgyárak és a nyomdatulajdonosok közt most létrejött megállapodás, mely szerint a festékgyárak kötelezték magukat e rendszer megszüntetésére, a nyomdatulajdonosok viszont kötelesek szükségletüket elsősorban azoknál a gyáraknál fedezni, amelyek a megállapodáshoz csatlakoztak. E festékgyárak száma 19, de remélhető, hogy rövidesen a többi is bejelenteli csatlakozását. E sikeren felbuzdulva a nyomdászszövetség most hasonló megállapodásra kívánja szorítani a többi anyagszállítókat is, sőt a gépgyárakat és betűöntőket is.

ERRATA: Lapunk 1—2. számának 2. és 3. oldalán közöltük Dallos Hanna tizenkét naptárfejlécét. Technikai elnézés folytán az aláírásból kimaradt, hogy a fejlécek a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda 1931. évi Dírlumában jelentek meg először.

Reiter László: Fametszet

SZERKESZTŐI ÜZENET

B. E., Cluj. A T. M. pályázatán Ön is résztvehet, de pályamunkáját ne Budapestre küldje, hanem a kolozsvári központ útján juttassa közvetlenül Berlinbe. Nem ártana különben a berlini központhoz kérdést intézni, hogy miként járjanak el a romániai pályázók, mert az Önök egyesületének címe, mint gyűjtőközpont a kiírásban tényleg nem szerepel.

K. K., Beograd. A fenti üzenet Önnek is szól. — Szakoktatási programot az Önök részére nem adhatunk, mert nem ismerjük az ottani viszonyokat. Tanfolyamaink szervezetről — ha kívánják — részletes ismertetéssel szolgálunk, de

hogy ez mennyiben felel meg az Önök igényeinek, vagy hogy milyen irányban kellene ezt az ottani viszonyokhoz hozzáidomítani, azt csak Önök bírálhatják el.

B. C. Dr. Nádai Pál címe: Párizs, Rue Jakob 15. — Sajnos, hosszabb időre, talán állandó ottartózkodásra költözött el Budapestről. — Plakátgyűjtéssel tudomásunk szerint nem foglalkozik.

E. B., Mezőkövesd. A P. H. vasárnapi színes fedelű melléklete mélynyomás és nem offset. — Nem hinnők, hogy akadna nyomda, amelyik az Ön festményeit hajlandó volna színnyomásos levelezőlapként kiadni. — A mélynyomás erre nem alkalmas, az offset még kevésbé.

Gondolatok, mondások

Aki valami nagyszerűt akar cselekedni, annak mélyen kell behatolni a dologba, élesen megkülönböztetnie, sokoldalúlag kell egybekapcsolódnia és állhatatosan kitartania.

Ne gondold, hogy a tanulás csak bizonyos időkhöz, az ifjúság éveire köthetnek.

A könyvnyomtatás feltalálása óta egy régi kor és egy nép sem hasonlítható össze műveltség tekintetében a mai korral és a mai népekkel. H. V.

A szabad művészetek és a komponálás annyira szép tudománya nem tűrik meg a kézművesbéklyókat. Haydn

Ó, Fantázia, te kifürkészhetetlen forrás, melyből a művészek és tudósok isznak! Ó, maradj nálunk, hacsak kevesen ismernek is el és becsülnék meg, hogy megvédj az úgynevezett fölvilágosodottságtól, attól a hús és vérnélküli csontvázától. Schubert

Az igazságosság elengedhetetlen föl-tétele minden művészi lényegnek és nem kevésbé minden értéke a jó jellemnek. Wagner

Reiter László: Fametszet

Mennél többet tudunk, annál többet kell még tanulnunk. Egyenlő fokban növekszik a tudással a nem tudás, vagyis a nemtudós öntudata.

Minden kezdet nehéz. Ez bizonyos értelemben igaz lehet, de általánosságban mondhatjuk, hogy minden kezdet könnyű, de az utolsó lépésüket a legnehezebben és legritkábban szokták átlépni.

Amihez könnyen jut az ember, azt közönségesen nem becsüli, s másként bánnik azzal a kincssel, melyet szerzett, mint amelyet világbaléptekor már készen talált.

Tanulmányainkból végtére mégis csak azt tartjuk meg eszünkben, amit gyakorlatilag felhasználhatunk.

LUTZ EDE ÉS TÁRSA

LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR RT

BUDAPEST VII, ÖRNAGY UCCA 4

ELSŐRANGÚ MINŐSÉGŰ
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI

FESTÉKEK

A MAGYAR GRAFIKA LEGKÖZELEBBI SZÁMA MINT HIRDETÉSI KÜLÖNSZÁM

JELNIK MEG. FELKÉRJÜK SZAKTÁRSAINKAT,
HOGY KÜLÖNÖS ÉRDEKESSÉGŰ HIRDETÉSEIK
EGY-EGY TISZTA NYOMATÁT LAPUNK SZER-
KESZTŐJÉNEK MIHAMARABB MEGKÜLDJÉK

A szövegrész Intertype „C” modellű szedőgépeken szedve. (Képviselő „Grafika” Gépkereskedelmi Rt., Budapest V, Csáky ucca 49. szám.) Szerkeszti: Rosner Károly. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. Kiadja: Farkas Ferenc. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VII, Rózsa u. 25. 1931. július 15-16-án Budapest VI, Andrássy út 9. Nyomja: Biró Miklós Nyomdai Műintézet Rt., Budapest VII. ker., Rózsa ucca 25. szám. Felelős: Sándor Zsigmond igazgató

GRAFIKAI IPAROK MESTERISKOLÁJA LEIPZIG

SZEMESZTEREK KEZDETE MÁRC. 1. ÉS OKT. 1-ÉN

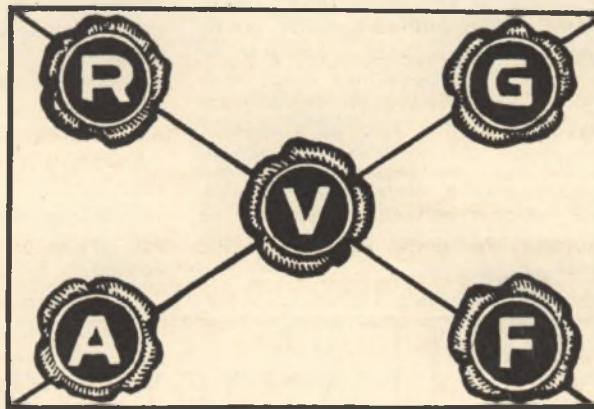
Kiképez a grafikai iparok minden ágában előforduló fontosabb
ügykör betöltésénél szükséges

technikai
gazdasági
tudományos
ízlésfejlesztő szakismeretekre

A tanterv egyéni képzésre van megállapítva
Felvétetnek úgy belföldiek, mint külföldiek

Közelebbi felvilágosítást a feltételekről, a tanulmány tartamáról és módjáról a prospektus nyújt, amelyet az iskola igazgatósága Leipzig C 1. postafiók 332, az érdeklődőknek ingyen küld

SÜRGÖNYCÍM:
LEVÉLBORÍTÉK

ANDRÉNYI ZSIGMOND
LEVÉLBORÍTÉK ÉS PAPIRNAGYKERESKEDÉS
FÖLDMÁR
LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMŰGYÁR
„GRAZIOSA MILL”
LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMŰGYÁR RT.
RIGLER JÓZSEF EDE
PAPIRNEMŰGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
SZÉNÁSY PAPIRNEMŰGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
VASADI ÉS VÉRTESI
LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMŰGYÁR

CÉGEK
GYÁRTMÁNYAI KIZÁRÓLAGOSAN A

VERIGRAND

LEVÉLBORÍTÉKGYÁROSOK BESZERZÉSI ÉS ELADÁSI SZÖVETKEZETÉNEL KAPHATÓK
BUDAPEST, V. GÉZA UCCA 1 — TELEFON: AUT. 217-50 ÉS 217-59

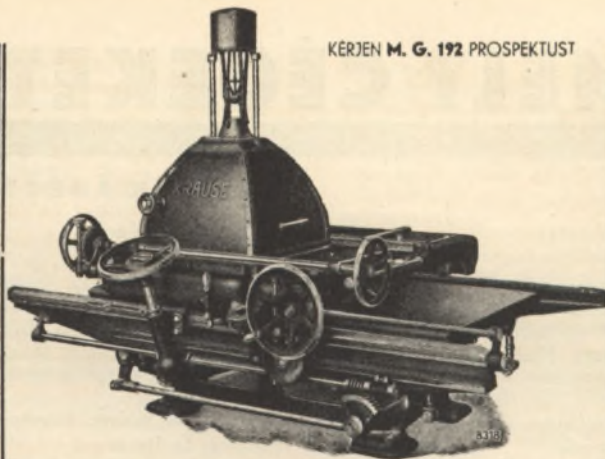
RÉVÉSZ ÉS EHRlich

CINKOGRÁFIAI MŰINTÉZET

BUDAPEST, VII. DOB U. 37

TELEFON: 376-44

KÉRJEN M. G. 192 PROSPEKTUST

A GYAKORLAT BESZÉL...

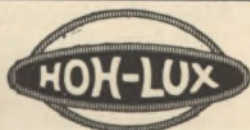
„Miatán az M 100 K Krause-ismétlő-másológéppel egy idő óta dolgozunk, örömmel értesítjük, hogy megelégedést keltő eredményeket értünk el vele. Mindjárt a gép felállítása után, a szerelő utolsó kézmozdulatának befejezésekor egy órán belül egy nagy géplemezt nyomásra készen másoltunk vele. A gép egyszerű kezelése és pontos munkamódja ideális. Még változó személyzet — ha ugyanannál a munkánál is — sem jelent nálunk veszélyt egy jó regiszter sikerülése tekintetében.

Úgy látjuk, hogy a gépnél menetdifferenciákból eredő elszámítás a vonalas mérőpálcák és a finoman működő számmozdulatmutató által ki van zárva. A negatívkereteknek felülről való egyszerű kicserélése és a kép egyszerű átállítási helyének változtatásakor, lehetővé teszi a kombinált és keresztberakott ivősseállítását is. Köszönjük Önnek, hogy ily pontosan dolgozó gépet szállított nekünk.”

KRAUSE

KARL KRAUSE (LEIPZIG C 1) ZWEINAUNDORFERSTR. 59

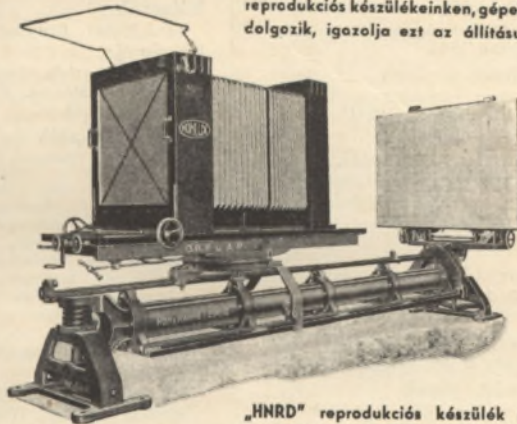
Képviselet: Grafika Gépkereskedelmi Rt. Ugyenök u. 21. Tel.: Aut. 934-57

Védjegyünk kezkeskedik
gyártmányaink kiváló minőségéért

Minden

szakember, aki már régóta jól bevált
reprodukciós készülékeinken, gépeinken
dolgozik, igazolja ezt az állításunkat.

„HNRD” reprodukciós készülék teljes
fémállványon, DRP és AP

Kimerítő költségvetéssel szolgál:

HOH & HAHNE, LEIPZIG W 35

FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEK ÉS GÉPEK GYÁRA
AZ ÖSSZES REPRODUKCIÓS TECHNIKA SZAKÜZLETE

Vezérképviselőt:

KÖNIG JÁNOS OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK

Budapest IX, Remete u. 23. Telefon: J. 453-58

„... ez a legkiválóbb nyomtatott
műszaki folyóirat...”

írja az egyik tekintélyes intézet vezetősege
a mintaszerűen kiállított

Offset – Tiefdruck – Hochdruck –

**Buch-
und Werbekunst**

havi folyóiratról.

Minden füzet egy önmagában teljes anyagot tárgyal.
1930. végéig megjelent 75 füzet. Mint például:

- 1924—4. füzet: *A képeskönyv*
- 1925—9. „ *A papír*
- 1926—2. „ *A naptár*
- 1926—7. „ *A dessau Bauhaus*
- 1927—9. „ *Kottacimlap*
- 1928—10. „ *A csomagolás*
- 1929—12. „ *Az állat a reklámban*
- 1930—9. „ *Az örök-nő a reklámban*

Minden füzet sok egy- és többszínű ábrát tartalmaz

Egyes füzetek ára az összeg előzetes beküldése után
Rm. 3.50, évi előfizetés (12 füzet) esetén félévenként
Rm. 18.90, portómentesen. — Megrendelések Der Offset-
Verlag G. m. b. H. Leipzig C I, Seeburgstr. 57. küldendők.

MELY CÉGEKET KELL ISMERNÜNK

CÉGEK ABÉCÉ-RENDES JEGYZÉKE

Acélmetszet-sajtólasók

Levélfel- és cégkártyaspecialitások. Finom burkolatok parfümériák részére és cigarettacsomagolások. Emil Bach & Co., Kunstanstalt, Nürnberg.

Albert Fischer-galvánók

Galvanoplastik G. m. b. H. Berlin SW 48, Friedrichstr. 16.

Alumínium és cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin NW 6, Karlstrasse 39.

Alumíniumlapok

minden minőségben. Metallpapier-Gesellschaft, München 12.

Alumínium nyomólemezek

„Algra”-márka. Algraphische Gesellschaft, Berlin-Schöneberg, Hauptstr. 8.

Aszfaltok

Fedőaszfalt, szíriai aszfalt stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Átnyomópapírok

C. Angerer & Göschl, Wien XVI.—I. Szemcsés pauszpapírok köre való átnyomásra, lekaparópapírok, autogr. kréta és tusok.

Átnyomópapír

Richard Naumann, Dresden-A. 16. Nedves, berlini, áttetsző és autográfiai átnyomópapírok.

Aufstieg-Bücherei

(Előmeneteli Könyvtár)

I. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor”, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt. Ára 3.50 márka. „Deutscher Drucker” Berlin SW 61.

„Axel” maratógép

1000-szeresen bevált. Falz & Werner, Leipzig C 1.

„Barma” bronzírozó gép

Emil Bartsch gépgyár, Gautzsch bei Leipzig.

Bádognyomó gyorsajtók

Bádognyomó rotációs gépek

Bádognyomó kézisajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressen-Fabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Berakókészülékek

Heinrich Rohrbacher, Berlin NO 55. „Simplex” ivberakó modern munkamód részére.

Betüöntödei termékek

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M., Barcelona.

Bőr hengercsövek

Johann Unverzagt, Offenbach a. M.

Bőr hengerek

minden nyomtatéjeljárás részére Böttcher & Renner, Nürnberg.

Bőr hengerek

M. Jordan & Sohn, Berlin S 42.

Bronzírozó gépek

„Läco” Maschinenfabrik, Leipzig-Li.

Bronzírozó gépek

Az ismert „K O H M A” sík bronzírozó gép. Kohlbach & Co., Leipzig-Lind.

Bronzírozó gépek

Hatszoros szalagleporolással, bevált szerkezettel, gyártja Lontke & Co., Maschinenfabrik G. m. b. H., Leipzig-Stött. II.

Bronzírozó gépek

F. Lämmerhirt, Brandia b. Leipzig.

Carl Heynisch K.-G.

papírnagykereskedés, Berlin SW 68, Neuenburgerstr. 30. Dönhoff 2307. u. 08. Papírok minden nyomtatási eljárásához.

Cink lemezek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Cink nyomólemezek

sík- és offsetnyomás részére. Fémnyomólemezzgyár Paul Ehmann, Stuttgart, Rotebühlstr. 51.

Cink nyomólemezek

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Cink- és vörösrézlemezek

Werner & Schade, Berlin N 54.

Cink, réz és vörösréz

lemezek, planpolírozás

A. Laue & Co., Berlin N 24, Oranienburgerstr. 58.

Csiszolóanyagok

Finomcsiszoló és síkkövek, csiszológolyók, csiszolórondelek. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Enyvező-gépek

Minden nagyságban és minden munkálati célra. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Etikettező, gumizó

és lakkozó gépek

minden nagyságban és kivitelben. Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Fa betűk

Fabetűgyár Roman Scherer A.-G., Luzern (Svájc).

Fa használati cikkek

Ludwig Koch & Sohn, Laasphe i. Westf.

Ferrotipek

Dornemann & Co., Magdeburg.

Festékdörzsölő gépek

J. M. Lehmann, Dresden-A. 28. A legrégibb különlegességi gyár.

Festékek

Otto Baer, festékgyár, Radebeul-Dresden.

Festékek

az összes grafikai iparok részére Druckfarben-Gesellschaft m. b. H. Berlin-Tempelhof.

Festékek

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann Komm. Ges. a. Akt., Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Gebr. Hartmann, Halle-Ammendorf.

Festékek, kencék

Michael Huber, München.

Festékek, kencék

Gebr. Jänecke & Fr. Schneemann, Komm.-Ges. a. Akt. Druckfarbenfabrik, Hannover.

Festékek, kencék

Kast & Ehinger, G. m. b. H., Stuttgart.

Festékek, kencék

Dr. Lövinsohn & Co., Berlin-Friedrichsfelde.

Festékek, kencék

Farbwerke Franz Rasquin A.-G., Köln-Mühlheim.

Festékek, kencék

Hans Schleinitz, München 13.

Festékek, kencék

Dr. Gustav Wicke, könyv- és könyomdai festékek, Berlin-Tempelhof.

Festékek, kencék

Hans Wunder, G. m. b. H., Wilhelmsberg bei Berlin NO.

Festékek, kencék, korom

Farbenfabrik Fischer, Naumann & Co., Ilmenau, Thür.

Festékfecskendő-telep

Berlin S 42, Alexandrinenstr. 36.

Festékgyárak

Siegwerk-Industrie-Gesellsch. m. b. H., Siegburg. Különlegesség: mélynyomófestékek.

Filcek (nemez),

viaszkos posztó, nedves szövetek stb.

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Fűzőgépek

Preusse & Co. A.-G. Leipzig 181.

Fűzőszalagok

Maschinenhand-Weberei. Gebr. Köter, Leipzig W 33, Nr. 11.

Galvánok és stereotípiák

Galvanoplastik, G. m. b. H., Berlin SW 48.

Galvanoplasztikai telep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG. Abt. F. Leipzig O 28.

Gépszalagszövőde

Gebrüder Köter, Leipzig W 33, Nr. 11.

Grafikai szakirodalom-

katalógust kívánatra küld „Deutscher Drucker” Berlin SW 61.

Gumikendők

abszolút megbízható minőségben offsetnyomás, bádognyomás és mélynyomás stb. részére Böttcher & Renner, Nürnberg.

Gumikendők

Arnold Reinschagen, Leipzig. Alapítva 1868.

Gumizott papírok

Leipzigier Gummier- u. Lackieranstalt, Schroeder & Co., Lucka bei Leipzig.

Hajtogató automaták

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Hajtogató gépek

Gebrüder Brehmer, Leipzig-Plagwitz.

Hajtogató gépek

A. Gutberlet & Co., Maschinenfabrik, Leipzig.

Hajtogató gépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Használt gépek

Kérjen jegyzéket készleteinkről. Hans Opitz & Co., Hannover.

Használt gépek

Rudolf Stenz & Co., G. m. b. H., Berlin SW, Friedrichstr. 16.

Hengeranyag

Felix Böttcher, Leipzig O 27.

Hengeranyag

Chem. Fabrik Ortrand A.-G., Berlin NW 7, Dorotheenstr. 35.

Hengeranyag

Kast & Ehinger G. m. b. H., Stuttgart.

Hengeranyag

Hans Wunder G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg.

Hengeranyaggyár

és hengeröntöde

H. Möbius & Sohn, Haltingen, Bad. „Reform“ hengeranyag.

Hengeranyagot

minden zóna részére gyártanak Böttcher & Renner, Nürnberg.

Hengeröntő készülék,

sűrített levegő-vakuum.

Hengermosó gép

fűgőleges, könyv-, kő- és offsetnyomás részére. Max Sadowsky, Berlin S 42.

Hengeröntővállalatok

Berger & Wirth. Festékgyárak: Leipzig, Barmen, Amsterdam, Budapest, Leningrad, Rio de Janeiro.

Írógépkartonok

Leipzigier Gummier- und Lackieranstalt Schroeder & Co., Lucka bei Leipzig.

Javitó műhely

Boy & Walter, Berlin SW 68, Alte Jakobstr. 40—41.

Kartonázs gépek,

mindenfajta és komplett berendezéseket szállít Maschinenfabrik Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Kartonázs gépek

Preusse & Co. A.-G., Leipzig 181.

Kasirozóintézet

Robert Grosse Kartonnagenfabrik, Leipzig 90, Weidmannstr. 2.

Kémigráfiai berendezések

Paul Drews, Berlin SW 68. A grafikai ipar különlegességi gyára.

Kizáróanyag

Bauersche Giesserei Frankfurt a. M. és Barcelona.

Kliséfák

Joh. Weber, Göppingen (Würt.)

Kliségyár

Johann Hartleib, Berlin S 14. Kérjen katalógust a készletben levő vignetákról.

Kliséhozzávalók és anyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Klisék

Nem nyomda, hanem kliségyártás. Elismeret elsőrendű munkák. Vonalas maratások, autotípiák. Fametszetek, galvánok. Stereotípiák és matricák. Retusok, vázlatok mindenféle nyomtatványokhoz. Legolcsóbb árak. Hansa-Klischees Dresden-A. 1, Postafiók 261.

Klisék

C. Angerer & Göschl, fotokémiái műint. Wien, XVI.—I.

Klisék

Thedran & Kraushaar, Berlin SO 36.

Korrektúralehúzó prések

Kleim & Ungerer, Leipzig-Leu.

Könyvkötődei és kartonázs gépek

August Fomm, Maschinenfabrik, Leipzig-Reudnitz.

Könyvkötődei szükségletek

mindenfajta fajtáját ajánlják Wilh. Leo's Nachf. Stuttgart.

Könyvkötő-fűződrót

J. D. Boecker Söhne, Hohenlimburg (Westf.)

Könyvkötődei és kartonázs-gépek

Gebr. Brehmer, Leipzig-Plagw.

Könyvnyomdai eszközök

G. E. Reinhardt, Leipzig S 3/106. (Csak viszonteladónak.)

Könyvnyomdai gyorsajtók

Dresden-Leipzig Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig i. S.

Könyvnyomdai gyorsajtók

J. G. Mailänder, Schnellpressenfabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Könyvnyomdai segéd-eszközök

G. E. Reinhardt, Leipzig S 3/143 a (csak ismételadónak.)

Könyvnyomdai használati cikkek

és anyagok.

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Könyvnyomdai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Lehúzó prések

Robel & Co., München S 50.

Levélboríték- és zacskógyár

Walterwerke Maschinenfabrik m. b. H., Leipzig W' 31.

Litográfiai hengerek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai kövek

Ajánl saját bányáiból J. Friedrich Daeschler, Langenaltheim E (Bayern). Solnhofen, Mörnsheim.

Litográfiai kövek

Kékek és sárgák, legjobb állapotban.

August Daeschler & Co., G. m. b. H., Solnhofen (Bayern).

Litográfiai kövek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai szükségleti cikkek

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Litográfiai tusokat és litográfiai krétákat,

mint valamennyi szakbavágó preparátumokat gyártanak

Rohrer & Klingner, Leipzig-Co. 12.

Maratólap (transp.)

Rez. Steinbach & Strache. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Matricalapokat, matricaport

1891 óta gyárt elsőrendű minőségben. Carl Ostermann, Bremen. Bel- és külföldön legjobb eredménnyel bevezetve. Stereotípiai papírok minden használatos formátumban készletben. — Kívánatra mintát küld.

Matricatisztító gép

Max Sadowsky, Berlin S 42.

Másolókeretek

pneumatikus préseléssel, offsett-, mély- és horgany nyomáshoz. Kliségyártás és typoneljárás. Másolóvilámpák és villamos önműködő vakumszivattyúk.

P. Schmidt & Co., Berlin SW 11, Schönebergstr. 26.

Másolóképzőeszközök

offset, mély- és cinknyomás részére pneumatikus rányomással. D. R. P. megjavított kivitelben. Másolóvilámpák és elektromos vacuumszivattyúk, automatikusak. P. Schmidt & Co., Berlin SW 11, Schönebergstr. 26.

Mélynyomás

Kompl. mélynyomótelepek be rendezése. Willy Schwede, Hamburg 36, Gr. Theaterstr. 34—35.

Mélynyomófestékek

minden gép részére. F. Ruckelhausen & Co., Farbenfabriken, Eppstein im Taunus.

Mélynyomóanyagok

Böttcher & Renner, Nürnberg.

Mélynyomó rotációs gépek, ívberakásra

J. G. Mailänder, Schnellpressenfabrik, Cannstatt-Stuttgart.

Mélynyomóhengerek

minden alakban. Csiszoló- és simító gépek. Rézbevonótelepek. K. Walter, München SW, Plinganserstr. 22.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Mélynyomóhengerek

Rézbevonótelepek. Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F, Leipzig O 23.

Offsetsajtók

Dresden-Leipzig Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig i. Sa.

Offsetsajtók,

„Leipzig“, „Kleinod“, „Kleine“, „Rubens“ és a kétszínnyomó „Planeta“ offsetsajtók. Vezető márkák a legkötelesebb kivitelben.

Dresden-Leipzig Schnellpressenfabrik A.-G., Coswig i. S. Európa legnagyobb offsetsajtógyára.

Özniző gépek

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Özniző gépek

Const. Hang, Gb., Pingen-A.

Papírnagyecék

Berth, Siegmund, Berlin SW 63. T. Dönh. 1400—1404. F. nom és csomagolópapírok.

Papírok (gumizott)

Leipzig Gummier- u. Lackieranstalt, Schweder & Co., Lucka bei Leipzig.

Pecsétjegysajtók

Wilh. Maul jr., Dresden-D. 27.

Perforáló gépek

Märkische Perforiermaschinenfab., Berlin SO 36.

Perforáló gépek

Maschinenbauanstalt M. Vetter & Co., Leipzig-Gohlis.

Pénztekercspapírok

Vasúti és postaurlapok. Druckerei Hermann Lukowski, Breslau 2.

Préglősaajtók

pecsétmárkák gyártásához, eredeti KG. Kiess & Gerlach, Maschinenfabrik, Stuttgart.

Préglősaajtók

pecsétmárkák, aranypréselések, árjelző- és mintakártyák stb. Tömegpéldányszámú specialitások. Emil Bach & Co., Kunst-anst. Nürnberg.

Presspan + Presspanit

Merkel & Peretz, Berlin-Friedenau 64.

Raszterek

az összes reprodukciós eljárásokhoz. Raster-Syndikat, Frankfurt-München, G. m. b. H.

Haas-Efha-Koh-i-noor. Telep: Frankfurt a. M. Neue Mainzer Str. 77.

Reprodukciós intézet

Eberhard Schreiber, Leipzig. Klisék, fotolitográfia.

Reprodukciós intézet

Louis Gerstner, Leipzig 18. Kunstanstalt f. Autotypie u. Zinkätzung.

Reprodukciós készülékek

Paul Drews, Alte Jakobstr 4. Berlin SW 63. Optika, raszter, ív lámpák és gépek.

Reprodukciós készülékek

V. Koula, Prága, Zitná ul. 27. Legjobb beszerzési forrás.

Rézbetű- és ferrotípöntöde

Dornemann & Co., vésöntézet, Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők számára

Dornemann & Co., Magdeburg.

Rézbetűk könyvkötők részére

Dornemann & Co., Messingschrift- und Ferrotypengießerei, Gravieranstalt, Magdeburg.

Rézlianiák

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Rotációs gépek

csomagolópapírok részére, Fischer & Krecke, G. m. b. H., Bielefeld 13.

Szakirodalom

Aufstiegbücherei, 1. kötet: „Vom Gehilfen zum Druckerei-Direktor“, der Weg zum fachlichen Aufstieg. Irta: R. Engel-Hardt, Ára: 3.50 márká. „Deutscher Drucker“, Berlin SW 61.

Szakirodalom-katalógust

kívánatra küld a „Deutscher Drucker“, Berlin SW 61.

Szakiskolafüzet 1928

Szedéspéldák gazdag gyűjteménye, számos bel- és külföldi szakiskolából. Ára 2.75 márká. „Deutscher Drucker“, Berlin SW 61.

Száraz stereotípiai matricák

Poroim gyorsanzárado matricák. Gyártják: Rosenthal & Co., Röhrenbach a. d. Pegnitz, Bay.

Szedés- és nyomtatáspéldafüzet

Százal több mintával, az összes nyomtatási eljárásokban. Ára 3.50 márká. „Deutscher Drucker“, Berlin SW 61.

Szedőgépkatapultok

javítások, feldolgozások. Specialitása: kizáróékek. Ernst Albrecht, Berlin SW 29, Gneisenaustrasse 67.

Tangirozóborók

Leipzig Tangier-Werke, Leipzig-Pl.

Tekercsvágógépek

300—1500 mm vágási szélességig, papíros és karton részére. Maschinenfabrik, Laube, Dresden-A. 16, Blasewitzerstr. 68.

Tömöntődei keményítőtelep

Langbein-Pfanhauser-Werke AG., Abt. F., Leipzig O 23.

Viaszkendő,

hengerfűlek, alátét- és nedveszővetékek stb. Böttcher & Renner, Nürnberg.

Vignetták

Bauersche Giesserei, Frankfurt a. M. és Barcelona.

Vizsgálókészülékek

Louis Schopper, Leipzig S. 3.

Vonalozógépek

A „Kis Reinhardt“ az a vonalozógép, amely minden üzemben nélkülözhetetlen. Vonalozószélessége 80 cm-ig.

„Silima“ és „Dulima“.

„Flakoli“ sima fejtűvel nyomó- és vonalozógép, G. E. Reinhardt, Abt. Förste & Tromm, Leipzig S 3/143b.

Vonalozó gépek

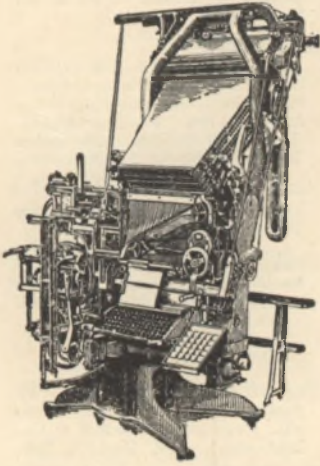
A „Kleine Reinhardt“, amely vonalozógép minden üzembe való. Vonalozószélesség 80 cm-ig.

„Dulima“ egyoldali vonalozás „Flakoli“ síkszedés fejnyomó- és vonalozógép.

Mintaszertű szerkezet és teljesítő-képesség. Ötvenéves tapasztalat. G. E. Reinhardt, Abt. Förste & Tromm, Maschinenfabr. Leipzig S 3/106.

ÁTNYOMÓPAPIROSKAT

KIVÁLÓ MINŐSÉGBEN 40 ÉV ÓTA GYÁRTUNK • RICHARD NAUMANN DRESDEN 16, SCHUMANN STRASSE 45

S O K T I Z E Z E R L I N O T Y P E S Z E D Ő G É P

a világ minden kultúrállamában a leghitelesebb bizonyítéka annak, hogy a LINOTYPE

szedőgép feltalálása óta a nyomdai szakma minden követelményének a legteljesebb mértékben megfelelt

Kérje legújabbán megjelent prospektusunkat

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK

BUDAPEST II, HUNYADI JÁNOS UCCA 12 SZÁM

MAGYAR BESZERZÉSI FORRÁSOK:

FESTÉK ÉS HENGER

Berger és Wirth Rt., Budapest, Márton ucca 19. Telefon: József 306—35.

Gödinger Béla hengeranyaggyára és hengeröntője, Budapest VIII, Táncsics ucca 7. Telefon: József 424—23.

König János okl. gépészmérnök, Budapest IX, Remete u. 23. Telefon: J. 453—58.

Lorilleux Ch. és Társa, Budapest IV, Ferenc József rakpart 27. Telefon: Aut. 868—02, LÁ 10—86.

Lutz Ede és Társa Rt., Budapest VII, Órnagy ucca 4. Telefon: József 393—46, 334—65.

Schmidt Testvérek magyar nyomdafestékgyár, Budapest—Rákospalota, Pázmány u. 41. Telefon: Aut. 952—85.

GÉPJAVÍTÁS

Lówy László okl. gépészmérnök, Budapest VI, Lovag ucca 20. Telefon: Aut. 223—67.

Róna József, Budapest V, Visegrádi ucca 3. Telefon: Aut. 254—48.

Universal Grafikai Szaküzlet Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér 2. Telefon: József 348—12.

Wörner J. és Társa gépgyár Rt., Budapest V, Váci út 48. Telefon: Lipót 905—75.

GRAFIKAI SZAKÜZLET

Freund-Barát, Budapest, Csáky u. 13. Telefon: Aut. 282—35.

Goldstein A. utóda: Offenberger Miksa, Budapest VII, Kazinczy ucca 32. Telefon: J. 423—95.

Gutenberg-ház Geel Testvérek, Budapest II, Hunyadi János út 12. Telefon: Aut. 529—14.

König János okl. gépészmérnök műszaki irodája, Budapest IX, Remete u. 28. Telefon: József 453—58.

Lówy László okl. gépészmérnök, Budapest VI, Lovag ucca 20. Telefon: Aut. 223—67.

Tanzer Miksa, Budapest VIII, Déry ucca 8. Tel.: J. 406—31.

TÖMÖNTŐ

Braun Testvérek, Budapest VI, Izabella u. 70. Telefon: Lipót 999—74.

LEVÉLBORÍTÉK

Rigler József Ede Rt., Budapest VI, Rózsa u. 55. Telefon: Aut. 250—

PAPÍR

Goldzieher Géza Rt., Budapest V, Akadémia u. 7. Telefon: Aut. 247—81, 232—98.

Gross és Vidor, Budapest VII, Kertész u. 20. Telefon: József 423—38, J. 443—10.

Sas és Bauer Papírkereskedelmi Rt., Budapest, Személynök u. 21—23. Telefon: Aut. 225—20, 260—99.

MŰNYOMÓPAPÍR ÉS KARTON

Herz és Bálint, Budapest VII, Rózsa u. 27. Telefon: József 396—39.

SZEDŐGÉPEK

Linotype szedőgép. Gutenberg-ház, Geel Testvérek, Budapest II, Hunyadi János út 12, Wien VII, Lerchenfelderstr. 37.

HANS WUNDER

G. M. F. H.

NYOMDAFESTÉK KENCE- ÉS HENGERANYAGGYÁR

BERLIN-WILHELMSBERG

FIÓKGYÁR: WIEN, XVII világhírű nyomó, litográfiai, offset- és mélynyomóestékeinek magyarországi vezérképvisellete és lerakata

FREUND-BARÁT-FÉLE GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST V, CSÁKY UCCA 13. TELEFONSZÁM: AUTOMATA 282-35

PRÜFEN SIE

Die mit

Baer Farben
hergestellter
Drucksachen

RADEBEUL-DRESDEN

MÜLLER

FARBENFABRIKEN

OTTO BAE

»ARCHIV« FEDÉLPÁLYÁZAT

Az „Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik” újjáalakítását a 68. évfolyam (1931) kezdetén mindenki örömmel üdvözölte. A Deutscher Buchgewerbeverein a jövőben is olyan külsőt akar adni hivatalos orgánumának, amely megfeleljen a lap belső tartalmának, de ugyanakkor a mai idők formakövetelményeit is kielégítse. Örömet szólítja fel tehát a nyomdaipar illetékes tényezőit az együttműködésre. A pályázat célja a tudást nemes vetélkedésben összemérni és a lap barátai és törekvései között szorosabb kapcsolatot létesíteni azért, hogy azok résztvesznek ez utóbbi külső formájának létrehozásában. A pályázat feltételei a következők:

1. Tervezendő az „Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik” számára **fedőlap**. Valamennyi tervezési technika alkalmazható. A tervet betűöntődei anyag alkalmazásával lehessen előállítani, esetleg fotóval vagy rajzzal kombináltan. Ez utóbbiaknak sokszorosításra alkalmasnak kell lenniök. Több mint két szín nem alkalmazható.
2. A **szöveg** a következő: Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik. — 69. Jahrgang. — Heft 1. — 1932. — Verlag des Deutschen Buchgewerbevereins zu Leipzig. **Méret:** 23.5×32 cm, körülvágva.
3. A pályázatokat jelszóval kell ellátni. A beküldési határidő: **1931 október 15.**, a Deutscher Buchgewerbeverein, Geschäftsstelle, Leipzig C. 1. Dolzstrasse 1. címére. A jelszó a pályázó nevének olvasható aláírásával együtt zárt borítékban a fedéltervhez csatolandó.
4. **17 díjat** tűztünk ki, amelyek a következőképpen oszlanak meg:
1. díj: RM 200.—, 2. díj: RM 100.—, 3. díj: RM 50.—, 4. díj: RM 30.—, három Archiv éveselőfizetés 30.— RM értékben, tíz könyvipari és könyvművészeti monográfia, tetszés szerint.
5. A **birálóbizottság** tagjai elismert lipcsei szaktekintélyek, akiknek neveit később még közölni fogjuk. Minden beküldő csak egy díjat nyerhet. A pénzdíjjal jutalmazott pályaművek minden közlési és sokszorosítási joggal a Deutscher Buchgewerbeverein tulajdonába mennek át.

A DEUTSCHER BUCHGEWERBEVEREIN VEZETŐSÉGE.

A magyarországi pályázók pályaműveiket, fenti feltételek pontos betartása mellett, 1931 október hó 10-éig átadhathatják **Rosner Károlynak**, a MAGYAR GRAFIKA szerkesztőjének, **Budapest V, Csanády ucca 5.**, ki azokat együttesen továbbítja a Deutscher Buchgewerbeverein címére. Október 10-e után Budapesten pályaművek nem vétetnek át.

Fedőlapunkról és mellékleteinkről

Lapunk e száma a hirlapi hirdetés méltatására lévén szánva: színesen nyomott szedéspéldát nem tartalmaz.

Ez a szokatlan szürkeség nálunk talán kissé különösen hat, bár ennek ellen-súlyozására hivatkozhatnánk a külföldi szaklapok olyan gyakori „fekete” és „színtelen” számaira. Ez az idők jele: a külföldön csakúgy, mint nálunk, mind-ritkébb lesz a színes akcidencia s a gyakorlati élet kényszerű takarékoskodása az egyszínű, fekete nyomású merkantiliák számának sokasodásában nyilvánul meg.

A Magyar Grafika e száma a maga egyszínűségében is sok tanulmányi anyagot foglal össze s értéke semmivel sem kisebb jónéhány színes akciónál.

E számunk hirdetéspéldáinak igen tanulságos kiegészítését képezi a Hungária nyomda rt. által rendelkezésünkre bocsátott négyoldalas melléklet, mely Rába Leó „Fotós hirdetéseket” című cikkének példáit mutatja be.

A hozzá írt szöveg pedig rávezeti az olvasót arra a gondolatmenetre, amely a rajz alapötletét a rajzolóművész fantáziájából kipattantotta, a laikust pedig bevezeti a reklámtudomány előcsarnokába s utat mutat, miként kell értelmi-leg boncolgatni a rajzolt hirdetéseket. Ez az útmutatás ezúttal csak arra a néhány jellegzetes hirdetéspéldára vonatkozik, de világos okfejtése alapján magunk is tovább fejleszthetjük ebbeli készségünket, aminek azután a gyakorlati életben vesszük igen jó hasznát. E számunkhoz három festékgyári mellékletet csatolunk.

Az első melléklet a jőnevű Hartmann Testvérek Ammendorf-Halle Concentra offsetnyomata. Ezen cég gyártmányait, mint a melléklet is mutatja, különleges munkákhoz kitűnően lehet felhasználni.

A másik a mindinkább fejlődő Lutz Ede és Tsa rt. festékgyárának kéklakk és kármínvörös festékintalapja, mely bizonyítéka a cég jó gyártmányainak. E melléklet különben a készülő nagy színtanyaggyűjteményből való szemelvény.

A 3-ik színmintamelléklet a radebeuldresdeni Otto Baer festékgyár immár világhírűnek örvendő Intenso-offset-festékeivel van nyomtatva. Köztudomású dolog, hogy az offsetfesték jóságát a színek intenzívitásából ítélni lehet meg a legbiztosabban. Az offsetnyomás technikája sokkal nagyobb pigment-tartalmat igényel. A Baer-cég Intenso-festékei pedig tudvalevőleg magas koncentrációjuk, tűzességük, nagy mélységük, fénytálló tulajdonságuk mellett kiadósak is, úgy, hogy a cég „Non plus ultra”-gyártmányainak tekinthetjük. E lapunk fedőlapja Radó György grafikus munkája s készült az F. Szántó nemzetközi sajtóforató iroda közreműködésével. Kliséjét C. Angerer és Göschl készítette s papírja az Első Magyar Kartonlemezgyár rt. budafoki gyárának „Turul” elnevezésű finom famentes kartonja, amelyet 66×100 cm nagyságban, 240 kg súlyban hoz forgalomba.

LUTZ EDE ÉS TÁRSA

LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR RT

BUDAPEST VII, ÖRNAGY U. 4

ELSŐRANGÚ MINŐSÉGŰ KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI

FESTÉKEK

MAGYAR BESZERZÉSI FORRÁSOK

FESTÉK ÉS HENGER

Berger és Wirth Rt., Budapest,
Márton ucca 19. Telefon: József
306—35.

Gödinger Béla hengeranyag-
gyára és hengeröntője, Buda-
pest VIII, Táncsics ucca 7. Te-
lefon: József 424—23.

König János okl. gépészmérnök,
Budapest IX, Remete u. 23. Te-
lefon: J. 453—58.

Lorilleux Ch. és Társa, Buda-
pest IV, Ferenc József rak-
part 27. Telefon: Aut. 868—02,
Lá 1u—86.

Lutz Ede és Társa Rt., Buda-
pest VII, Örnagy ucca 4. Tele-
fon: József 393—46, 334—65.

Schmidt Testvérek
magyar nyomdafestékgyár,
Budapest—Rákospalota,
Pázmány u. 41.
Telefon: Aut. 952—85.

GÉPJAVÍTÁS

Löwy László okl. gépészmérnök,
Budapest VI, Lovag ucca 20.
Telefon: Aut. 223—67.

Róna József, Budapest V, Vi-
segrádi ucca 3. Telefon: Aut.
254—48.

Universal Grafikai Szaküzlet
Rt., Budapest VIII, Rákóczi tér
2. Telefon: József 348—12.

Wörner J. és Társa gépgyár
Rt., Budapest V, Váci út 48.
Telefon: Lipót 905—75.

GRAFIKAI SZAKÜZLET

Freund-Barát, Budapest, Csáky
u. 13. Telefon: Aut. 282—35.

Goldstein A. utóda: Offenberger
Miksa, Budapest VII, Kazinczy
ucca 32. Telefon: J. 423—95.

Gutenberg-ház Geel Testvérek,
Budapest II, Hunyadi János út
12. Telefon: Aut. 529—14.

König János okl. gépészmérnök
műszaki irodája, Budapest IX,
Remete u. 23. Telefon: József
453—58.

Löwy László okl. gépészmérnök,
Budapest VI, Lovag ucca 20.
Telefon: Aut. 223—67.

Tanzer Miksa, Budapest VIII,
Déry ucca 8. Tel.: J. 406—31.

TÖMÖNTŐ

Braun Testvérek, Budapest VI,
Izabella u. 70. Telefon: Lipót
999—74.

LEVÉLBORÍTÉK

Rigler József Ede Rt., Buda-
pest VI, Rózsa u. 55. Telefon:
Aut. 250—55.

Verigrand Levélborítékgyárosok
Beszerzési és Eladási Szövet-
kezete Budapest V, Géza ucca 1.
Telefon: Aut. 217-50 és 217-59.

PAPÍR

Goldzieher Géza Rt., Buda-
pest V, Akadémia u. 7. Tele-
fon: Aut. 247—81, 232—98.

Grosz és Vidor, Budapest VI,
Kertész u. 20. Telefon: József
423—38, J. 443—10.

Sas és Bauer Papírkereskedő
Rt., Budapest, Személynök
u. 21—23. Telefon: Aut. 225—2
260—99.

MŰNYOMÓPAPÍR ÉS KARTON

Herz és Bálint, Budapest VI,
Rózsa u. 27. Telefon: József
396—39.

SZEDŐGÉPEK

Linotype szedőgép. Gutenber-
ház, Geel Testvérek, Buda-
pest II, Hunyadi János út 12, Wi-
denburg u. 37, Lerchenfelderstr. 37.

TAMÁS GALÉRIA

MODERN KIÁLLÍTÁSOK
FESTMÉNYEK • RÉZKARCOK • REPRODUKCIÓK
MODERN LAKÁS- ÉS IPARMŰVÉSZET
FESTÉKEK • FESTŐVÁSZNAK • FESTŐSZEREK
MODERN KERETEZÉS

BUDAPEST V. AKADÉMIA UCCA 8

TELEFON: AUT. 254-23

Kérjük, tudassa velünk címét és kiállításunkra szí-
vesen küldünk állandóan meghívókat. A meghívó
2 személyre szól és a verniszázásokra is érvényes

SCHMIDT

TESTVÉREK

NYOMDAFESTÉKGYÁR RT

B U D A P E S T

GYÁR ÉS KÖZPONTI IRODA:

RÁKOSPALOTA

PÁZMÁNY U. 41

TELEFONSZÁM: AUTOMATA 952-85

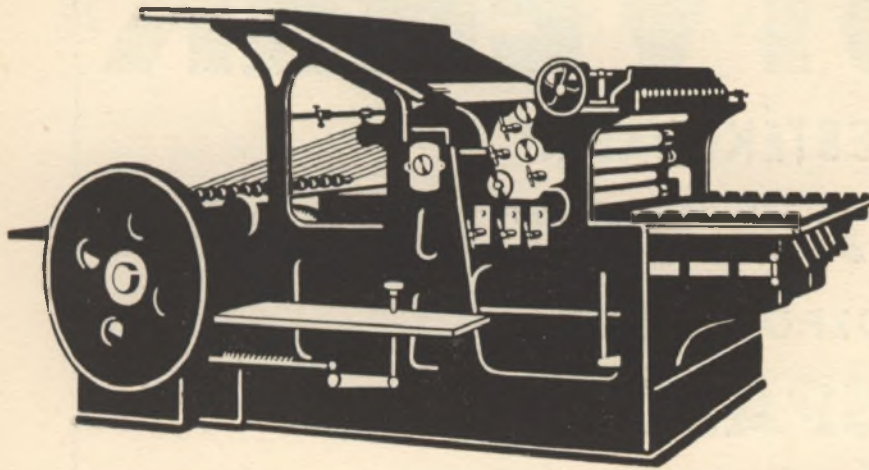
SÜRGÖNY: FARBENSCHMIDT BUDAPEST

GYÁRTMÁNYAI:

AZ ÖSSZES KŐ-, KÖNYVNYOMDAI, VALA-
MINT OFFSETFESTÉKEK. • KÜLÖNLEGESEN
GYÁRTOTT MÉLYNYOMÓ-, ANILIN-GUMI-
NYOMÓ- ÉS BÁDOGNYOMÓ-FESTÉKEK

VELOX

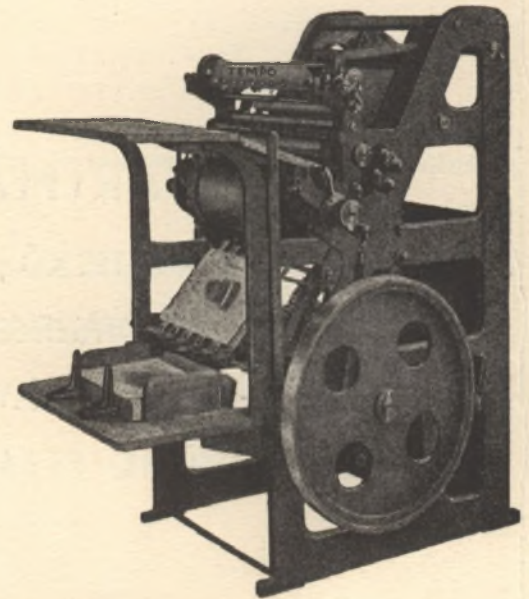
GYORSSAJTÓK
MINŐSÉGBEN, ÁRBAN,
FELTÉTELBEN A
LEGKEDVEZŐBBEK.
KÉSZLETRŐL
SZÁLLÍTHATÓKI!

TEMPO

GYORSSAJTÓ 235x340 mm. PAPIRMÉRETTTEL
A NYOMDAIPAR SZENZÁCIÓJA. ÓRÁNKÉNTI TELJESÍTMÉNY KÉZI BE-
RAKÁSSAL 3000 DRB. SZÁLLÍTHATÓ ÖNBERAKÓVAL FELSZERELVE IS.

ÜZEMBEN MEGTEKINTHETŐ:

CENTRUM NYOMDA BUDAPEST IX, KÖZTELEK UCCA 1.
BUDAPEST SZKFŐV. SOKSZOROSÍTÓIPARI
SZAKIRÁNYU TANONCISKOLA V, HONVÉD UCCA
VIOLA ÉS GEIST NYOMDA, BUDAPEST V, ARANY JÁNOS U. 3
M.KIR.POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG NYOMDÁJA

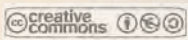

WÖRNER J. ÉS TÁRSA GÉPGYÁR RT. BUDAPEST V, VÁCI ÚT 48

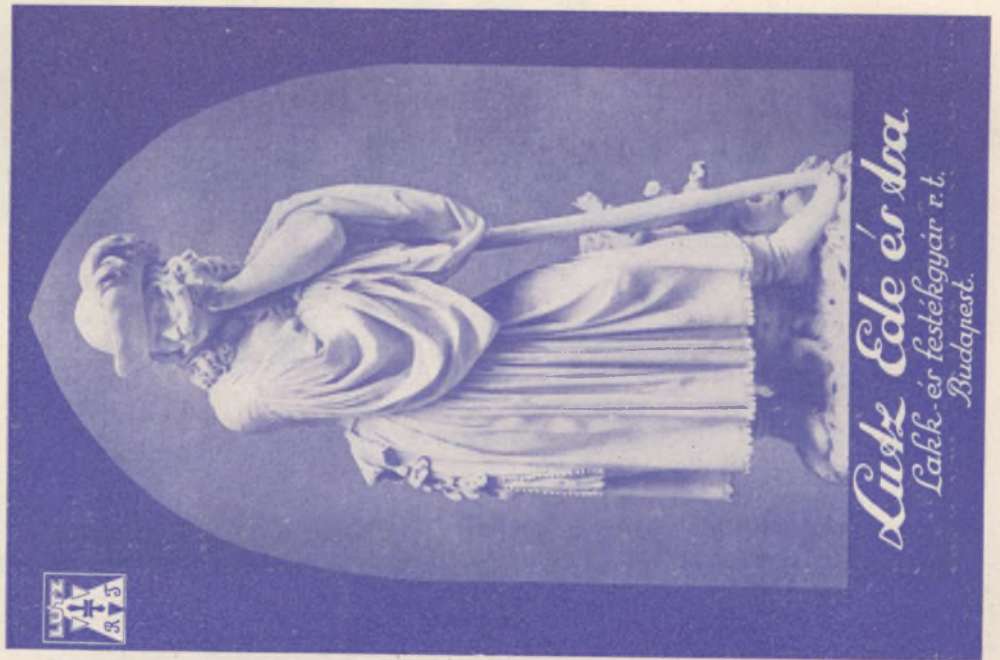
2 színnyomat a

LUTZ

Festégyár Rt. most sajtó alatt levő
színmintagyűjteményéből:

A digitális változat a MEK Egyesület (<http://mek.oszk.hu/egyesulet/>) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Képlakk 5255 sz.

Korminvörös 5217 sz.

„... ez a legkiválóbb nyomtatott
műszaki folyóirat...”

írja az egyik tekintélyes intézet vezetősége
a mintaszerűen kiállított

Offset – Tiefdruck – Hochdruck –

Buch- und Werbekunst

havi folyóiratról.

Minden füzet egy önmagában teljes anyagot tárgyal.
1930. végéig megjelent 75 füzet. Mint például:

- 1924—4. füzet: *A képeskönyv*
- 1925—9. „ *A papír*
- 1926—2. „ *A naptár*
- 1926—7. „ *A Dessau Bauhaus*
- 1927—9. „ *Kottacímleap*
- 1928—10. „ *A csomagolás*
- 1929—12. „ *Az állat a reklámban*
- 1930—9. „ *Az örök-nő a reklámban*

Minden füzet sok egy- és többszínű ábrát tartalmaz

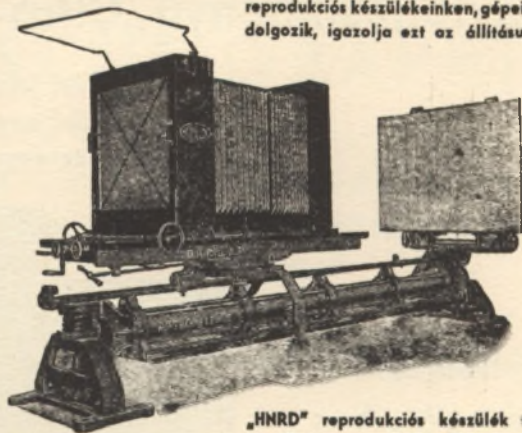
Egyes füzetek ára az összeg előzetes beküldése után
Rm. 3.50, évi előfizetés (12 füzet) esetén félévenként
Rm. 18.90, portómentesen. — Megrendelések Der Offset-
Verlag G.m.b.H. Leipzig CI, Seeburgstr. 57. küldendők.

Védjegyünk kezkesedik
gyártmányaink kiváló minőségéért

Minden

szakember, aki már régóta jól bevált
reproduktions készülékeinken, gépeinken
dolgozik, igazolja ezt az állításunkat.

„HNRD” reprodukciós készülék teljes
fémállványzaton, DRP és AP

Kimerítő költségvetéssel szolgál:

HOH & HAHNE, LEIPZIG W 35

FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEK ÉS GÉPEK GYÁRA
AZ ÖSSZES REPRODUKTIONS TECHNIKA SZAKÜZLETE

Vezetékpviselő:

KÖNIG JÁNOS OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK

Budapest IX, Remete u. 23. Telefón: J. 453-58

A „Magyar Grafika” XII. évf. (1931) 5-6. száma a

HAZAI PAPIRGYÁR RT

(Fűzfő) offsetnyomó papírján nyomtatott

AZ ÚJ »MANN«

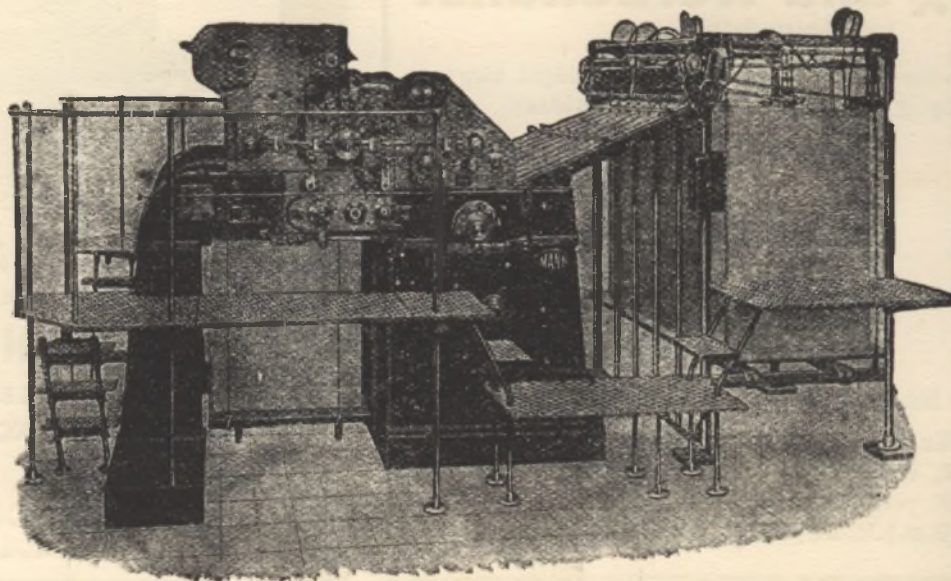
nagyteljesítményű „Ultra-Rapid” egyszínű offsetsajtó

radikális újítást jelent az offsetgép-építés terén. A gyártásánál használt nagyértékű anyagok és a gyakorlati tapasztalatokból leszűrt tanulságok teljes érvényesítése folytán a gép különlegességszámba vehető.

KÜLÖNLEGES ELŐNYEI:

Teljes egészében acélból épült és a térfogata pedig lényegesen kisebb

(más hasonló teljesítményű offsetgépekkel szemben két méterrel rövidebb)

EGYÉB ELŐNYEI:

1. Kirakásztalára egy méter magasra halmozhatók a kinyomott ívek; a kirakó három oldalról távolítható el.
2. Az üres kirakásztalappal automatikusan emelkedik helyére, fűrésztől kurbilizásra nincs szükség.
3. A papír kirakása lassított menetben megy végbe, ami a gyorsjárású ívnyomógépeknél, kivált vékony papírnál multhatatlanul szükséges.
4. Festékezőszerkezete különlegesen nagy eldörzsölő művel bír. Óránkénti 4500 nyomásnál is tökéletes festékezés érhető el.
5. A festékezés és nedvesítés beállítása, a kirakó süllyedése kívülről könnyen ellenőrizhető.
6. A gumikendő és formalemez befogó- és feszítőlécei kivehetők.
7. Az illesztékek beállítása könnyen áttekinthető és ellenőrizhető.
8. Teljesen automatikus hengerindítás. Először a gumihengert kell nyomóképes helyzetbe állítani s ezt követően bármikor állítható nyomásra a nyomóhenger, amikor is egyidejűleg a nyomás is megkezdődik.
9. Könnyű áttekinthetőség; a gépmester anélkül, hogy helyét elhagyná, figyelemmel kísérheti a lemezt és a kinyomott íveket is s a festékezést egyszerű kézmozdulattal hajthatja végre.
10. Az erőátviteli mű a motorral együtt a gép belső részében nyer elhelyezést.
11. A festékező- és nedvesítőhengerek oldalról könnyen kiemelhetők.
12. A gumihenger nyomásállítása skálán ellenőrizhető.
13. Elektromos, gombnyomásos kapcsolás.
14. Központi olajozás.

Ehhez hasonló előnyökkel egyetlen más offsetsajtó sem rendelkezik s emellett az „Ultra-Rapid” nem is drágább más gépeknél.

GEORGE MANN & CO. LTD. LONDON W.C. 1 AMPTON STREET
GRAY'S INN ROAD
THE WORLD'S LARGEST MAKERS

Képviselet:

König János, okl. gépészmérnök
Budapest IX, Remete ucca 23. Telefon: József 453-58